

ژانی نیشتمان

ریښوار ږهه مه زان بارزانی

چاپی په کهم
۲۰۱۹

اقليم كوردستان - العراق
رئاسة مجلس الوزراء
وزارة الثقافة والشباب
المديرية العامة للمكتبات العامة
شعبة ايداع الكتب

Kurdistan Regional - Iraq / Council of Ministers
Ministry of Culture & Youth - G.D. of Public Libraries

هه‌ڕێمی کوردستان - عێراق
سه‌ڕۆکایه‌تی نه‌جومه‌نی وه‌زیران
وه‌زاره‌تی رۆشنیبری و لاوان
به‌رئوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتێبخانه گشتیه‌کان
هۆبه‌ی سه‌باردن کتیب

ژماره: ٢٠١٩ / ١١ / ٥
ژماره: ١٢ / ١٤ / ٢٧١٩ کوردی

العدد: ٢٠١٩ / ١١ / ٥
التاریخ: ١٢ / ١٤ / ٢٧١٩ کوردی

بۆ/ چاپخانه‌ی سه‌نگه‌ر له پارێزگای هه‌ولێر
ب/ ژماره‌ی سه‌باردن

به‌پێی یاسای چاپه‌مه‌نی ژماره (١٠)ی سالی ١٩٩٢
ژماره‌ی سه‌باردن سالی ٢٠١٩ دره‌ به‌م کتیبه‌ی که له خواره‌وه ناوی هاتوه‌وه له چاپخانه‌که‌تان
چاپ بکړیت به تیرازی (١٠٠٠) دانه بۆ کتیبه‌که، به‌مه‌رجیک (٥) دانه بۆ به‌شی سه‌باردن په‌وانه بکه‌ن.

له‌گه‌ڵ پێژماندا....

ژماره	ناوی کتیب	نوسه‌ر/وه‌رگیرانی	بابه‌ت	ژ سه‌باردن
١	ژانی نیشتمان	رێبوار ره‌مه‌زان بارزانی	سیاسی	٢٤٧٨

سه‌ریاز چه‌وهر محمد

ج/به‌رئوه‌به‌ری گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان

٢٠١٩/١١ / ٥

تقیضی:

- ١- نووسراوی سه‌ره‌وه، ده‌قه‌که‌ی له په‌رێ دوومه‌ی کتیبه‌که وه‌کو خۆی داده‌نرێت، به‌شێوه‌ی سکان.
- ٢- هه‌ر چاپخانه‌یه‌ک پابه‌ند نه‌بێت به‌ناردنه‌وه‌ی (٥)دانه له کتیبه‌که، جارێکی تر ژماره‌ی سه‌باردن نادریژن.

وه‌نمه‌که:

- کارگه‌ری خۆبه‌تی
- هه‌نگه‌رن
- خولاو

library.kurdistan@yahoo.com
Iraq - KRG - Erbil - Behind MOCY
هه‌ڕێمی کوردستانی عێراق - هه‌ولێر - شه‌قامی کوردستان - بشت وه‌زاره‌تی رۆشنیبری و لاوان
اقليم كوردستان العراق - أربيل - شارع كوردستان - خلف وزارة الثقافة و الشباب

تییینی: لیژنه‌ی هه‌لسه‌نگاندن له‌وه‌زاره‌تی رۆشنیبری و لاوان/به‌رئوه‌به‌رایه‌تی گشتی
کتیبخانه گشتیه‌کان ناوه‌روك و بابه‌تی کتیبه‌که‌مانی به (بابه‌تی - سیاسی - له‌قه‌لمه
داوه) به‌لام من کتیبه‌که‌م به‌دیدگایه‌کی (کۆمه‌لناسیانه) له‌چار چێوه‌یه‌کی "میژووبی و
دیكۆمینتاری و نه‌ته‌وه‌یی" نوسیوه، نه‌ك به‌دیدگایه‌کی (سیاسی) یه‌وه.

ناسنامه‌ی کتیب

ناوی کتیب: ژانی نیشتمان

نووسین و بهره‌فکر: ریبوار رهمه‌زان بارزانی

بابه‌ت: میژوویی و دیکۆمینتاری

تایپ: ریزان سألح بارزانی و ریبوار رهمه‌زان بارزانی

هه‌له‌چنین: ریزان سألح بارزانی و ریبوار رهمه‌زان بارزانی

هیلکاری و نه‌خشه‌سازی ناوه‌وه و به‌رگ: ریبوار رهمه‌زان بارزانی

سالی چاپ: ۲۰۱۹

چاپی یه‌که‌م

تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

چاپخانه‌ی: سه‌نگه‌ر

له‌ بهره‌یوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیب‌خانه‌ گشتیه‌کان- ههریمی کوردستان -

ژماره‌ سپاردنی (۲۴۷۸) ی سالی (۲۰۱۹) ی پندراوه

شونینی نووسین: ههریمی کوردستان - ده‌قه‌ری بارزان

ژماره‌ی مؤبایی توێژه‌ر: ۰۷۵۰۴۴۷۲۲۷۱

مافی چاپکردنه‌وه‌ی پاریزراوه‌ی بو توێژه‌ر

چاپی یه‌که‌می ئەم کتیبه‌ له‌سالی ۲۰۱۹ له‌ کوردیپیدیا بلاوکراوه‌ته‌وه

ئەم کتیبه‌ له‌ سه‌ره‌ره‌کی کاک (هیوا نه‌جار)

به‌ریوه‌به‌ری (کۆمپانیای نیازی) هه‌ژار چاپکراوه

ژانی نیشتمان

ریبوار رهمه‌زان بارزانی

ریبوار رهمه‌زان بارزانی

ههریماوه‌ر
2019

ژانی نیشتمان

ریبوار رهمه‌زان بارزانی

53
کتیبی به‌که‌م ۱

به‌رایبی

ره‌فتاری وه‌حشیگه‌رانه و نامه‌ردانه‌ی ده‌وله‌تی ئیسلامی له عیراق و شام (داعش) به‌رامبه‌ر کچان و ژنانی ئیزیدی هه‌موو سنووره‌کانی زه‌وی و ئاسمانی به‌زاندوووه.

شه‌رعییه‌تدان به‌کوێله‌کردن و ده‌ستدریژی کردنه‌ سه‌ر کچان و ژنانی ئیزیدی، دیارترینی ئه‌و بنه‌مایانه‌ن که داعش له‌خه‌لافه‌ته‌که‌یدا بو‌ئهندامانی هه‌لالی کردن و وه‌کو بنه‌ما و ستراتژیکی ده‌قی بو‌ده‌رکردوون، ئه‌و خه‌لافه‌ته‌ له‌ پال کوشتنی بی‌پاساو، به‌سیکسبازی و جیهادی نیکاح ده‌ناسریتته‌وه.

داعش به‌راکیشانی سه‌دان گه‌نجی برسی به‌سیکس له‌دونیا‌ی عه‌ره‌بی و ئیسلامییه‌وه به‌تایبه‌ت به‌هۆی ئه‌و ئافره‌تانه‌ی به‌سه‌بییه‌و کوێله‌یان کردوون جگه‌ له‌خۆ به‌هیزکردن و زیادکردنی ژماره‌ی چه‌کدارانی، نرخیشی بو‌کرین و فرۆشتنی ئافره‌ته‌کان به‌پی‌ی؛ ته‌مه‌ن و جوانی له‌ش و لار دیاری کردوووه، ئه‌مه‌ش گه‌رانه‌وه‌ی مرۆفایه‌تییه‌ بو‌سه‌دان ساڵ له‌مه‌و پیش و قیزه‌ونترین بازرگانیکردنه‌ به‌مرۆفه‌وه.

تیرۆریستانی داعش به‌چه‌ندین شیوازی درپدانه‌ و جیاواز مامه‌له‌یان له‌گه‌ل ئافره‌تان کردوووه، وه‌ك؛ (رفاندن، هه‌تکه‌کردن، کوێله‌کردن) به‌ئاشکرا، جیهادی نیکاح له‌گه‌ل کچان و ژنان و ده‌ستدریژی سیکسی و ده‌سبازی و... هتد) ئه‌م ره‌فتارانه‌ش نه‌ك هه‌ر ته‌نها پیشیله‌کردنی یاسای نیوده‌وله‌تی و مافه‌کانی مرۆفه‌ به‌لکو ژیرپینان و شکاندنی شه‌ریعه‌تیکی ئاسمانییه‌، ئیسلام و گشت ئاینه‌کانی تریش ئه‌وه‌یان پێ‌قبوول ناکریت.

له یه کتیک له نو سراوه فهرمییه کانی ریکخراوی تیرورسی داعشدا بهم شیوهیه نرخیان بو ئافرهت داناوه و به دستکتهوتی شهر له قه لهم دراون، نو سراوه: "پیمان گهیشتوووه که بازاری مامه له کردن به ئافرهت و دستکتهوته کانی شهر لاوازی تیکهوتوووه و ئه وهش کاری کردوووته سهر داهاتی دهولهتی ئیسلامی و خهرجییه کانی هه له مه تی موجهیدانمان، بو یه دهسته ی بهیتولمال به باشی زانی که ریکاری و نرخی فروشتنی ئافرهت و دستکتهوته کان دیاری بکات و هه موو ئه و که سانه شی که مامه له به و بابه ته وه ده که ن پابه ندبن به و ریئمایی و ریکاریانه به پیچه وانه وه سهر پیچیکار له سیداره ده دریٲ".

داعش له ریگی گو فاری "دابق" که به زمانی ئینگلیزی ده رده چیت و گو فاریکی ئه لکترونی داعشه، پاساو بو رفاندنی ئافرهت و کچه ئیزیدییه کان دینیته وه و له ژماره (٤) ی گو فاره که دا به شیکی بو ئه م بابه ته ته رخان کردوووه و ری و شوینه کانی ره وایه تی دان به هه ئسان به کرین و فروشتن و سه ودا کردن به و ئافرهت و کچه ئیزیدییا نه ی شیکردوووته وه.

ئه مه جگه له بلا وکردنه وه ی چه ند نامیلکه یه کی تایبه ت به ریئمایی سیکسی و ده ستر ئیزیکردنه سهر ئافره ته به دیل گیراوه کان، وه ک نامیلکه ی "دلیل نکاح الاسیرات" دواتریش نامیلکه ی "سؤال و جواب السبی و الرقاب" یان بلا وکردوووته وه، ئه و نامیلکه یه وه لامی ٣٢ پرسیری تیدایه، سه باره ت به چونیتی مامه له کردن له گه ل ئافره ته به دیل گیراوه کاند، هه روه ها چه ندین فه توای تیدایه ده رباره ی شیوازی ماره کردنی دیله کان، داعش ئه وه ی کردوووته به لگه له سهر ره وایی ئه تک کردنی ئافره ته دیل کراوه کانی به رده ستی.

هه موو ورده کارییه کانی سیکس کردن له گه ل دیله کاند بو چه کداره کانی داعش روون ده کاته وه، ریگه ئه دات به وه ی ئافره تی ناموسولمان بکریته که نیزه ک. هه روه ها باسی ئه و ژنانه ش ده کات که له ئیسلام هه لگه راونه ته وه.

له وه لامي پرسيارنكدا كه ده لئيت: ئايا رهوايه ژنه ديل كراوه كان بفرؤشرين؟ ناميلكه كه ي داعش ده لئيت: رهوايه بفرؤشرين و بكردرين و وهك دياريش ببه خشرين، چونكه ته نهها مولكن. ته نانهت نه توانري له ناو بپرين نه گهر زانرا له ناو بردنيان زياني نابيت بو نه ته وه ي ئيسلام. 5 | ههروهها له وه لامي نههم پرسياره دا: ئايا ده كرئ، سيكس بكرت له گه ل كچيكي نابالق دا؟ داعش ده لئيت: ده گونجيت نه گهر كچه كه له باربيت بو سيكس كردن. به لام نه گهر له بارنه بوو بو سيكس كردن، نهوا ده ستبازي له گه ل بكن و چيژي لي وه بگرن، به بي جووت بوون.

دهوله تي ئيسلامي (داعش) به پيچه وانهي ئاين و هه موو پيوه رو ياسا نيوده وله تيبه كان ي په يوه ست به مافه كان ي مرؤف، سووكايه تي به مرؤف ده كات و به زه بري هيژ و ترس و تواقندن.

له باره ي ئاماري كچ و ژنه رفيندراوه كان له م بارو دوخه دا دوا ئامار و ئاماريكي ته واو نهسته مه وه يچ به لگه يه كي راست و دروست و سه رزميره كي ته واو نيه چونكه تا ئيستاش نههم پرؤسه يه به رده وامه و پرؤژانه له م لاو له ولا ئافره تيكي رزگاري ده بيت له ده ست چه كداراني داعش بو يه ئاماژه مان به هيچ ئاماريك نه كردووه، چونكه به به رده وامي ئاماري جوړاو جوړ و جياواز بلاوده كرينه وه.

تا ئاماده كردن و چاپكردني نههم كتبه ش به هه زاران ژن و كچي كورد و كوردستان له ژير ده ست ي چه كداراني داعش دان، بو يه له م په رتوو كه دا ئاماري رفيندراواني تيدا نيه و له هه مانكا تيشدا ديارنيه چاره نوسي ديله كان و كچ و ژنه فرؤشراوه كان به كوي ده گات، ئاخو چه ندين ئافره تي تر رزگاريان ده بيت، چونكه پرؤژانه هه وائي رزگار بوون و كرپنه وه ي چه ند كچيكي بلاوده كرته وه، نه مه سه ره راي خو كوشتني چه ندين ئافره تي تري ئيزيدي و قبول نه كردني نههم تاوانه درنده يه.

نه مانه زنجيره كتبيكن له م باره يه وه بلاويده كه مه وه (تايبه تن به و كچ و ژنه ئيزيدانه ي رفيندراوان و پاشان كرپن و فرؤشتنيان

پټوه کراوه و ده سترېژي سيکسيان کراوه ته وه سر و نه شکه نجه دراون و دواتر رزگاريان بووه). زياتر پشتمان به گپړانه وهی چپړوکه پر له تراښدياويه کاني کچ و ژنه رزگار بووه کان و بابهت و راپورتي که ناله کاني راگه ياندن (بينراو و بيستراو و خوښندراو) به ستووه و وه گرگتووه له زاري نه وانه وه راستيه کان گوږزراونه ته وه.

کتیبه کان به زمانه کاني (کوردي، عه ربی، فارسی و ټينگليزي و تورکی و فهره نسی و ئيسپانی و يابانی و سيني) تو مارکراون و بلاو کراونه ته وه. له کتیبه کاند ا جگه له وینه ی رزگار بووان که له ژیره وه یان ناویان نووسراوه، له گشت لاپه ره کان وینه ی تر هه یه که په یوه نندی به خودی باسه که وه نیه به لام په یوه نندی ته واوی به جینوساید و کومه لکوژی و ئاواره بوون و نه هامه تی و دهرده سهری و ژيان و کولتور و داب و نه ریت و ئاین و نزا و بیرو باوه ری ئیزیده کانه وه هه یه.

مه به ستی شمان ناساندنی رووی راسته قینه ی ئه م تاوانانه یه که له سه ده ی بیست و یه که مدا به سهر ئیزیده کاند ا هاتووه، جینوسایدیک له سه رووی هزری مروفه وه. قیزه ونترین تاوان له م جینوساید ه دا ئه نجام دراون، وینه کان خو یان ده دوین، ئیمه هیچمان له ژیر وینه کان نه نووسیووه، وینه کانیش وه ک چپړوکه پر له ئازاره کاني ناو کتیبه که به لگه یه کی حاشاه لنه گرن. بو ئه وه ی بروای ته واو بینین که هه موو داعشیه ک له هه موو به هاو ئه خلاقیک داشوراوه، ئه و نامووسپاریزییه ی باسی ده که ن درویه کی رووته، ده بی گوی بو ئه و ژن و کچه رووسوره ئیزیدییانه بگرین که کرین و فروشتنیان پټوه کراوه و ئیستا گه راونه ته وه.

ئه سلنه ئه گه ر بمانه ویت پیناسه یه کی ورد بو داعش دابنیین ده بیت بلین: "داعش گردبوونه وه ی ئه و هو فیه بی به ها و چه پینراوه هیچ نه دیتکانه یه یه که ئامانجیان ته نیا و ته نیا ئافره ته و هیچی دیکه نییه، له و پیناوه شدا هه موو تاوانیک ئه نجام ده دن".

سه‌ره‌رای گپړانه‌وهی نازار و مهینه‌تیه‌کان له‌زاری قوربانیانه‌وه که له چوارچپوهی نووسین وهك دیکومینت و میموری چپړوکه‌کانیان ئه‌رشیف و تومارکراون. پروژه‌یه‌کی تریش به‌ره‌می ئه‌م کتیبانه‌ن:

7 |

مؤزه‌خانه‌یه‌کی خنجیلانه وهك به‌ره‌می ئه‌م کتیبانه له مؤزه‌خانه‌ی ماله‌وه‌مان زیادکراوه، که‌ره‌سته و کهل و پهل و جل و به‌رگی ئه‌و ئیزیدیان‌ه‌ی له دۆزه‌خی داعش رایان کردووه خویان گه‌یاندوته چپای شنگال و ناوچه‌ ئارامه‌کانی هه‌ریمی کوردستان و هه‌روه‌ها هندیک له‌و که‌ره‌سته‌و جل و به‌رگانه‌ی ئه‌و کچ و ژنه ئیزیدیان‌ه‌ی رفیندراوان و دواتر کپین و فروشتنیان پپوه‌کراوه و پاشان ده‌ستدریژیان کراوته‌سه‌ر، به‌ده‌ستمان که‌وتوون و له مؤزه‌خانه‌ی ماله‌وه‌مان دانراون، وهك پاشکوی کتیبه‌کان.

رېبوار رهمه‌زان بارزانی

۲۰۱۹

گوندی بازی - ده‌قه‌ری بارزان

(۱)

کچه داعشیک دهپارایهوه بیهینمه کوردستان

کچیکی ۱۲ سالان به بینینی چهکارانی داعش له ترسان مرد

ئهو چند کاترمیره ی لهگهلی بووم، تهنیا یهك جار پیکهنی، ئهوش دواى ئهوهی پیمگوت: "هنا، تاوهکو توم دوزیهوه زور ماندوو بووم". ئهو به زهردهخهیهکهوه گوتی: "منیش تاوهکو دایکم دوزیهوه پیر بووم". بهراستی من بهرامبر مندالیکی پیر دانیشتووم. کهسیک که دلی بووه به عهباری دهردهسهری و ژان و ناسور. ههر ئهوش وای لیکردوه خوژگه بخوازی بهوهی وهکو قیان دهخیلی پهرلهمانتاری پیشووی ئیزیدی زمانپاراو بووایه، بو ئهوهی جیهان زورتر بزانی دهربارهی ئهوهی که بهسهر ئهو و سهدان ئافرتهی دیکه ی ئیزیدی هاتوه.

ئوتومبیلکه که ههنا و دهیان ئافرته و مندالی دیکه ی تی ترنجیزاوه ملی ریگای گرتووه بهرمو تهلعهفهر، ریگاکه ئهوهنده دریزه نابریتهوه. دوو چهکارای داعشی دهمامکار بهپیوه پاسهوانی دهکن نهبادا کهسیک ههولی ههلاتن بدات یان خوی فری بداته خوارموه.

ههتاو ئهو روژه، خووری خوشهویستی ئیزیدیان نهبوو، ئهو رووناکییه نییه که مسحفا رهش، تاله تاله پرنشنگهکانی دهلاوینتهوه، بهلکو ناگریکی سووتینهری بهسهریاندا دهباراند.

9

ههلبزو دابهزی وهرزکهری ئوتومبيلهکه جار جار تازووی خهیالی ههناي تهمن ۱۱ سال دهچهرینی. خهیالی ئهو روژانهی بهههمان ریگادا لهگهل باوکی دهچوونه تلهعفر، دهچوون بهنیو دووکان و بازارهکاندا بگهرین و ههرچی دل دهیگری داوای بکات. یهکیک له خوشکهکانی دهبینی بهرامبهری دانیشتوو و دهگری. پیدهچیت نازاریکی زور بهگیری هینابیت، چونکه چند خولهکیک بهرلهوهی ههلیاندنه نیو ئوتومبيلهکهوه، بووه نیچیری یهکیک له چهکارهکان.

"هیشتا بهرینهخرابووین، ههر له گوندهکهی خومان بووین، دوو چهکاری داعش هاتن و دوو خوشکهکهمیان بردن و دهستدریژیان کرده سهریان."

ئهی لهناو ئوتومبيلهکهدا؟.. بهدریژیایی ریگاکه چییان دهکرد؟ "نهمبینی لهناو ئوتومبيلهکهدا هیچ بکهن، بهلام کاتیک گهیشتینه ئهو هو له گهورهیهی تلهعفر، هیچ نهما نهیبینم. که دهلیم ههر بهمندالی

پیر بووم، باسی ئەو روژانه دەکەم کە وەک بزمار دەچوون بە گیانمدا، باسی هاتوھاوارو پارانەھوێ خوشکەکەم کاتێک لە بەردەستیاندا کەوتبوو.

کچیکی ١٢ سالان لە ترسان مرد

ئۆتۆمبیلەکە گەیشتە جیگای خۆی. دوو چەکدارەکە پێش ھەمووان خۆیان ھەڵدەدەنە خوار موه و ھاوار دەکەن "وەر نە خوار موه". دەستی خوشکەکە توند گرتوو. چوونە نیو ھۆلیکی گەورە و فراوان. چەند ژووریکی دیکە لەوێ ھەن، بەلام یەکیک لە ژوورەکان بۆ ژنەکان نییە و تاییەتە بە چەکدارانی داعش. ھیشتا ماندویتی رینگاکە نەرەھوێتە، چەند چەکدارێک دینە ژوورە موه و بە لەشولاری کچەکاندا دەروانن.

"من و خوشکەکەم خۆمان لە پشتی ژنەکان موه ھەشار دابوو، ئەو روژە چەند کچیکی جوانیان برد، ھەندیکیانیان بردن و نەیانگەراندن موه

بۆ نیو هۆلهکه، ههندیکیش بۆ چند کاژیریک دهیانبردن، دواتر دهیانهینانهوه.

دوچار چاوی یهکیک له چهکارهکان لهسهر روخساری ئهو گیرسانهوه و ئهوهش بی ئهملاونهولا بهمانای ئهوه دههات که دهبی پروات لهگهلی.

"یهکیک له کههکان هاته تهنیشتمهوه و به کزییهوه پییگوتم، دهزانی چهکاریکی کوردم بینی؟"

ههنا: چۆن دهزانی کورده؟

کههکه: به کوردی به چهکاریکی دیکهی گوت بۆچی ئهم کهه ناکریتهوه؟

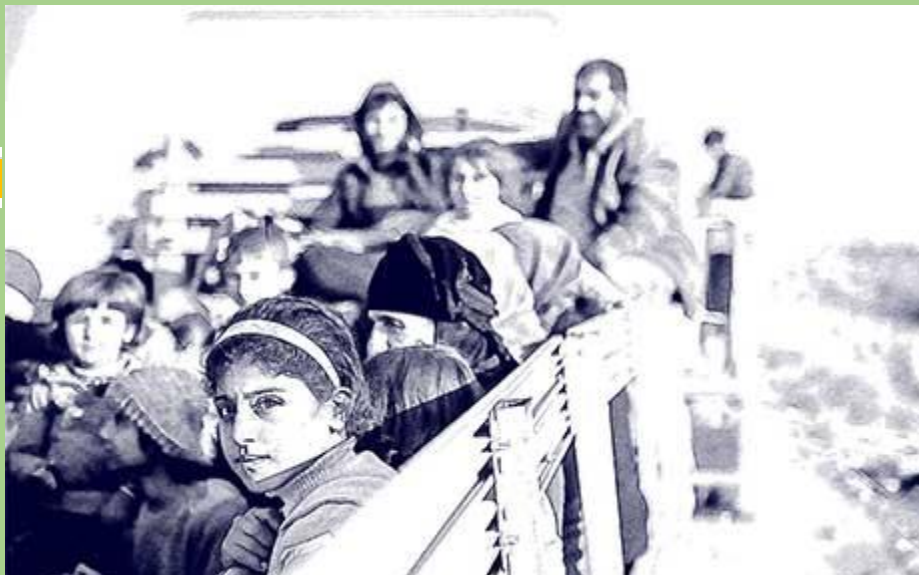
وادهزانم ئیستایه و ههموو شتهکانم لهبرچاو ماون، کاتیک هاتن و سێ کچیان بهیهکهوه برده ژوره تاییهتهکه، بهروونی گویمان لێیان بوو کاتیک کههکان دهگریان و دهیانگوت دهستان لیمهدهن، بهلام یهکیک له کههکان که هاوریم بوو، ئهو به پاس هینابوویان، دهیگوت

هەر له‌ناو پاسه‌که‌دا یه‌کێک له‌ کچه‌کان که‌ ته‌مه‌نی ۱۲ سا‌ل بوو، به‌بێنی ئه‌وان له‌ ترسان مرد.

هه‌نا خه‌ریکه‌ ئارامی له‌ده‌ستده‌دا "ئهو که‌سه‌ی منی هه‌لبژارد و ده‌ستی‌گرتم بۆ ئه‌وه‌ی بمبات زۆر به‌باشی شیوه‌یم له‌یاده‌، هه‌میشه‌ ده‌مگوت روژیک دێ پێشمه‌رگه‌ ده‌گه‌نه‌وه‌ و توله‌ی خۆم و خوشکه‌کانمی لێده‌که‌نه‌وه‌."

ئهو جی‌گایه‌ی هه‌نا‌ی لی فرۆشرا، وه‌ک بازا‌ریک وابوو. ئهو که‌سه‌ی بره‌بیه‌ بازا‌ره‌که‌وه‌، پێویستی به‌ کاتی زۆر نه‌بووه‌، چونکه‌ هه‌ر زوو که‌سیک به‌ناوی ئه‌بوو سا‌لح په‌یدا‌بوو. ده‌سته‌کانی به‌سترابوون و ده‌بوو به‌دوا‌یدا ری‌گاکه‌ بپه‌ری و هه‌ر په‌رسیا‌رکردنیکیش له‌باره‌ی ئه‌وه‌ی بۆ کو‌یی ده‌بات، بپه‌لام ده‌مایه‌وه‌ "ئه‌بوو سا‌لح خه‌لکی ته‌له‌عفه‌ر بوو، پیاویکی سه‌ر و ریش سپی، ئهو ماوه‌یه‌ی له‌گه‌لی بووم، بۆ هه‌ر کو‌ی بچووا‌یه‌ له‌گه‌ل خۆی ده‌بیردم. شن‌گال، مووس‌ل، ره‌ققه‌، ته‌له‌عفه‌ر. زۆر‌جا‌ر ده‌مبێنی راهێنانی سه‌ربازی به‌ چه‌کدارانی داعش ده‌کرد، ۱۰ ژنی دیکه‌ی هه‌ینابوو، به‌لام ئه‌وکاته‌ ته‌نیا دوو ژنی ما‌بوون."

کوردبوونی خویان دهشاردهوه

سهیری کچه بەدبەختەکان دەکات و دەبینی چۆن وەک شۆرەبی کەناری چەمەکان، بەسەر بێدەسەلاتی و نائۆمیدی خویاندا شۆر بوونەتەوه، بەلام خۆی بەدبەختتر و داتەپیوتر. لە گەرماى ئابدا و لەنیو هۆنیکی قەرەبالغدا کە هەناسەى خەلکەکەى ناوی هالاولیکی گەرمی دروست کردووه، هەلەملەرزى: "ناچارىان دەکردىن ئەوه بکەين کە حەزىان لىبوو، کەسێک رەتیبکراىەتەوه بە قز رايانەکێشا و دەيانبرد. بەهۆى نزىکى ژوورەکەيان گويمان لە هەموو شتىک بوو. هەر بە هاوارەکانيان تىدەگەيشتىن چەند بە درندەبى دەستدرىژيان دەکرده سەريان، خوشکى يەکەمیان بردم و دواتر هاتنەوه خوشکەکەى ترمىان دايە پيش خويان."

هەنا دەلایت چەکارە داعشە کوردهکان کوردبوونی خويان دەشاردەوه.

"کاتێک چەند کچىکيان لەو ژوورە هينايەوه، لە دەورى يەک کۆبوويناوه و دەردە دلمان بو يەکدى دەکرد، چەند چەکارىکى داعش کە ليمان نزىک بوون، يەکىکيان گوتى: ئەوه چىتان گوت بە

عهره بی بیلینهوه. ئیدی ئیمه تیگه‌یشتین که ئەوان له ههموو شته‌کانمان تیده‌گن و بۆ دنیابوونهوه پیمان دووباره ده‌کنهوه. "ههنا، ببووه پارووی چهوری کهسێک به‌ناوی خالید. پیاویکی کهته و تیکسمراوی تووره. ئەم به جهسته لاوازه‌که‌یهوه کاتێک له‌بهردم خالیدا ده‌ههستا، وه‌ک ئەهه‌بوو چاوه‌کانی له هه‌یه‌تی شاخێک گیربووین: "بیرم ده‌کرده‌وه من به‌و ته‌مه‌نه کهمه و ئەو جهسته لاوازه‌مه‌وه چۆن به‌رگه‌ی بیویژدانی و تووره‌یه‌ی خالید بگرم؟ من ۱۴ سال و ئەه‌یش نزیکه‌ی ۵۰ سال ده‌بوو، ئەو هه‌میشه درۆی مندالانه‌ی بۆ ده‌کردم، بیرمه‌ گوتی وهره با پرۆین بۆ مووسل، له‌سوی دایک و باوک و براکانت ده‌بینی". پێشبینیه‌کانی له‌باره‌ی خالیده‌وه هه‌روا پێشبینیه‌کی مندالانه‌ نه‌بوو.

پانورامای ژیا‌نی هه‌نا، یان ئەو ئەلبوومه‌ی چاره‌نووس پێیدا‌بوو تاوه‌کو له‌و رۆژانه‌ی دیلێتیدا پری بکات له‌ وینه‌ی ناخه‌ژین، له‌ یه‌که‌م شه‌وی به‌یه‌که‌گه‌یشتنی له‌گه‌ڵ خالید، خوینا‌وی بوو. ئەو شه‌وه خالید ته‌نیا به‌دوای چێژدا ده‌گه‌ڕێ و گۆی به‌وه نادات چی رووده‌دات: "تووشی خوینبه‌ر بوونیکی خراپی کردم، هه‌رچه‌نده‌ تکام

لیده کرد و مک ئهوه بوو له گه‌ل ئازمه‌نیک بدویم، خوینیکی زۆرم لی رویشت و ماوهی دوو روژ له نه‌خۆشخانه کهوتم، ته‌نانه‌ت جارێکیان دواى ئه‌و هه‌موو پارانه‌وه‌یه ده‌یگوت به‌ شیخه‌که‌ت بلی له لالش با بی‌ت رزگارت بکات."

ئهو که هه‌میشه ببوه سێبه‌ری خالید و ده‌بوو له‌گه‌لی ب‌روات بو هه‌موو ئه‌و جینگایانه‌ی بونی بارووتیان لی ده‌هات، ته‌نیا یه‌کجار له‌گه‌لی چووته بازار: " له‌به‌رده‌م دووکانیکی پۆشاکفرۆشیدا، هه‌ر له‌ناو ئۆتومبیله‌که‌وه ده‌ستی راکنیشا بو ئه‌و جلوبه‌رگانه‌ی نمایشکرا‌بوون، پێیگوتم ئه‌و عه‌بایه‌ت بو ده‌کریم، نه‌یه‌یشت له‌گه‌لی ب‌روم، خۆی رویشت عه‌بایه‌ک و جووتیک نه‌علی بو کریم، ئه‌وه جلوبه‌رگی جه‌ژنم بوو."

ژنه‌کانیان پلانی هه‌لاتنیا‌ن بو داده‌ناین

"ئیمه ژیا‌نیکی قیزه‌مونه‌ ده‌ژیا‌ین" هه‌نا، چاوه‌کانی ده‌دره‌وشینه‌وه. بیرم له‌وه ده‌کرده‌وه پنی‌ش ئه‌وه‌ی داعش په‌لاماری شنگال بدات، له جه‌ژنی حاجیان و روژی پینجه‌مینی په‌ری سوارکردندا، ده‌بی چۆن خۆی ب‌رازینتیه‌وه بو ئه‌وه‌ی هینده‌ی دیکه په‌لکه‌زیرینه‌ی لالش رازاو‌تر بکات. به‌لام ئه‌و کرابوه کۆیله‌یه‌ک له‌و کۆیلانه‌ی به‌هۆی ئیزیدیا‌تییه‌وه به‌سه‌ری هینرا‌بوو. ته‌نانه‌ت روویه‌کی خۆشی

لهو کاتانهش نه‌بینیوه که چه‌کداره‌کان بو چیژوه‌رگرتن له‌گه‌آیان خه‌وتوون "غه‌زه‌ب له روخساریان ده‌باری، به‌رده‌وام له مه‌شوق و راهینانی سه‌ربازیدا بوون و که ده‌هاتنه‌وه قور‌او‌ی و چلکن بوون، به‌رده‌وام به گومان بوون، نه‌وه‌نده‌یان لیده‌داین جه‌سته‌مان شین ده‌بووه‌وه". هه‌ندیک راده‌وه‌ستی و بیر ده‌کاته‌وه: "به‌لام هه‌ندیک شه‌و که هه‌زیان له رابواردن بوو، ده‌بووینه ساژنی نه‌وان و به ناوی خو‌ش بانگیان ده‌کردین."

نه‌وه‌ به‌یانیه ژانه‌سه‌ر له خه‌و بیداری کرده‌وه. له‌گه‌ل خوشکیکی و چه‌ند کچیکی دیکه برانه نیو باله‌خانه‌یه‌کی گه‌وره و ده‌بوو خواستی چه‌کداران له‌ژیر زه‌مینی باله‌خانه‌که‌دا جیه‌جی بکن.

فرۆکه‌کان دین و ده‌چن و ئاسمان و زه‌مینی مووسل به‌ده‌ست ناله و نرکه‌ی نه‌وه بو‌مبانه‌وه په‌ریشانه که له ئاسمانه‌وه به‌رده‌درینه‌وه.

رقی لهم بووه، به لّام بیرۆکه‌ی ئه‌وه‌ی خستووته میشکییه‌وه که ده‌توانی هه‌لبی و خوی دهر باز بکات.

| 18

"ژنه‌کانیان رقیان له ئیمه بوو، به لّام ده‌هاتن و پێیانده‌گوتین چۆن هه‌لبیین. ئه‌گهر ژنی داعشه‌کان ده‌سه‌لّاتیان هه‌بووایه، هه‌موو ژنه ئیزیدییه‌کان مانگێک له بنده‌ستی داعش نه‌ده‌مانه‌وه. به لّام من نه‌مه‌وێرا قسه‌ی لێوه‌رگرم، وا تێده‌گه‌م ده‌یویست بمخاته داوه‌که‌وه و دواتر بکوژریم."

ته‌نانه‌ت کچه‌که‌ی ئه‌بوو سألح هه‌مان بیرۆکه‌ی خسته میشکییه‌وه و روژیک پێیگوت که ده‌توانی هاوکاریشی بکات.

هه‌نا: چۆن؟

کچی ئه‌بوو سألح: ده‌بی له نه‌خۆشخانه‌وه هه‌لبی.

هه‌نا: ئاخر چۆن هه‌لبییم؟

کچی ئه‌بوو سألح: به‌باوکم ده‌لیم که تو زور نه‌خۆشیت و پێویسته له‌گه‌لت بيمه نه‌خۆشخانه، دواتر له نه‌خۆشخانه‌که‌وه دهر باز به.

"تکایه منیش ببه بو کوردستان"

ناوهراستی مانگی تهموزی ۲۰۱۷، هیرشه ئاسمانیهکان بو سهر تله عفر چربوونهوه. ئهوه سهرهتای نزیکبوونهوهی ئۆپهراسیۆنی زهمینی سوپای عیراق بوو بو کۆنترۆلکردنهوهی ئهو شاروچکه زۆرینه تورکمانه که بدهست داعشهوه بوو. بههۆی بهرگری سهرسهختانهی داعش یهک له دواى یهک بینه و بالهخانهکان ویران دهبوون و قوربانیهکان زۆرتر دهبوون. ئهو رۆژانه، دووکهل شارهکهی داپۆشیبوو. ههنا، ههستی دهکرد کۆتایی ئهو چهکدارانه بهچاوی خۆی دهبینی، ههرچهنده ههموو دهرگا و پهنجهرهکانی بهشیوهک لهسهر پێوهدرابوو که هیچ ههوالیکی پینهدهگهیشته: "بهلام حالێ چهکدارهکان زۆر خراپ بوو". له ناوهراستی مانگی ئابدا هیرش زهمینی دهستیپیکرد و رۆژ له دواى رۆژ دهنگی تهقه نزیکتر دهبوومه، بهراددهیهک ئیدی ئهو گوئی له دهنگی زنجیری تانکهکانیش دهبوو "سوپای عیراق و هیزهکانی ههشدی شهعبی گهیشتن و بهشیکی زۆر له چهکدارهکان ههلاتن.

ئیمه و ژن و مندالی داعشهکان کهوتینه دهست سوپا، پاشان ئهوانیش دهستیانکرد به جیاکردنهومان بو ئهوهی ئیزییدییهکان له ژن و کچی داعشهکان دابیرن، لهوکاتهی ئهوان خهریکی جیاکردنهومان بوون، چهکدارانی داعش سی جار ههولیاندا دهست بهسهه تلهعهفهردا بگرنهوه.

لهو چهند خولهکه کهمهدها، ریرهوی ژیان و رووداوهمان گۆران. ئیدی ژن و کچی داعش له ههنا و کچانی دیکهی ئیزییدی دهپارانیهوه. دهستهکانی له قاچی ههناوه ئالاندوه و تکای لیدهکات لهگههل خوی بییات بو کوردستان.

کوردستان، لهو دۆخهدا تاکه شوینی سهرزهوییه ههستی ئارامی بو بگیزیتهوه.

ئهوهی زۆر له ههنا پاراوتهوه کچی ئهبوو سالحه "تلههفۆنیکم پهیدا کرد و پهیوهندییم به براکهمهوه کرد و پیمگوت، ئهو کچه داوا دهکات بیهینم بو کوردستان. براکهم زۆر تووره بوو، گوتی دواي ئهو

هممو نازاره‌ی چهشتت بدهستیان، ئیستا دتهوئ گیانی داعشینک
رزگار بکه‌ی؟ نه‌خیر نه‌یهنیته‌وه.

ئهو نازانی کچه‌که‌ی ئه‌بوو سألح و ئه‌وانی دیکه چیان به‌سهرهات،
به‌لام دلنایه ئه‌بوو سألح هر زیندووه و له مووسله. ئیستا (کوتایی
۲۰۱۸) ههنا له‌ئوو که‌می‌که، که‌سوکاری خوی بینیه‌وه، به‌لام ئیش و
نازاری ئه‌وانه‌ی نه‌یینین، خوشیه‌که‌ی شیواند. ههنا، ماوه‌یه‌کی
دریژ راده‌وستی و پرسیارنیک وه‌لام ددهاته‌وه که چند کاترمی‌رنیک
پیشتر لیمکردبوو. ده‌پرسی: تو بو چند روژیکی که‌میش دوور
بکه‌ویته‌وه، بیری منداله‌کانت ناکه‌ی؟ ده‌لیم به‌لی زور.

ههنا کچی‌کی برسکاوه، وه‌ک خوی ده‌لی، نه‌ ده‌بیته‌وه به‌ هه‌نای روژه
به‌هاریه‌کانی سنگال و نه‌ مۆته‌که‌ی رابردووشی بو دوور
ده‌خریته‌وه له‌ خوی "ئیمه‌ ئهو کویلانه بووین که‌ سه‌رباری ئه‌وه‌ی
به‌سه‌ریان هیناین، هیشتا به‌زه‌میمان هه‌بوو به‌رامبه‌ریان. ئیمه‌ هر
به‌مندالی ون بووین."

(۲)

نیزیدیه‌کان دلیان لای ره‌ققه‌یه

| 23

سینان له‌بهردهم شاشه‌ی ته‌له‌فزیونه‌که‌دا دانیشتبوو له‌هیرشه ئاسمانیه‌کانی فرۆکه سهربازیه‌کانی فهره‌نسای ده‌روانی له‌دژی مۆلگه‌کانی داعش، کهوتبوه هه‌له‌له لیدان له‌خوشیدا، به‌لام له‌همان‌کاتدا هه‌ستی به‌مچورکه‌یه‌کی توند ده‌کرد له‌هشیدا که موکانی له‌شی به‌رز کردبۆوه.

سینان ژنه نیزیدیه‌کی قه‌زای شه‌نگاله، به‌ر له‌حه‌وت مانگ له‌گه‌ل کوره ۲۹ ساله‌که‌یدا له‌شاری ره‌ققه‌ی سوریا له‌ده‌ست داعش هه‌له‌اتن، پاش ئه‌وه‌ی ئه‌و گروپه له‌سالێ رابردودا (۲۰۱۴) ده‌ستگیریان کردبوو و دواتر گواستبو‌یان‌ه‌وه بۆ ئه‌و شاره سوریه. سینان ده‌لێت “سه‌دان کچو مندالی نیزیدی له‌ره‌ققه له‌لای داعش زیندانن و کراونه‌ته به‌نده”.

ئه‌و له‌ته‌نیشن کوره‌که‌یه‌وه دانیشتبوو، وتی “ئیمه توشی دل‌ه‌راوکی بۆین، چونکه ته‌نیا ئیمه ده‌زانین به‌ناستی نه‌هامه‌تی ئه‌وان”.

نیزیدیهکان پآپشتی هیرشه ئاسمانیهکانی فره‌نسا ده‌کن بۆ سەر داعش له‌شاری ره‌ققه به‌لام له‌وه‌ش ده‌ترسن که‌سوکاره زیندانی‌کراوه‌کانیان له‌و‌شاره‌ زیانیان پینکه‌هویت.

پاش ئه‌وه‌ی له‌هه‌فته‌ی رابردوو (تشرینی دووهمی ۲۰۱۵) زنجیره‌یه‌ک کرده‌ی تیرۆریستی له‌پاریسی پایته‌ختی فره‌نسا له‌لایهن داعشه‌وه ئه‌نجامدراو زیاتر له ۱۳۰ کوژراوو سه‌دان برینداری لیکه‌وته‌وه، ئه‌و وڵاته وه‌ک کاردانه‌وه‌یه‌ک هیرشی فرۆکه سهربازیه‌کانی بۆ سەر گروپه‌که له‌سوریاو عیراق چرک‌رده‌وه. سینان ده‌لێت ئه‌وکاته‌ی له‌زیندان بوه لای داعش، کاتیک بۆردومانی فرۆکه سهربازیه‌کان ئه‌نجامده‌درا بۆ خۆپاراستن ده‌یانخستنه تونیلێکه‌وه.

۱۳ی تشرینی دووهم ۲۰۱۵ هیزه کوردیه‌کان به‌هاوکاری بۆردومانی سوپای هاوپه‌یمانان توانیان شاری شنگال له‌ده‌ست داعش ده‌ره‌هێنن، که به‌ر له ۱۵ مانگ کۆنترۆلیان کردبوو به‌هۆیه‌وه زۆربه‌ی دانیشه‌توانه‌که‌ی هه‌له‌اتن و به‌شیک زۆریشیان که‌وتنه‌ ده‌ست داعش، که ده‌ستدریژی سیکسیان ده‌کرده سەر که‌ه‌کان و منداڵه‌کانیشیان کرده چه‌ک هه‌لگری خۆیان.

له‌دوای نازادکردنی شه‌نگال، دهرکه‌وت به‌شیکی زووری ئیزیدیه ده‌ستگیرکراوه‌کان هیشتا لای داعشنو له‌و‌شاره‌نه‌هیلدراونه‌ته‌وه. زووربه‌ی ئیزیدیه‌کان له‌هه‌ردو شاری ره‌فقه‌ی سو‌ریاو موس‌لی عی‌راقن، که به‌مۆلگه‌ گرنه‌گه‌کانی داعش هه‌ژمار ده‌کرینو چاره‌نوسیشیان نه‌زانراوه.

ئه‌وش له‌کاتی‌کدا‌یه، چه‌ندین گۆری به‌کۆمه‌ل له‌شه‌نگال دۆزرا‌نه‌وه که روفاتی قوربانیه ئیزیدیه‌کانی تیدابوو که له‌لایهن داعشه‌وه کۆژرابون.

بهشنيك لهو كهسانه‌ی لهدهست داعش رزگار بون ئاماژه بهوده‌كه‌ن، لهقوناغی سهره‌تای ده‌ستگیرکردنیاندا له‌لایهن داعشه‌وه، ژنه به‌تمه‌نه‌كان و پیاو گهنجه‌كانیان جیا‌کردۆته‌وه‌و كوشتویانن.

ئه‌گه‌رچی سینان توانی خۆی له‌دهستی داعش رزگار بکات، به‌لام کچه ته‌مه‌ن چوار ساله‌که‌ی به‌هۆی نه‌بونی خۆراک و ئاوه‌وه گیانی له‌ده‌ستداوه.

سینان وتی “ناچار ده‌بوین می‌زی خۆمان بخۆینه‌وه تا بژین”.

له‌پاش جیا‌کردنه‌وه‌ی کچه گهنجه‌كان له‌که‌سو‌کاریان له‌لایهن داعشه‌وه، برانه شونینی ترو له‌پاش كوشتنیان له‌گۆری به‌كۆمه‌لدا نیژران، ئه‌و بینایه‌ی پرۆسه‌ی جیا‌کردنه‌وه‌که‌ی لێ ئه‌نجامدرا له‌شاری شه‌نگال ئیستا به‌دهست پێشمه‌رگه‌وه‌یه، به‌لام به‌هۆی بۆردومانی فرۆکه جه‌نگیه‌كانه‌وه زیانی زۆری پێگه‌یشتوه.

سینان له‌دوای گواستنه‌وه‌ی بۆ ره‌ققه خراوته یه‌كێك له‌ كێلگه نه‌وتیه‌كان كه زیاتر له ۱۰۰ كچه ئیزیدی تری له‌گه‌لدا‌بوه، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی هاوسه‌ری هه‌بوه به‌لام چه‌كدارانی داعش به‌زۆر كر‌دیوانه

به‌هاوسهری چه‌کداریکی ئەو گروپه به‌ناوی ئەبو موسلیم که به‌ریتانیه‌کی به‌ره‌گه‌ز ئەفهریقی بوه. سینان ده‌لنیت “گهر ئەو که‌سه‌م به‌رده‌ست بکه‌وئیت ده‌یکه‌م به‌یه‌ک ملیۆن پارچه‌وه”.

ئیبیتیسام (۳۰ سال) کچی مامی سینان، هه‌مو ئەو ده‌ستدریژیانه‌ی له‌بیره که ده‌کرانه سهری کاتنیک ئەویش لای داعش زیندانی‌کراو بوه، ئەو ده‌لنیت “به‌چاوی خۆم بینیم ده‌ستدریژیان ده‌کرده سهر کچی حه‌وت بو نو سال”.

ئیبیتیسامو سینان له‌به‌رانبه‌ر بریک پاره‌ی زوردا هه‌له‌هاتون، ئەوه‌ش به‌هۆی هاوکاری هاو‌لاتیه‌کی مه‌ده‌نی ره‌ققه‌وه که ۴۰ هه‌زار دۆلاری ئەمه‌ریکی له‌خیزانه‌کانی وه‌رگرتبوو بو هاوکاری‌کردنیان له‌هه‌له‌هاتندا.

داود (۲۲ سال) خوشکه گه‌وره‌که‌ییو برا بچوکه‌که‌ی هیشتا لای داعش له‌شاری ره‌ققه، ئەو کاتنیک ده‌نگۆی بۆردومانی فرۆکه

جهنگیهکانی فهره‌نسای بیست لهریگهی بهرنامه‌ی وه‌تس ئه‌پی مۆبایله‌وه له‌گه‌ل یه‌کێک له‌پاسه‌وانی زیندانی براو خوشکه‌که‌ی قسه‌ی کردوه، تا بزانی‌ت له‌و هێرشه‌دا پارێزراو بون و گهر بشتوانی‌ت هاوکار بیان بکات بۆ نازا کردنیان.

داود وتی “ئهو پاسه‌وانه پێیوتم گهر ٤٠ هزار دۆلارم بده‌یتی به‌ته‌نیا خوشه‌که‌که‌ت رزگار ده‌کم”.

له‌پاش که‌مێک له‌ئه‌نجامدانی ئهو په‌یوه‌ندیه، پاسه‌وانه داعشه‌که وینه‌یه‌کی برا بچوکه‌که‌ی به‌هه‌مان به‌رنامه‌ بۆ داود نار دوه، که جلی سه‌ربازی له‌به‌ردایه‌و پێده‌که‌نی‌ت.

داود ده‌لی‌ت “ته‌نیا له‌وکاته‌دا ده‌توانم قسه‌ له‌گه‌ل خوشکه‌که‌م بکه‌م که له‌گه‌ل هاوسه‌ره‌که‌یدایه‌و وشه‌ به‌وشه‌ی نامه‌کانم ده‌خوینی‌ته‌وه”.

هه‌رچه‌نده‌ سینان له‌زیندانیه‌که‌ی ره‌ققه‌ هه‌له‌هاتوه به‌لام هیشتا به‌ته‌واوی به‌روای به‌ئازادبونی نه‌هیناوه‌و له‌ژێر گوشاردایه، ئه‌وه‌ش به‌هۆی مانه‌وه‌ی سه‌دان کچی ئیزیدی تر له‌و زیندانانه‌دا له‌ژێر گوشاری داعشدا، ئهو وتی “هه‌ست به‌شه‌رمه‌زاری ده‌کم که ناتوانم هاوکاری کچه‌ ئیزیدیه‌کانی تر بکه‌م بۆ هه‌له‌هاتن خۆزگه‌ بگه‌رین به‌دوای ریگایه‌کدا بۆ هه‌له‌هاتن”.

(۳)

هاواری ژنه کوردیک له بندهستی داعشهوه: تکایه غیره تیک،
له دهست نهم درندانه رزگارمان بکهن

| 30

له درپژهی چیرۆکه پرژانهکانی کچان و ژنانی ئیزیدی به دهست
درندهکانی داعشهوه، ئەمجارهیان ههولم دا، پێوهندیی به ئافرهتیی
رزگار نهبوومه بکهه، به لکوو ئەمه خوايه بتوانم له زاری خویانهوه،
کوژانی ئەو ئافرهتانهشمان بزانی که هیشتا له دهستی چهپهلی ئەو
نامەرد و نامرۆقانهی داعشدا ماون. دووپاتیشتی دهکهمهوه، مابهستی

پئی ناساند، ئهو پهله‌ی بوو قسان بکات، تا هاواری بگاته یهك بهیه‌کی کورد و ههموو دنیا. سهره‌تا باسی ئهوه‌ی کرد که ته‌مه‌نی ۲۸ ساله و خه‌لکی گوندی "....ه"، چوار ساله شووی کردووه، دواتر دهستی کرد به هه‌لرشتنی زووخواوی دهستی ئهو درندانه گوتم، ده‌زانم ژیانی بندهستی داعشی هه‌ریه‌که‌تان کتییکی دهویت، به‌لام من ده‌مه‌ویت ناله و نرکه‌تان بگه‌یه‌نم، تکایه زانیاری و وردم به‌ه‌ری و چیرۆکی خۆتم بۆ بگه‌یره‌وه.

به قسه‌ی کردم و زۆر به‌جوانی، به‌لام به‌کورتی، قسانی کرد و ئه‌مه‌ی گه‌یرایه‌وه: له یه‌که‌مین رۆژی هاتتی داعشدا بۆ شنگال، ئیمه چووینه چیای شنگال، شه‌وێک له چیا ماینه‌وه و بۆ رۆژی دووهم، ویستمان به ترومبیله‌که‌ی خۆمان، بچینه ئیو سنووری سووریاوه و له‌ویوه بیینه کوردستان، له ریگه‌ی ئیوان کۆمه‌لگه‌ی زۆرافا به‌ره‌و سنوور، چه‌کداره‌کانی داعش ته‌قه‌یان لیکردین و تابه‌ی ترومبیله‌که‌یان ته‌قاندین ناچار وه‌ستاین و داعشه‌کان وه‌ک چه‌ته‌هول شالوویان بۆ هیناین، ئیمه هه‌وت که‌س بووین (من و پیاوه‌که‌م و دایکوباوکی پیاوه‌که‌ و سێ خوشکی)، هه‌موویان خستینه پشته‌ی پیکابییکی گه‌وره‌ی کیاوه و دوو پاسه‌وانمان له‌گه‌لدا بوو، یه‌که‌کیان

به‌شیوه‌زاری خۆمان قسانی ده‌کرد و دانیام خه‌کی کۆمه‌لگه‌ی ده‌ولای نێزیک خۆمان بوو، بردیانین به‌ره‌و شاری سنگال. که گه‌یشتین، پیاوه‌کانیان حیا کرده‌وه له‌ نێمه، کچ و ژن و مندالانی ده‌یان خیزانی دیکه‌شمان له‌گه‌لدا بوو کردیانین به‌ باره‌گای لقی حه‌قه‌ده‌دا که کهوتبووه ده‌ست داعش. بۆ سبه‌ی به‌یانی، هاتن و هه‌موو پیاوه‌کانیان سواری کۆسته‌ر کرد و بردیان و تا ئیستا نازانم له‌ کۆین. نێمه‌شیان سواری کۆسته‌ریک کرد، که سه‌رکه‌وتین، نێمه چوار ئافره‌ت و له‌ کۆسته‌رکه‌شدا ۱۰ کچی گه‌نجی دیکه‌ی تیدا‌بوو.

بردیانیان به‌ره‌و ته‌له‌عفه‌ر. من دوو‌گیان و نه‌خۆش بووم و مامه‌له‌ی ئه‌وانیش زۆر درندانه و بی‌به‌زه‌بیانه بوو، له‌ ریگا پێیان ده‌گوتین: بۆچی خۆتان به‌ کورد ده‌زانن، ئه‌دی نازانن کورد هه‌موو کافرن و هه‌رگیز موسڵمان نین، نازانن ئه‌وه‌ی لایه‌نگریی بارزانی بکات

کافره. زور پهست بووم و بهتوندی وه لأمم دایهوه و گوتم: به قسهی کی نیمه کافرین؟ گوتی: تو شیتی؟ نهدی ناپرسن هوکاری نییاده کردنتان چیه؟ نهدی نابینی سهرتان له کوردیش شیواندوووه خوشیان نازانن لهسهر چ دینیکن؟ گوتم کهواته ئیعتیراف دهکهی که کورد هموو ئیزیدی بوونه؟ گوتی بهلی. ویستی موناقه شه کهمان زور بیت، گوتم کاکي خوم واز بیله نیمه دیلی دهستی نیوهین. گوتی وای له نیوه، و مللا ده بیت هموو انتان سهر برین هه ی کافرینه. ناچار گوتم: خو توش به کوردی قسان ده کهیت کهواته کافریت؟ بی ئەملاولا کهواته لیدانم و پیشده کهنی.

هەرچونیک بوو گهیشتینه تهله عفر و کردیانین به مالیکی چۆلدا، چوار شهوورۆژ لهوئ ماینهوه ئەو بیویژدانانه یهک جار نانین داینی. پاشان 6 چهکدار هاتن و سواری ترۆمبیلکیان کردین. بردیانین بهره سنووری سووریا و رویشتین تا گهیشتینه نیو شاری رققه، یهکێک له چهکدارهکان هاواری کرد: گهیشتینه پایتهختی دهولتهی ئیسلامی. له رققه، بردیانینه نیو زیندانیکهوه، له ژووریکدا بهندیان کردین. گهنجیکی داعش بووه پاسهوانمان. که برادرهکانی رویشتن، هاته لای پهنجهرهکه و گوتی: مهترسن من کوردم، گوتم:

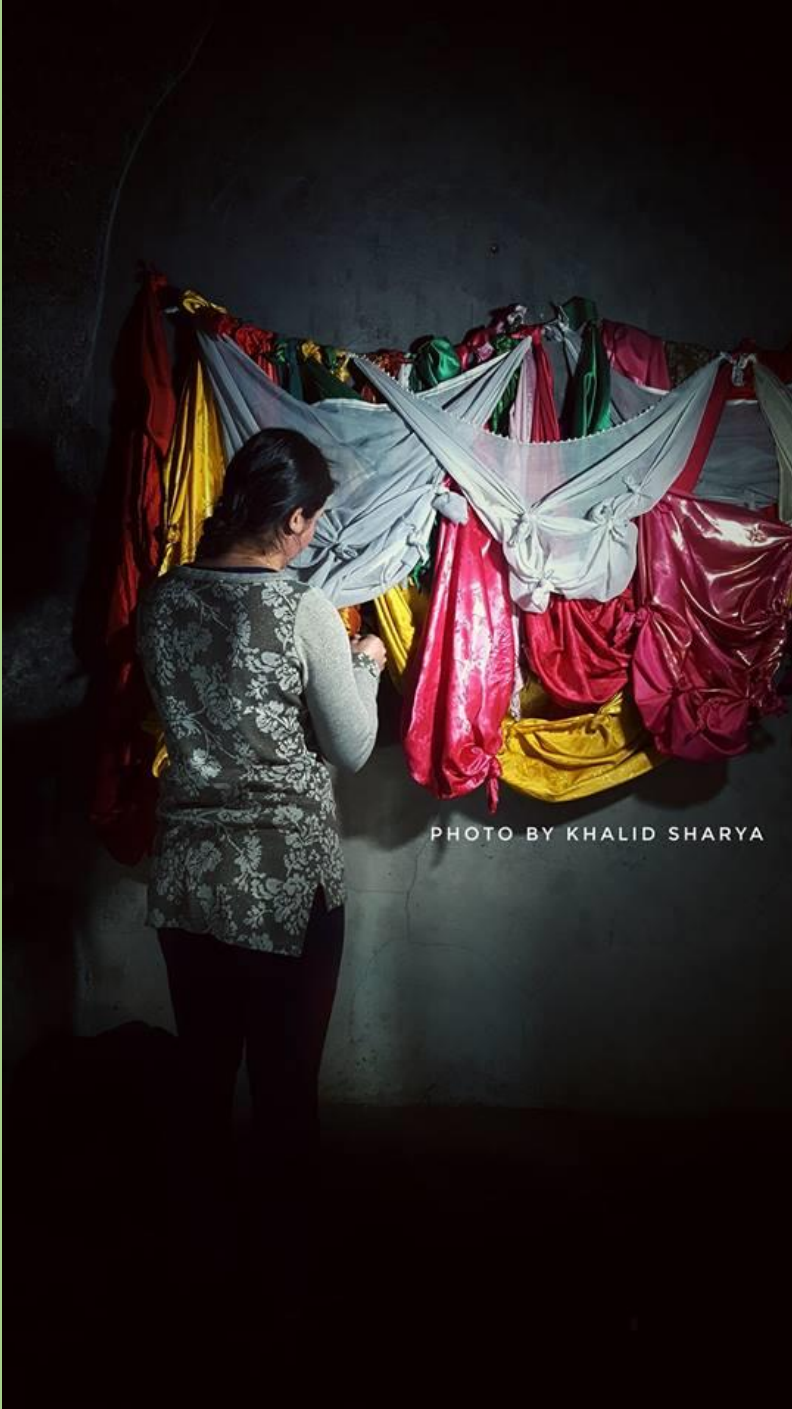

PHOTO BY KHALID SHARYA

(۴)

خیزانیکى ئىزىدى قەرزارى كېرىنەوہى كچەكەيانن
كچە رزگار بويەكى دەستى داعش خەم بۆ نەو كۆلە قورسە دەخوات كە
خیزانەكەى بۆ نازاد كردنى بەتەنيا لەكۆلى ناوہ.

| 37

سائىك تىنەپەرى بەسەر شو كردنى نەسرینی تەمەنى ۲۰ سال، كەچى
لەمىردەكەى دابرا، ئەوہش كاتىك رويدا رىكخراوى دەولەتى ئىسلامى ناسراو
بەداعش لە ۳ ئابى ۲۰۱۴ ھىرشىكرده سەر شارەكەيان.
نەسرین لەرۆژى روداوەكەدا لەگەل ۲۰ كەسى تر لەئەندامانى خیزانى
مىردەكەى لەقەزای شەنگال كەوتنە دەستى داعش، ئەو رۆژە لەمالى باوكى

خوی دایرا، زوریشی نهبرد لهمیردهکهی و کسوکاری میردهکشی
جیاکرایهوه.

لهسهرتادا سهرجهمیان بران بو قهزای تلهعفر که دهکویته سهر ریگای
نیوان موسلو شهنگال، لهوی پیاو ژنهکان لهیهکتر جیاکرایهوه، هسروهه
ههرچی پاروه نالتونو ئوتومبیل و پیدایستی تر ههبوو که لهگهل خویان
هینابویان، ههمویان لیوهرگرتن.

نسرین وتی “ههموو پیاوهکانیان بهبهرچاوی ئیمهوه بردو دهست و چاویان
بهستن، دواتر کچهکانیان ههموی برده قوتابخانهیهک سئ روژ ئیمه لهوی
مایهوه، بو روژی چوارهم ئیمهیان برده شوینیکی تر که نازانم بهتهواوی کوئ

بوو، که چوین ژنی پیرو مندالی تهمن ۱۰ تا ۱۲ سالی لیبوو که همویان کور بوون.

۷ی ئابی ۲۰۱۴، واته تهنیا سی روژ دواي داگیرکردنی شهنگال سهرجهم کچو ژنهکانیان له تله‌عفره‌وه برده بو موسل، نهوکاته داعش کهمتر له‌دوو مانگ بوو دهستی گرتبوو به‌سهر ئهو پاریزگایه‌دا.

چه‌کارانی داعش، له‌موسل کچو ژنهکانیان له‌یه‌کتر جیاکردوته‌وه، نه‌سرین به‌تهنیا خوی نه‌بوه به‌لکو کچه مندالیکی خوشکی می‌رده‌که‌ی له‌گه‌لدا بوه، له‌وی لیبان پرسپوه شوی کرده یان نا. نه‌سرین وتی “پروایان نه‌کرد که من شوم کردبیت.”

چه‌کاره پیاوه‌کانی داعش هر قه‌ناعت به‌قسه‌کانی نه‌سرین ناکهن، به‌لکو ژنیک ده‌نیرنه لایو پرسپار له‌کچه‌کانی تر ده‌کات.

نه‌سرین وتی “هموو کچه منداله‌کان و نه‌وانه‌ی شویان نه‌کردبوو بردیانتن، هرچه‌نده همویان ده‌گریان و هاوریان ده‌کرد.”

دواتر نه‌سرین و ژنه‌کانی تر ده‌به‌نه‌وه بو تله‌عفره‌ بو ههمان نه‌و قوتابخانه‌یه‌ی که پیشتر سی روژ تیبیدا هی‌لدرابونه‌وه، نه‌مه‌ش دواي نه‌وه‌ی کچه‌کانیان برده بو شوینیکی تر که نه‌سرین نازانیت بو کوئیان بردون.

لهقوتابخانهكهی تلهعفمردا، ئهو ژنانه بۆ ماوهی ۱۵ رۆژ هیلدراونهتهوه لهگهڵ دهیان مندالی كوری ئیزیدی كه تهمنی ههموویان له نیوان ۱۰-۱۲ سالیدا بووه.

دواتر سه‌رجه‌م ژنه‌كان ده‌به‌ن بۆ گونديك، به‌لام نه‌سرين ناوی ئهو گونده نازانيت. له‌وئ بۆ ماوه‌ی مانگو نيويك ده‌هیلدرينه‌وه، دواتر سی پیاو ده‌كهن به‌ به‌رپرسیان كه‌ نازارو ئه‌شكه‌نجه‌یان داوون. نه‌سرين ده‌لئیت، یه‌كێك له‌و پیاوانه‌ به‌خه‌لیفه‌ بانگه‌كرا، یه‌كێکی تریان ئه‌بو عه‌لی و ئه‌ویتریان حاجی مه‌هدی، “ئه‌مانه‌ به‌رپرسی ژنه‌كان بون، زۆر پیسبون، زۆر زه‌حمه‌تمان بینی هه‌تا سالیك بۆتان باسبكه‌م ته‌واو ناییت.”

دوای ئهوه نهرين چهندجاريك ههولئ راکردن دههات، بهلام دهستگيريدهکه نهوه، دواتر لهگهڵ ژنهکانی ترده دهیانبهنه رهقههئ سوریاو لهوئ لهگهڵ دوو ژنی ترده لهخانوویهک بۆ ماوهی ۱۰ مانگ دادهنرین، چهند چهکارێکی داعش کراونهته پاسهوانیان.

نهرين وتی “زۆریهئ ئهوه داعشانهئ که پاسهوانی ئیمهیان دهکرد بهر بۆردمانی فرۆکه کهوتن و کوژران، ههندیکیشیان ههلهاتن، یهک داعش مایهوهو پپیوتین تهلهفۆن بۆ کهسوکارتان بکهن بزانهن کئ ئیوه دهکریتهوه، ئهگهر ئهوان ئیوهیان نهویستهوه ئهوا لیره لهسوریا دهتانهفرۆشمهوه.”

لهسهرهتادا ئهوه داعشه داوای ۲۰ ههزار دۆلاری کردوه، بهلام دواتر ریککهوتون که به نو ههزار دۆلار بیفرۆشینتهوه بهکهسوکارمهکی، دواتر ئهوه چهکارهئ داعش نهرين دههینیته نزیک سنوری دهووک و لهوئ ئازادی دهکات، ئهوش خۆی دهگهیهینیته ناو هیزهکانی پشمرگه.

پاشان بۆ ماوهیهک لهناو خزمهکانی لهدهووک دههینیتهوه، دواتر دهگهریتهوه بۆ مالی باوکی لهکهمپی عهرههت لهباشوری رۆژهلاتی سلیمانی، ئهوش دوای سالیک لهداگیرکردنی شهنگال لهلایهن داعشهوه.

نهرين هیشتا چارههوسی مێردهکهئ نازانیت بهلام وتی “تانیستاش لهم کهمپه چارههویی گهرانهوهئ مێردهکهمو ماله خهزورانهم.”

ئەگەرچی ئاماریکی ورد لەبەردەستدا نیە کە دەرییخات ژمارە ی ئەر ژنو کچانە ی کەوتونەتە دەستی داعش چەندیکن، بەلام بەپی بەدواداچونی هەندیکن لەریکخراوەکانی مافی مرۆف لەریگە ی بەدواداچونەکانیانەو، ئەوانە ی کە لەسەر تاوە داعش بردونی نزیکە ی پینچ هەزار ژنو کچ دەبن.

کاتیکن نەسرین روداو مەکی دەگیرایەو، دایکی فرمیسک بەچاوەکانیدا دەهاتە خوارەو، لەبەر گریان نەیدەتوانی قسە بکات، تەنیا توانی بڵیت “هیچ شتیکی تریان ناوێت تەنیا ئەو نەیدە نەبیت کچەکانمان بو بگەریننەو، راستە دەلین شام شەکرە بەلام ولات شیرینترە.”

وتیشی “ئیمە دەمانەوێت بگەریینەو، بەلام گەرانەو ی کچەکانمان نیستا لەگەرانەو بو زیدی خۆمان لا شیرینترە.”

هەندیکن لەو ژنانه توانیوانە رابکەن و بگەرینەو ناو کەسوکاریان، هەندیکیشیان چەکدارانی داعش خۆیان فروشتویانەتەو بەکەسوکاریان.

نەسرین وتی “ئەر ناوچانە ی بۆردومانی زۆری فرۆکە دەیانگرتەو داعشەکان هەمویان رادەکەن، بەلام زۆرجار کەسیکیان بو پارە دەمیینتەو مو داوای رەقەمی کەسوکاری دەستگیرکراوەکان دەکەن، ئەگەر کەسوکاریان نامادەبون بیکر نەو ئەوا دەفرۆشنەو ئەگەر نا وەک عەبد دەفرۆشنەو خەلکی سوریانو میسرو ناوچەکانی تر.”

نەسرین، كە خۆی یەكێك بوە لەوانە، ژمارەى كەسوكارەكەى بە چەكدارەكەى داعش داوە بۆ ئەوەى قەسەیان لەگەڵ بكات، بەلام نەسرین دەلێت مالمووە قەرزىان كەردووە بۆ كەرىنەوەى.

ئەو ژنە نىگەرانه لەوەى هێشتا خىزانەكەى ناچارن قەرزى كەرىنەوەى ببێژن كە نۆ هەزار دۆلار بوە، رەخنەش لەوە دەگرێت كە حكومەت بايەخ بەكێشەكەيان نادات بەراورد بەقوربانى و لاتانى تر.

ئەو نمونەى مەعاز كەساسىبە، فرۆكەوانە ئوردنیهكەى هینایەوە كە و لاتەكەى تۆلەى كەردۆتەوە، وتى “دنيا لەسەرى بەجواب هات، كەچى هەزاران كچو ژن و مندالى ئىزىدى كەوتتە دەست داعش و خراپترین كاریان بەسەرداهینان و بازەرگانىيان پێوەكرا، بەلام هېچ بەرپرس و كەسێكى ئێمە خەمى نەبوو، كەس هەولێ گەرانهوەى ئێمەى نەدا جگە لەكەسوكارى خۆمان.”

هەروەها نەسرین وتیشى “ئەو ماوہیەى لەوێ بووم هەر دەقیقەیهك مردنێك بوو بۆم، رۆژانه نانێكى پىسو كەمێك ئاویان دەداىنێ، هیندە و مزەمان ناخۆش بوو ناتوانم باسى بكەم، ئىستاش خەمى ئەو مە كە دەبیت كەسوكارم قەرزى كەرىنەوەم بەدەنەوە.”

FOX

(۵)

خانمیکی ئیزیدی: له ۱۴ مانگدا، داعشی هه‌رچی ولات هه‌یه
کرینی و فرۆشتینی و یه‌که ره‌فتاری ئینسانیمان لی نه‌بینین

| 45

ئهمه‌ش چیرۆکیکی پر له نازار و تراژیدیای ئافره‌تیکی کوردی
ئیزیدییه له جینۆسایدی شنگالدا، رۆژی ۲۰۱۴/۸/۳ و رۆژانی
دواتر کهوتنه ده‌ست تیرۆریستانی داعش ئهو ئافره‌ته روسوورانیه
له سه‌ده‌ی بیستویه‌کدا، تاقمیکی تیرۆریستی هو‌فی و بی‌هزه‌می و
دواکه‌وتوو، هیچ نا ئینسانییه‌ت و نامه‌ردیه‌که نه‌ما به‌به‌رچاوی دنیاوه
به‌رانبه‌ریان نه‌یکات.

چیرۆکی ئهمجاره، له‌گه‌ڵ دوو خاتوونی ئیزیدیایه که پاش چوارده
مانگ دیلتی، له‌گه‌ڵ نیوه‌ی مندا‌له‌کانیاندا رزگاریان بووه و نیوه‌که‌ی
دیکه‌یان چاره‌نووسیان نادیاره.

دهووروبهری سعات ۱۰ی بهیانی، گهیشتیینه بهردهرکی مالی کاک(ن)، له شارۆچکهیهکی نیزیك دهۆك، مالی (ن) له كهلاوهیهكدا دوو هۆدهی به بلۆك و چیمهنتۆ دروست کردوو و به لهوح و ناپلۆن سهری گرتوون، لهو دوو هۆدهیهدا ههردوو هاوسهرمهکی لهگهڵ ههشت مندالی دهژین ههر ده سهرخیزانهکه، له دهستی داعش بوون و پیش ماوهیهك، به پهنجا ههزار دۆلار (پینج دهفتسر که له دۆست و ناسیاو و خیرهومهندانی ئیزیدی قهرز کردوو) لهپێی کۆمهلیك دهلالی عهرهبهوه، له شارێکی سووریا ههر ههموویانی کریوتهوه و گهیشتونتهوه لای.

نازار و تاوانهکانی سالتیک و دوو مانگی ئەم دوو ئافرته کورده ئیزیدییه و مندالەکانیان، تراژیدیایهکه تهواو نابیت، کوژانیکه له بن نایهت وهلی لهم تاوانه گهورهتر، ئەوهیه که تا ئیستهش شازده کچ و کور و بووک و زاوا و نهوهی کاک (ن) تا ئەم ساته له دهستی ئەو نامهردانهدان. ههندیکیان جار ناجاریک سووسه ههوالکیان لهبارهوه دهبیستن، وهلی ههندیکی تریان سهروسواریان نییه بۆیه بهدریژیای دانیشتمانی لهگهڵ کاک(ن) و هاوسهرهکانی و مندالەکانیان، گریان و ئاخ ههلهشتن بۆ ئەوانهیان که هیشتا له دهستی داعشداان بهردهوام بوو، جیا لهوهی، ئیمهش وهک بهلێنمان پێ دابوون، نه دهنگیان تۆمار بکەین، نه وینه به بورقیعی داعشانهوه نهبیت نه ناوهکانیان وهک خۆیان بنووسین، ئاخ وهک ئەوان دهلێن، ئەگهر درندهکانی داعش ئەمان بناسنهوه، ئامادهن هیندهی بلێی یهکودوو شازدهکهی تریان، که سووکه ئومیدیکیان ههیه مابن، بکوژن.

زهنگی تهلهفۆنهکهی کاک(ن)

ههر چووینه نیو مالهکهوه، بهدم بهخیر هینانی ئیمهوه، زهنگی تهلهفۆنهکهی کاک (ن) لێیدا، تهوقهی لهگهڵ کردین و گوتی ئەنگۆ فهرموون، ئەز ناجارم جهوابی ئەو تهلهفۆنه بدهمهوه زۆر زهرووره چووینه زوورهوه، ژووری چی؟ سهرسهر وهلی ئەوانی شنگالی،

قالبووی ههناوی نهبوونی و بینازی و بی کارهباپی و قوربانیاپی ههمیشهپی کارهساتگهلیکی بهردهوام، حهفتا و نهونده فهرمانه و رزگاربووی دهستی هوقیهکانی داعش، ههر به خهیاایشیاندا نهدههات و زور ئاسایی دانیشتبوون، بهلام ئیمهپی راهاتووی بهر سپلیت و سوپای یابانی، چهقهپی ددانمان دههات، نهخیر ههستیان پی کردین، ههردوو هاوسهره رووسورهکهپی کاک(ن) کهوتنه چرپهچرپ و گهنجهکهیان ههستا رویشت هیندهمان زانی خاتوو (ا)، به زوپایهکی داگیرساوهوه هاتهوه ژووری. دواتر زانیمان له ماله دراوسیکیان قهرز کردبوو تا بتوانین گوئ له چیرۆکی چوارده مانگ دیلیتی ئهوان بگرین. هیندهپی نهبرد، کاک(ن)ی خاوهن مال هاته ژوورهوه و به شنگالییه شیرینهکهپی، داوای لیووردنی کرد بی ئهوهپی پرسیاپی لی بکهین، خوی گوئی: دهزانن لهگهل کی قسم دهکرد؟ کوره ناونجییهکهم ئهوه له دهستی داعشه، دهلیت بابه نهگهر دهفتهرک و بیست وههقه (دوازده ههزار دۆلار) پهیدا بکهپی، من ئازاد دهبم. جگهریهکی پی کرد و ههناسهیهکی قوولی ههلهکیشا و به ههسههتیکهوه گوئی: سهدوو بیست وههقه له کوئی بینم من هیشتا بینج دهفتهرکهم نهداوتهوه.

سه‌فهری دیلیتی

پیش نهوهی ههردوو خاتوون، (ا) و (ش)، دهست به گپرانهوهی سه‌فهره پر نازار هکهیان بکهن، رووم له کوره گهوره‌ی مال کرد که له ته‌نیشتمان‌هوه دانیشتبوو، له داعش نه‌ترسایت؟ نه‌خیر، نیستاش ناترسم. ناوت چیه؟ خۆم ناوم (ز)، داعشه‌کان ناویان نابووم عه‌بدوللا، براهشم دهستی بۆ برا بچووکه‌که‌ی راکیشا، ناوی (م)ه، پینان ده‌گوت ئهممه‌د. له دایکیانم پرسى: چۆن له‌و ناوانه‌ی رزگاریان بوو؟ گوتى: ئیمه کوردین و ئیزیدین، نه‌داعش و نه‌غیری داعش، ناتوانن له کوردینی و ئیزیدیتایه‌تیمان بخهن. گوتم ده‌توانی باسی

سەفەر مەكتەنەم بۆ بکەیت تا گەیشتنەو دەووک. خاتوو (ا) کە گەنجتر بوو، ھاتە پینشەو و گوتی سەرچاڤا، لە کوئی گێرانەو مەکشدا، خاتوو (ش)، زیادەیک یان راستکردنەو مەیکە ھەبوا یە دەیک گوت.

ئیمە دانیشتووی گەرەکی رۆژھەلاتی شاری شنگال بووین. ئەو بەیانییە داغش ھات، ئیمە لەبەر گەرەبی خیزانە کەمان و زۆری مندالەکانمان تا درەنگ بەخۆ نەکەوتین، کاتیکیش بیریارمان دا وەک ئەو خەلکە تر بەرەو چیا ھەلین، لە خواری شارەو تەقە پەیدا بوو، بە ئاشکرا ھاوسییەکی عەرەبی مێتوتیمان ھەبوو، ئیمە خۆمان کۆدە کردەو و ھەلەدەھاتن، ئەوان ھەلەلەیان دەکیشا و شیرینیان دەبەخشییەو ھەرچۆنیک بوو دەوروبەری سەعات (۱۰) ی بەیانێ کەوتینە رێ گەیشتنە پستی شار و بەرەو چیا ھەلگەراين، ھەموومان، بەتایبەتی مندالەکانمان زۆر ماندوو بووین، لە گەرماندا پرووکاين، وەلی چونکە بە حسیبی خۆمان لە پێچەکانی بناری چیا نێزیک بووینەتەو، ترسمان زۆر نەما ھەر ئیمەش نەبووین، سەدان

زۆرى نەبرد، لۆربيان ھيئا و سواريان كردين بەرەو ناو شار لای دائيرەى نفوس دايانبەزاندين. كاتتېك چووينە ژوورەو دەبينين چ ھەشترېكە. ھەزاران ئافرەت و مندال و گەنج و پير بەو گەرمایە لەنيو بيناكەى نفوسدان، برسى و تينوو ھيشتيانينەو تا شەوئ بەلام زوو زوو، داعشى شنگالى دەھاتن، بە نيوماندا دەگەران تا كاديرېك، پيشمەرگەيەك، ئاسايشيەك لەنيو پياوھكاندا بدۆز نەو، چەند گەنجيەكان برد و نەيانەينانەو.

درەنگانێكى شەو، كۆمەلێك داعش ھاتنە نێو خەلكەكە، ئەو داعشەى بەيانییەكەى كۆرە گەنجەكەى كوشت بە عەرەبى عێراقى ھاوارى كرد: ھەرچى كچە و شووى نەكردوو بەتە ئەملاو، ھەمووانيان گرد كردهو و برديان، ئيتەر نەمانبينەو، ھەوت رۆژ ئيمەيان لەو دائيرە گەرمەدا ھيشتەو. دواى ھەوت رۆژەكە، بۆمبارانى فرۆكە پەيدا بوو داعشەكان ھاتن گوتيان لەبەر بۆمباران دەتانگوازينەو برديانين بۆ مزگەوتێكى شنگال(جامع الرحمن). لەوئيش جارێكى ديكە ھاتن، ھەرچى كچى سەروو ھەشت سالان بوو برديان. ئەوانەى ماينەو، سوارى كۆستەريان كردين بەرەو موصل، لە موصل برديانينە سجنى بادووش. سجن پر بوو لە خيزانى ئيزيدي شنگال

نیزیکه بیست روژیکیش لهوی هیشتیانینهوه، ئەلبەت، وەزعمان له سجنی بادووش زور خراپ بوو گهرم، تینویتی برسیتی، ههلسهکهوتی زور خراپ، نهخوشکهوتنی ههموومان نهخاسمه مندالهکان پیش نهوهی لهویش بمانگوازنهوه، کورهکانیان لی جیا کردینهوه.

بهیانیهك، كۆستهریان هینا و گوتیان سهركهون، بۆ كوئ؟ ههفتان نهبیت كاتیكمان زانی گهیشتینه تهلهعفر و لهوی ئهو خهلكهیان بهسهر چند قوتابخانهیهكدا دابهشکرد، پێیان گوتین ههچى ژن و میرده ببنهوه یهك و دابهشتان دهكەین كورهكانیشیان هینایهوه لامان ئیمه دوو ژن و مندالهكانمان بووین و میردمان لهگهڵ نهبوو سواری لوریان کردین بهرهو ههردوو گوندی (كسر المحراب) و (قزلقیو). گهیشتینه لهوی، دیار بوو چند سهد خیزانیکی تری ئیزیدی پیش ئیمه لهوی بوون پاش یهك دوو روژ، ئهو ژنانهه میرد و مندالیان

لهگه‌لدا نه‌بوو، جیایان کردنه‌وه و بردیانن و ئەوانیشمان تا ئیستی نه‌بینیوه‌ته‌وه ئیمه و مندال‌ه‌کانمان و ژماره‌یه‌کی زور خیزان نیزیکی ده رۆژ ماینه‌وه، دیسان سواری ئۆتومیلیان کردین به‌ره‌و موسل، له موسل ئیمه چهند خیزانیک بووین، بردیانینه نیو هۆلکی گهوره‌وه له ناوچه‌ی(شه‌لالات). له هه‌موو ئەم جیگایانه، هه‌موو مامه‌له و هه‌لسوکه‌وتیکیان له ته‌کماندا، چهندی بلتی خراب و درندانه بوو، زه‌ره‌یه‌ک ئینسانه‌ت و به‌زه‌بیمان له ته‌نیا یه‌کیکیشیان نه‌بینی. سی مانگ زیاتر له‌وئ هیشتیانینه‌وه به‌یانیه‌کی زوو هاتن، سواری سه‌یاره‌یان کردینه‌وه هینایانینه‌وه بۆ ته‌له‌عفر، له‌وئ له گه‌ره‌کی خه‌زرا، هه‌ردوو خیزانه‌که‌ی ئیمه که بیستوچوار که‌س بووین، خانویه‌کیان داینی و له‌وئ ماینه‌وه. چهند رۆژیکی نه‌برد، ئەم دوو کوره‌یان(ز، م) برد بۆ قوتابخانه‌ی ئایینی و پێیان راگه‌یاندین که ئەنگۆمان کردووه‌ته موسلمان و ده‌بیت کوره مندال‌ه‌کانتان له قوتابخانه‌ی فیرکردنی قورئان بخوینن. ئەلبه‌ت، پێش ئەوه، کوره گه‌نجه‌کانیان بردین و تا ئیستی نه‌مانبینیوه‌ته‌وه.

لێره‌دا، له (ز)م پرسى: باسى قوتابخانه‌که و مامۆستاکنم بۆ بکه، (ز)گوتى: رۆژانه فیری قورئانیاں ده‌کردین. ئەدى مامۆستاکنان

کئی بوون و چۆن تییان دهگه‌یشتن؟ گوتی: یهك دووانیکیان تله‌عفهری بوون و به عهره‌بی قسه‌یان ده‌کرد، وه‌لی یه‌کیکیان کوردی شنگالی بوو. پرسیم: چۆن ده‌زانیت؟ گوتی: ناسیمه‌وه. کاک(ن)ی باوکی هه‌لیدایه و گوتی: ئهم کورهمان له بازاری شنگالی ناوی ده‌فرۆشت، ئهو کورده شنگالییه‌ش له‌نیو بازاردا دووکانی هه‌بوو، بۆیه ناسیویه‌ته‌وه. پرسیم: تو ده‌زانیت کئیه؟ گوتی: به دنیاییه‌وه ده‌زانم کئیه و کوری کئیه و له کام بنه‌ماله و عه‌شره‌ته، له‌(ز)م پرسی: جگه له ده‌رسی قورئان چیدیکیان فیر ده‌کردن؟ گوتی: هه‌موو روژیک ده‌رسی په‌روه‌ده‌شمان هه‌بوو، پئیان ده‌گوتین که ئه‌وان له‌سه‌ر دینی حه‌قن و ئیمه کافرین ته‌نانه‌ت مامۆستا تله‌عفهرییه‌کان زوو زوو پئیان ده‌گوتین: کورد هه‌مووی کافرن.

خاتوو (1) درێژه‌ی به‌گێرانه‌وه‌ی چیرۆکی دیلنیتی خویان و منداله‌کانی دا. ماومه‌یه‌ك له تله‌عفهر ماینه‌وه، به‌لام دیاره له‌نیو پیاوه‌کاندا و ته‌نانه‌ت خیزانه‌کانیش، هه‌لاتن له ده‌ستی داعش ده‌ستی پیکرد و هه‌ر هینده‌مان ده‌بیست، ئه‌وه‌نده که‌سه یان خیزانه ئه‌مشه‌و

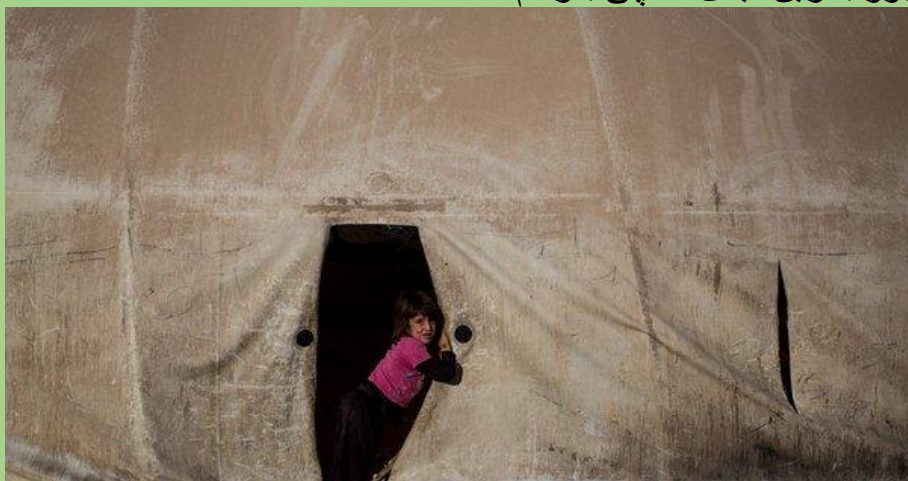

هه لاتوون بۆ چیا و گهیشتونته دهستی پيشمه رگه. بۆيه، رۆژتيك هاتن ژن و پياوه پيره پهككهوتهكانيان جيا كردهوه و برديان، دواتر له ریی بهرنامهی (نووجهين ئيزدخان) هوه، زانيمان نازاديان كردوون و گهیشتونتهوه كوردستان. به فورسهتم زانی، ليم پرسيم: ئهو بهرنامهيهتان چۆن دهبينی؟ گوتی: له تهله عفر و سووریا، هه بمانویرایه و دهرفهتيان بداینايه، تهماشامان دهکرد، تهناهت داعشه سنگالی و كوردهكان لهگهڵ ئيمه دا تهماشايان دهکرد و به لاقرتيوه پيان دهگوتين ئهوه باسی ئيوه دهكهن. رۆژانهش دواي بهرنامهكه، رستیک جنیو و قسهی ناشيرينيان به كورد و كوردستان دهگوت و هاواریان دهکرد: بهتھمان سنگالتان بۆ بگرنهوه، وهلا دهبيت پيشمه رگه له كوردستانيش نههين.

خاتوو (ا) دهستی به گیرانهوه كردهوه: دواي هه لاتنی ئهو خيزانانه بۆ چیا، بهيانیهك ئيمهيان سواری كوستر کرد و پاش چند سهعاتیک گهیشتینه شاری رهقهی سووریا به گهیشتمان، برديانين بۆ ناوجهیهك پي دهلين (غاباتی رقه). له رقه هه چند ئافرهتيك بۆ مالتیک لهو مالانهش ئیدی دهسته دهسته داعش دههاتن بۆ کرینی

ئەو ئافرەتانەى بە دلیان بوايه، ئیدی نیزیکهى مانگیك لهوئ ماینهوه هەر ماوهیهى داعشێك دهیکرین و دواتر دهیفرۆشتینهوه. ماوهودوا، ئیمهیان کۆکردهوه و بردیانین بۆ شارێکی تر لهو شاره هەر بیستوپینج منداڵ و ئافرهتیان تهوزیعکرد بهسەر مقهریکی داعشدا. پرسیم: بۆچی مقهرات؟ گوتی: فرۆکه قهسفی زۆری مقهرهکانی دهکردن، ئیمهیان برده ئەو مقهرانه وهك قههغانی مرویی(الدروع البشریه) بهکارمان بینن و چیدی فرۆکه قهسفیان نهکات. گوتم: ئینجا وا دهچوو؟ وهلامی دامهوه: رۆژانی یهکهم نهخیر، بهلام دیاره دواتر فرۆکهکان زانییان مقهرهکانی داعش ئافرهت و منداڵی ئیزیدیان تێدایه، بویه قهسف نهما. دهرفتهمان له (ز) هینا و لیم پرسى: که فرۆکهکان قهسفیان دهکرد نهدهترسای؟ دهمودهست گوتی: نه ب خودی نهدهترسام. که له (ز) ده سالانهم پرسى بۆچی نهدهترسایت، وهلامهکهى سپرى کردم: ئیمه خواخوامان بوو بمرین ئیدی له چی بترسم!!.

له کۆتایی ئەم چیرۆکهى دۆزهخى داعشدا، خاتوو(ش) گوتی: لهو شاره ماینهوه، تا باوکی منداڵهکان لهڕی فهیسبووک و ریکلامی کرین و فرۆشتنمانهوه زانی ئیمه لهوین، ئیدی ههولێ دا و ئیمهى کرپیهوه و به هەر حالێك بوو گهیشتنهوه کوردستان.

پرسیارم لهبارهی ئهو کرین و فرۆشتنانهوه لی کرد و ئهو داعشانهی کرپویانن خه‌لکی کوئی بوون؟ ههر دوو ژنه‌که هه‌ناسه‌یه‌کیان هه‌لکیشا و گوتیان: باوهر بکه جنسیه نه‌ما نه‌یینین و کرین و فرۆشتنمان پتوه نه‌کات، ته‌نانه‌ت دوا داعش که بینیمان هیندی بوو. خاتوو (ا) گوتی: ئه‌وه با بیشه‌ره‌فی و بینامووسی هه‌موو داعشیک له‌ولاوه بوه‌ستتیت، ته‌نیا دوو نموونه‌تان بۆ باس بکه‌م تا بزائن چه‌ند نائینسان و دواکه‌وتوون، لای داعشه هیندییه‌که بووین، ده‌زانی رۆژیک ویستم هه‌ر هینده‌ی لیمان رازی بی‌ت و ئه‌شکه‌نجه و ئه‌زیه‌تی منداله‌کانم نه‌دات، که هاته‌وه وه‌ک هیندییه‌کان هه‌ر دوو له‌پی ده‌ستم جووت کرد و سه‌رم دانه‌واند و امزانی رازی ده‌بی‌ت، که‌چی ئهو نائینسانه تووره بوو، گوتی: جاریکی دیکه وا بکه‌یت خۆت و منداله‌کانت ده‌کوژم، وا نه‌که‌ی ها ئه‌وه حه‌ره‌که‌ی کافرا‌نه.

دیسان به‌ حه‌سه‌ره‌تیکه‌وه گوتی: ده‌زانی له‌ مالی داعشیک تونسیدا بووین، من و منداله‌کانی له‌ ژیرزه‌مینه‌که‌دا دانابوو، ئیوارانی لی

دههات، هرچی شیرینی و میوهی خوشه به نهنقهست دهبهینایه سهر
قهر اغی دیواری هموشه می مالهکه دایدنهنا تا مندالهکان بیبینن و داوای
بکهن و بگرین، نهویش پییان پی بکهنیت!

59 | لیم پرسه: نهدی رهفتاریان لهگهل نافرمتان چون بوو؟ گوته:
هرچی داعشیکم بینوه، یهک له یهکی پیستر و نامردتر و درهندهتر
و بیئدهتر، هرچی خراپه له دهستی داعشهکان دیت به نازاریکی
زورهوه سهری ههلبری و گوته: بلئی روژیک کورد هینده مهرد
بن، تولهی ئیمهومانان له یهکهیهکهی نهو داعشانه بکهنهوه؟

(٦)

کچه کوردیکی ئیزیدی رزگار بوو: یه که مین ئهرکی هه موو کوردیک
رزگار کردنی ئافرته کاتمانه

| 61

ئه گهر پاش زیاتر له چارێکه سه دهیهک، تا ئیستاش، چیرۆکهکانی
ئهنفال و قوربانیاکی ئهنفال و که سوکاریان و رزگار بووانی ئهو
تاوانه نه تهوه ییه، برینهکانیان ههر به سوێ بن و هیشتا له بن
نه هاتبن، ده بیته، چیرۆکه گهلی تاوانی نه تهوه یی شنگالییان و کوردانی
ئیزیدی که تا ئهم چرکه ساته بهردهوامه، چهند به ئازار و ژانوژوو
بیته؟ ئاخو دڵ و دهروون و شان و شکۆی هه موومانی وا
رووشاندوو، مه حاله دهیان سالی دیکهش له بیرمان بچیتهوه. رهنگه
ئهم بیر نه چوونه وه میهش، ته نیا لایهنی چاکی ئهم کاره ساته نه تهوه بییمان

بیت، وهك كورد و وهك كوردستانی، نهك هیئنده، بگره ئهرکی
 نهتهوهییمانیه، وهك ههموو گهلانی زیندووی دنیا، نه خۆمان
 تاوانهکان و قوربانیهکانمان بیر بکهین.

62 | ئهلبهت، جیبهجیکردنی ئهو ئهرکه نهتهوهییه، ههولئیکی ههمله لایهنه
 سیاسی و مهدهنی و پهروه دهیی و ئهدهبی و هونهرییانهی بالآ و
 بهردهوامی پئویسته.

بۆچی بیگیرینهوه؟ پێش ئهوهی چیرۆکی ئهمجارهتان له زاری
 قوربانیهکه خۆیهوه بۆ بگێرمهوه، دهبی بلیم، مه بهست له
 بلاوکردنهوهی ئهم چیرۆکانه، بهشداریهکی بچوکه له ههلمهته
 نهتهوهییهدا که له پێشهوه ئاماژه مان پیکرد. ئاخ، لهنیو میللهتانی
 زیندوودا، گێرانهوهی چیرۆکگهلی تاوانهکان، تهنیا برینی دلی
 قوربانیانی رزگاربوو خۆیان، یان کهسوکاره نێزیدیکهکانیان
 ناکولێننهوه، بگره دهروونی ههموو نهتهوه ئازار دههات و وێژدانیا
 دهههژنییت و پالیا پێوه دهنییت، ئهم ئازاردان کولاندنهوانهش
 پئویستیهکه، تا هههمیشه ههموومان بیرمان بیت، ئهو قوربانیا
 هاونتهوهی ئیمن و دهرهق ئهو قوربانیا و جه لادهکانیان،
 ئهرکمان لهسهر شانه.

قوربانلی چیرۆکی پر تراژیدیای ئەمجاره، کچه کوردیکی ئیزیدییه "م . ل . خ" (ناو و ناونیشانی تهواوی پارێزراوه)، قوربانلی دهستی هوقیبایهتی و نائینسانییهتی ئیسلامیه توندرومهکانی تیروریستانی هیچ نهدیوی داعشه. کاتیک دواندم، هیشتا ترس و توقینی روژانی رهشی دهستبهسهری داعشی درنده بهری نهدابوو، بویه زور له وردهکاریهکانی ههر بیر نهماوو، دیار بوو خوی له بریکیشیان دهبوارد. ئهرکی ئیمهشه، نهک ههر لهو باره دهروونی و ویسته تیبگهین، بگره ریزیکی زوریشی لی بگرین. ههرچونیک بێت، (م)ی کچهکوردی شازده سالان، ئا بهم شیویه چیرۆکی گیران و رفاندن و ههلاتتی خوی له دهستی داعش گیرایهوه.

سهرهتای بهسهرهاتهکه پاش دهستبهسهر اگرتتی گوندهکهمان، گوندی تهل قهسهبی کۆن، تیروریستانی داعش، ئیمه ئافرهتانی گوندیان به مندالهکانهوه گرت و کویان کردینهوه و بهکۆمهله سواری چهند ترۆمبیلنکیان کردین و بردیانین بهروو شاری شنگال (تهل قهسهب باشووری شنگاله و نیزیکیه چارهکه سهعاتیک به ئوتومبیل له سهنتهری شاری شنگالهوه دووره). لهوئ، ههمووانیان لهنیو فهرمانگهی دادگای شنگال ئاخنی و دهرگهکانیان لهسهر داخستین.

برسی و بیزار و وهزعیکی خراپمان هه‌بوو، کاتیکمان زانی گه‌شیتینه نیو شاریکی گه‌وره، به تابلوکاندا زانیمان ئەمه شاری "رققه"ی سووریایه. له "رققه"، له چهند مائیکی سهر به‌داعشدا به‌ندیان کردین، ههرچی مامه‌له و هه‌لسوکه‌وتی ناشیرین و نامرۆقانه‌یه له ته‌کماندا ده‌یانکرد، زۆر دل‌ره‌ق و بی‌به‌زه‌یی و دره‌نده بوون. هه‌ژده رۆژم له‌و ماله به‌سه‌ر برد.

به‌یانیه‌ک، پیاویکی ناشیرینی ریشدریژی پیسی داعش که به "ئه‌بو ئەحمه‌د" بانگیان ده‌کرد هات. که‌مێک له هه‌موومان ورد بووه‌وه و پرساری لی ده‌کردین، پاشان منی کرپیه‌وه، به‌راستی نازانم به چهند منی کری له داعشه‌کانی براده‌ری، به‌لام کریمی و له‌گه‌ل خۆی بردمی. له‌وئ زانیم وه‌ک نوکه‌ر منی کرپوه‌ته‌وه، بویه پیویست بوو، رۆژانه مال پاک بکه‌مه‌وه، جلوه‌برگیان بشۆم، ههر چوار مندا‌له‌که‌شی بشۆم، هه‌موو ژه‌مه‌کانی خواردن ئاماده بکه‌م. له‌وئ ئەوان و هه‌موو دنیا و ژیانم له پیش چاو که‌وت، زۆر بیزار بووم، زۆر به‌ناشیرینی و سووکایه‌تی هه‌لسوکه‌وتیان له‌ته‌کدا ده‌کردم و هه‌میشه‌ش بیریان نه‌ده‌چوو رۆژانه بیرم بخه‌نه‌وه که من کوردم و ئیزیدیم و "خودا" ئیمهی بو خزمه‌تکاری ئەوانی خه‌لق کردووین،

زۆریان سووکایهتی به کورد دهکرد، بۆ ئهوهی بریندارم بکهن. تا وام لیهات پوژانه کنهی ژههریک، یان ههر کهرسهیهکم دهکرد تا بیکمه خواردنهکهیهانهوه و تۆلهی بهرودوای خۆم و ههموو کورد و ئیزیدیانیان لێ بکهمهوه، بهلام داخهکهم ههر دهستم نهکهوت.

تهنانهت پوژیکیان که نانی نیفرۆم بۆ دانان، لهجیاتی ههموو شتیك، ئهبو ئهحمهدی درنده ههستا زۆر بیهرحمانه، دهستی به لیدانم کرد، چهندی هاوارم کرد و پارامهوه، سوودی نهبوو، گوتم ئاخر من مندالم و هیشتا فیر نهبووم خواردنی خیزانیك دروست بکهم، کهچی بهدم شهقوزللهوه دهیگوت: ئهم قسانه نازانم، وهلا فیر نهبیت سهرت دهبرم. پاش ئهو لیدان و ههرهشه و سووکایهتییه، له دلی خۆمدا، بریارم دا بشمکوژن دهبیت رابکهم و خۆم لهو رهزالت و سووکایهتییه رزگار بکهم. ئیدی کهکلههی راکردن کهوته میشکمهوه.

تا نیوه روویهك پاش ئهوهی نانی نیفرۆژم بو ئاماده كردن، ئهوان سهرقالی خواردن بوون، له مال دهرچووم و ههلاتم.

ئهو كچه كورده ئىزىدييه درىژه به گىرانهوهى ههلاتنهكهى دهئا: “كهسكاييهك نىزيك مالهكهيان بوو، لهوى خۆم شاردهوه تا خۆم گهيانده جووتيارىك، هاوارم لىكرد، گوتم خاله گيان من له دهستى داعش ههلاتووم، تكايه رزگارم بكه خىرت دهگاتى. پياوهكه خىرا گوتى وههه كچم، تو ئىدى ئهمانهتى لاي خالى خۆت. دواتر بردميهوه بو مالى خوى لهنىو شارى رققه. لهوى ژمارهى تهلهفونى بابم پى گووت و دهمودهست پىوهنديى به بابمهوه كرد و دلنئاي كردهوه كه سهلامهت و له مالى ئهودام بهئهمانهت و هيج خهمنى نهبيت و ههر چوئىك بيت ههول دهدات دهرفتهئىك بدوزىتهوه بىمهيهنئيهوه دهستى باوكم. ٤٥ رۆژ له مالى ئهو پياوه ئهمين و مهردهئا مامهوه، تا بهيانىيهك به نهينى بردى بو گوندىكى كوردنشىنى نىزيك خويان و رادهستى پياوئىكى كوردى كردم. پياوه كوردهكهش زور مهردانه و پاك بوو، له مالهكهى ئهويشدا ههشت

رۆژ له گهڵ کور و کچهکانی ژيام و زۆر ريزيان لئگرتم، دُنیا و ئاسوودهيان کردمهوه، بهتاییهتی کاتیک به کوردی دهئاخافتن. پاش ههشت رۆژهکه، دیار بوو ئهو پیاوه بهردهوام له خهمی بهسهلامهت گهياندنێ مندا بوو، تا بهیانیهك زوو هات و سواری ماتۆرسکیلنکی کردم و به چوار سهعات به ماتۆر له دیوی رۆژههلاتی کۆبانیهوه گهیشتییه نێو شاری کۆبانێ. کاتیک گهیشتین. کهمێک وهستاین، منیش و ئهویش له خوشییاندا تا دلمان داكهوت گریان. ههر دهمودهست بردمی بۆ سنووری تورکیا و لهویوه تهلهفۆنی بۆ بایم کرد و پێشتریش تهگبیریان کردبوو، بۆیه ههر چهند سهعاتیکه نهبرد، بایم لهنیو تورکیاوه گهیشته شوینهکه و بهسهلامهتی و به خوشیهکی زۆروهه رادهستی بایمی کردم و خوافایزی لێ کردین. من و بابیشم وهك ههر دوو کمان تازه له دایک بووین بهدلخوشیهکی زۆروهه، گهر اینهوه کوردستان”.

که (م) چیرۆکهکهی تهواو کرد، لێم پرسی چون به کورتی وهسفی ئهوه ماوهیهی لای داعش دهکهیت؟ گوتی: لێم گهری بهقسان وهسف ناکریت. بهلام هینده دهلیم: نهگهر کورد بهراستی نهتهوهیه، نهگهر دهلین کوردین، پێویسته کاری یهکهمی ههموو کوردیک، رزگارکردنی ئافرهتهکانی بندهستی داعش بێت، ئهوجا لهنیوبردنێ ئهو درندانه.

(۷)

نەم كچه بۆ فرۆشتنه !!! داعش له فهيسبووكهوه ژنانى به تالانبراو ده فرۆشى

70 |

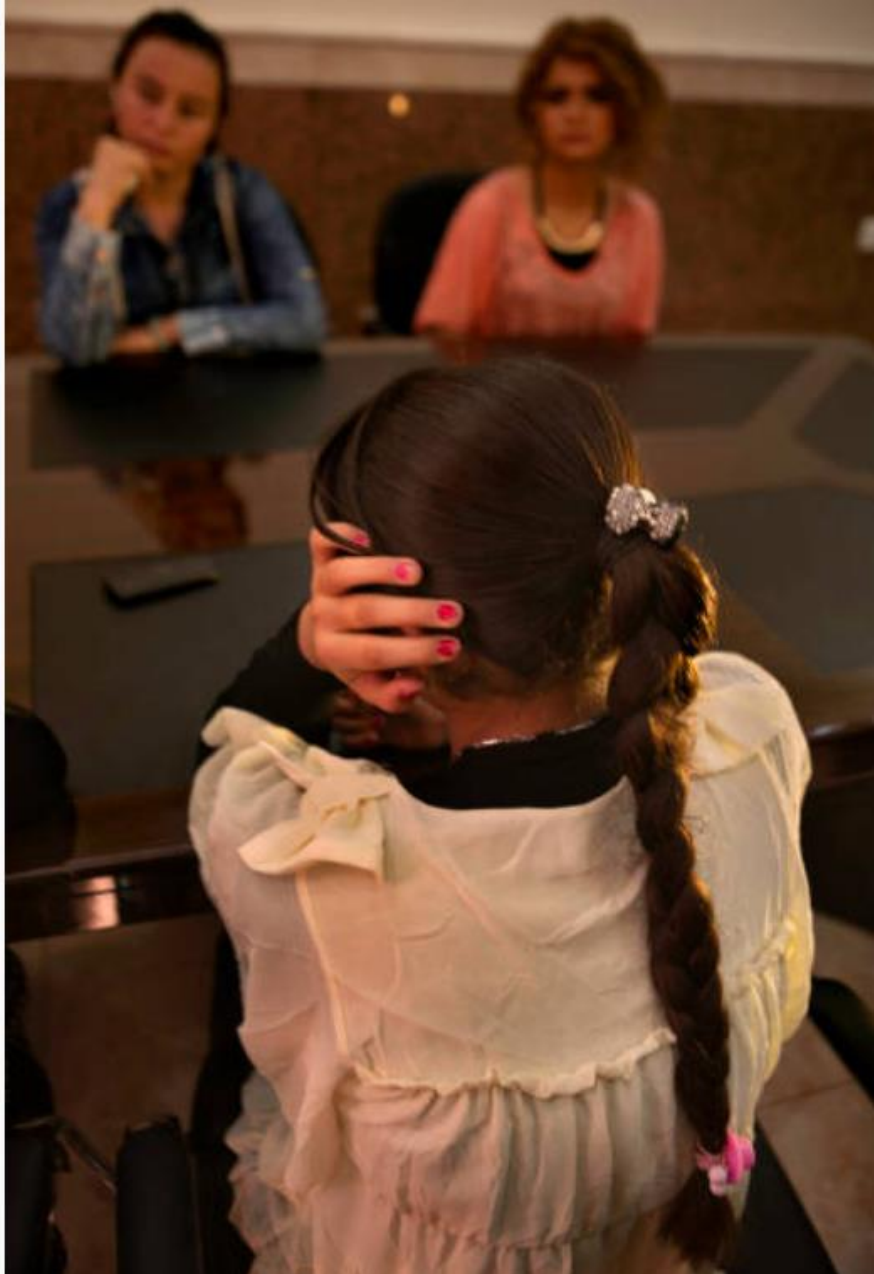
داعش تۆره كۆمه لایهتییهكان بهكار دینی بۆ فرۆشتنی كچانی كوردی ئیزیدی و بهر یوهبهری گشتی كاروباری ئیزیدیانی له وهزارهتی ئەوقاف و كاروباری ئایینی له ههریمی كوردستان، دهلێت ئاگاداری ئەوهن و كۆمه لگای نیودهولتهی و ئەمهریکا و UN به بهرپرسیار دهزانیته لهوهی بهسهر ئافرهتانی كوردی ئیزیدی دیت.

چهكارێکی داعش كه ناوی ئەبو ئەسعد ئەلمانی لهخۆی ناوه، به ناوێشانی "نەم كچه بۆ فرۆشتنه"، وینهی كچێکی ئیزیدی، تهمن ۱۸ سالانی له ئەكاونتی خۆی له تۆری كۆمه لایهتییی فهيسبووك بلاوكردهوه.

ئهو كهسه لهسهر وائی فهيسبووكهكهی نووسیبوو، ئهو كچهی له وینهكهدا دیاره ههشت ههزار دۆلار نرخهكهیهتی. ههمان كهس دواي چهند كاتر میتریک وینهی كچێکی دیکهی ئیزیدی بلاوكردهوه كه چاوهكانی سوور بوونهتهوه و نووسیبوهتی "ئهمهش كچێکی دیکهیه بۆ فرۆشتن و ئەمیش نرخهكهی ههشت ههزار دۆلاره".

پهنابردنه بهر تۆره كۆمه لایهتییهكانی وهك فهيسبووك و بهكارهینانی وهك بازاری ساغکردنهوهی ئهو ژنانهی كه داعش به تالان بردوونی، وهك ئهوهی بازاری کرین و فرۆشتنی کۆیله بێت، میدیاکانی جیهانی ههژاندوه.

بهر یوه بهر ایه تی فهایسبووک پاش ماویه کی کهم وینه کانی بلوک کرد، به لام رووداومکه پهردهی له سر حقیقه تکی تال هلمالی که هیشتا هندیک به گومانوه لئی دهر وانن.

داعش روژی ۲۰۱۴/۸/۳ شاروچکھی شهنگالی داگیرکرد و به هزاران ئافرته و مندالی کوردی ئیزیدی كهوتنه دهست چهكدارهكانی و دواتر وهكو دهستكهوتی شهر مامهلای لهگهل كردن.

خهیری بوزانی، بهرپوهبهری گشتی كاروباری ئیزیدیان له وهزارتهی ئهوقاف و كاروباری ئاینی له ههریمی كوردستان رایگهیاندا "لهئاستی ئهوهی بهسهر ئافرهتانی كوردی ئیزیدیدا دیت كومهلگای نیودهولتهی بیدهنگه. شهرمه بو كومهلگای نیودهولتهی، بو ریکخراوی نهتهوه یهكگرتووهمكان و بان کی مۆن و ولاتانی زلهیز که چاویان لهئاست چارهنوسی ئافرهتانی كوردی ئیزیدی داخستوه و بیدهنگن."

photo by khalid sharya

خهیری بوزانی گوتی: "ئیمه چی بکهین؟ پیویسته كومهلگای نیودهولتهی و ئهوانه شتیك بکهن که بونه هوکاری ئهوهی ئهو شتانه بهسهر ئیزیدیهکاندا دیت. لایهنه نیودهولتهیهکان بهرپرسیارن و پیویسته ههنگاوی پیویست بو وهستاندن ئهوه بنین که بهسهر ئیزیدیهکاندا دیت."

بوزانی گوتی كهئهوان ئاگادارن داعش له ریی تۆرمكۆمه لایهتییهكانهوه كړین و فرۆشتن به ئافرهتانی كوردی ئیزیدی دهكات. گوتیشی "كس ناتوانیت هیچ شتیك بو ئافرهتانی كوردی ئیزیدی بکات، نهگهر ئهمهریکا راست دهكات و شهری داعش دهكات، با ئهو مألپهراوه داخات و شهری سایكولوژی لهگهل خهلكی بوهستینی."

ژماره‌یه‌کی زۆر لهو ئافرمت و منداله ئیزدیانه‌ی کهوتنه دهستی داعش به‌ریگه‌ی جۆراوجۆر رزگارکراون، به‌لام هه‌شتا هه‌ندیکیان له‌لای داعش ماون. به‌گوته‌ی خه‌یری بۆزانی هه‌شتا(۲۰۱۶/۶/۱)، ۱۹۰۰ ئافرمتی ئیزیدی له‌دهستی داعشدا ماون.

73 |

خه‌یری بۆزانی به‌گله‌یه‌وه ده‌لێت "هه‌یزه‌ نێوده‌وله‌تییه‌کان هه‌نگاوێکیان نه‌ناوه‌ بۆ رزگارکردنی ئهو ئافره‌تانه، به‌لام کاتێک که‌سێکیان ده‌که‌وتنه‌ ده‌ست چه‌کدارانی داعش، ئۆپه‌راسیۆنی تابه‌تی بۆ ئه‌نجام ده‌دن و تاکه‌ که‌سه‌که‌ی خۆیان رزگار ده‌کهن."

Êzîdî Press

(۸)

بهسهرهاتی کچه کوردیکی نیزییدی له شنگالهوه بو منبج و شادبوونهوه به
کوردستان

حهنان: پینان دهگوتین نیوه کفرن، ههمووتان لهناو دهبهین

75

حهنان

کاتژمیر ۳ی بهره بهیان، (حهنان) بهجلو بهرگی رهش و تاریکی تیرۆریستانهوه، بهنهینی و دوور له چاوی تیرۆریستان، پهیههندیی به کهسوکاری بهیهوه کرد. لهو پهیههندییهدا، ههنان داوای هاوکاری لهوان کرد. کهسوکاری ههنان داوای ئهوه تهلهفونهی له کچه کهیهانهوه بۆیان هات، کهوتنه خو و ههولیان دا کچه کهیهان له شاری منبج، به ریی قاچاخ و به یارمهتی خیزخووان، بگهیهننهوه پارێزگای دهۆک.

حهنان ئیستا لهنیو کهسوکاریدایه له شاری دهۆکه، ئهوه له تههمنی ۲۸ سالیدایه، دهئیت: ”داعش ههمو ئهندامانی خیزانهکهی منی دهستبهسهر کرد. له تهلهعفر ئیمهیان له یهکدی جودا کردهوه. پاش ئهوهی بۆ ماوهی یهک ههفته له تهلهعفر ماینهوه، تیرۆریستانی داعش گهلهک کچی ئیمهیان بهرهو مووسل برد، لهویش ئیمهیان بهسهر ئهمیرهکانی خویندا دابهش کرد.“

حهنان، نهیویست ناوی باوکی ئاشکرا بکات و گوتی: ”تا ئیستا باب و براكانم له دهستی داعشدان، دهرسم ناویان بهینم و تیرۆریستان ئهوان بکوژن.“

حنان چیرۆکی تراژیدیای بهشیک له کچانی روسووری ئیزییدی، بهم جۆره دهگیرێتهوه: "روژیکیان به درهنگی شهوئ تیرۆریستان ۳۵۰ کچی ئیزییدیان به ئۆتۆمبیل له مووسلهوه بهرهو سووریا رهوانه کرد. ئیمهیان برده شاری رهققه، لهوئیش ئیمهیان بهسهر تیرۆریستاندا دابهش کرد."

حنان له درێژهی گیرانهوهی ئهو تراژیدیا ویژدانهژین و نامرۆقانهیهی داعشدا، گوته: "من و ههندێ کچی دیکهیان برده منبج، پاش ئهوهی بۆ ماوهی دوو مانگ له منبج ماینهوه، شهوئیکیان له سهعات ۳ی بهرهبهیان، به جلکی رهشی تیرۆریستانهوه، توانیم تهلهفۆنم چنگ بکهوئ و پێوهندی به کهسوکار مهوه بکهم. ئیدی ئهوانیش توانییان کهسیک رهوانه لای من بکهن. له ریی ئهو کهسهوه، به قاچاخ منی له منبج دهرباز کرد و گهیاندمیهوه کوردستان."

ئێستا (۲۰۱۶/۷/۱) حنان له کهمپی خانکی، سههر به قهزای سیمیل له پارێزگای دهۆک گیرساوتهوه. ئهو که له دهستی رهشی درندهکانی داعش رزگاری بووه، له خهمی ئهوهدايه که تا ئیستا باب و براکانی له ژێر چنگی رهشی داعشی درندهدان. حنان دهلی: "شهو و روژ ئوقرهه نیهه، ئارام ناگرم، ههست به ئازار و دلبرینداری دهکهم، به تایبهتی کاتی گویم له ناوی

تیرۆریستان دهبیټ، ترسیکی کوشنده دلم دادهگریټ، چونکه داعش سووکایهتی زور و ئازار و ئەشکهنجیهکی بی سنووریان دام، ههموو شیوازیکی درندانهی دوور له سۆزی مروفایهتیان لهگهڵ نيمه بهکار هینا. ئەوان درنده بوون درنده. مێشک تاريك و به رهفتار گورگی هار بوون".

ههنا، ئەو کچه کوردهی له دهستی رهشی داعش رزگاری بووه، ئاشکرای کرد، گهلهک کچی ئیزیدی خهڵکی شنگال له منبجا ههنا، بهلام تیرۆریستان ههچ کاتیک بواریان پێ نهدهداین له خانووهکان دهرچین، ئەوان ههردهم لهگهڵ کچانی دیلی ئیزیدی گهلهک توندوتیژ بوون، بهردهوام پێیان دهگوتین ئیوه کافرن، ههموتان لهناو دههین.

ئەو زیاتر گوتی: "من له منبجهوه تا گهيشتمهوه پاريزگای دهوك، بېرى ٢٠ ههزار دۆلارم لى خهرج كراوه، به راستى كهسوكارى من ههموو ئەو گوژمه پاره زۆرهيان قهرز كردوه، ئنجا بۆ رزگار كردنى من خهرجيان كردوه تا توانيان من رزگار بكهن. داوا له ريكخراوهكان و حكومهت دهكهم، هاوكارى كچ و ژن و مندالانى رفیندراو بكهن، ههتا بتوانن خويان له دهستی رهش و نهگريسى داعش رزگار بكهن.

حوسین كورو، بهرپوهبهرى نووسینگهى كاروبارى رفیندراوان له دهوك روونى كردهوه، ههتا ئیستا(ناوهراستى سالى ٢٠١٦)، ٢٥٩٣ كچ و ژن و

مندال و پیاو له دهست داعش رزگار کراون، ههموشیان هاوکاری دارایی نیچیرقان بارزانی سهروکی حکومەتیان وەرگرتوو. وەك (كورو) گوتی: ئەوانەى تا ئیستا رزگار کراون، ۳۲۶ پیاو، ۹۳۷ كچ و ژن، لهگەڵ ۶۵۹ مندالی مێ و ۶۷۱ مندالی نێرینهن. وەك بەرپۆهەبەری کاروباری رفیندراوان ئاشکرای کرد، بێ له سهروکی حکومەتی هەریمی کوردستان، هەتا ئیستا کۆمەڵگای نێودەولەتی و حکومەتی عێراق و ریکخراوەکان، لەم رووهوه هیچ هاوکارییهکیان پێشکەش نەکردوو. هەر کەسێک له ریی نووسینگەى کاروباری رفیندراوانهوه رزگاری بیت، سهروکی حکومەتی هەریمی کوردستان هەموو خەرجییهکی ئەو کەسه دەگرێتە ئەستۆ.

رینبوار رهمزان بارزانی

(۹)

کالی چیرۆکی دووگیانبوونی له چهكدارێکی داعش دهگیریتهوه

80 |

وینهی خهولهی ۲۳ سال یهكێك لهو كچه ئیزیدیانهی كه له لایهن داعشهوه رفیندرا

پاش هێرشی داعش بۆ سههر موسڵ و شنگال، ههزاران ژن و مندال به بارمهگیراون و بازرگانیهان پێوهكراوه، بهشیکی ئهو كچ و ژنانهش له چهكدارانی داعش دووگیانكراون و ئیستا چارهنووسی ئهوان و منداله بۆ باوكهكانیان نادیاره.

چهكدارانی داعش بهوه ناسراون كه ههز به راگرتهی كۆیلهی سێكسی دهكهن، بهلام ههولدهن كۆیلهكان دووگیان نهبن بۆ ئهوهی بهردهوام بفرۆشرینهوه و دهستاو دهستیان پێبکهن.

روژنامهی شپینگلی ئهلمانی چاوپێكهوتنی لهگهڵ كچێکی ئیزیدی ۲۳ سالهدا کردوه كه له لایهن چهكدارێکی داعشهوه دووگیانكراوه.

"كالی" ناوی خوازاوی ئهو كچه ئیزیدییه و ئیستا ئهو مندالیکی لهو چهكدارهی داعش ههیه و له ئهلمانیا دهژی.

له ۳ی ئابی ۲۰۱۴، هیزهكانی داعش هێرش دهكهنه سههر گوندهكههی كالی و لهماوهی یهك مانگدا پینج ههزار كهس لهو ناوچهیه بێسهرو شوین دهكهن.

كالی به پاسێك بۆ زیندانێك دهگوازریتهوه كه سهدان ژن و كچی دیکههی لێدهبیت. لهوی ئهو كچ و ژنانه ناچاردهكرین ئاویك بخۆنهوه كه پیاویکی

ئایینی "داعش" تقي تیکردووه و دواتر پرۆسهی فرۆشتنی ئهو بارمتانه دهستپیدهکات.

کالی به چهکداریکی ٤٥ سالهی داعش بهناوی ئهبو عومهر به بری ملیۆنیک و پینچ سهد دینار دهفرۆشریت. ئهبو عومهر، کالیی بردووه بۆ خانوویهک لهناو شاری موسل و لهوی بۆ ماوهی چوار مانگ بهردهوام دهستدریژی کردووه تهسهه - دواتر ئهبو عومهر کالیی بردووه تهوه مالهوه تا کاروباری ناوماڵ بکات بههوی ئهوی خیزانهکهی دووگیان بووه.

پاریزگای بادین-وارتیمبیرگ-ی ئهلمانیا ههزار ژن و مندالی له عیراق وهک پهنا بهر وهرگرتووه و کالیی یهکیکه لهو پهنا بهرانه.

جان کیزیلهان، شارهزای دهرووناسی له پاریزگای بادین-وارتیمبیرگ، که چهندجاریک سهردانی ههریمی کوردستانی کردووه دهلیت، ئهو ژنه رزگار بووانهی که بارو دۆخیان خرابوووه دهستنیشانیان کردووه تا بۆ ژیان و چاره سهری دهروونی بۆ ئهلمانیا بگوازرینهوه.

نورا یهکیکه لهو مندالانهی له مانگی ١٠ی ٢٠١٥ له دایکبووه که باوکی چهکداریکی نهخاسراوی داعشه.

وتیشی "لهو ژنانهی بۆ بادین-وارتیمبیرگ هینراون، ژنی ئیزیدی تیدایه که مندالهکهی له قهههسیکی ئاسنین له بهر ههتاو دانراوه ههتا له بهر چاوی گیانیله دهستداهه".

ئهبو عومهر پینچ کچی ههبووه و ویستویهتی له کالیی کورپکی ههبیته، بهلام کاتیک کالیی دووگیان دهبیته، خیزانی ئهبو عومهر حسودی به کالیی دهبات و لهوه دهترسیت که کالیی کوری بیته و له مالدای پینگهی بهرز بیتهوه.

بۆیه خیزانی ئه‌بوعومەر پارهی داوه به "کالی" و تاکسی بۆ گرتووه تا هه‌لبێت، به‌و شیوه‌یه کالی رزگاری بووه.

به‌شێک له‌و ژنانه‌ی له‌لایهن داعشه‌وه به‌بارمه‌گیراون، ئیستا (٢٠١٦/٤/١٩) مندالیان هه‌یه و داهاتووی ئه‌و ژنانه‌ و منداله‌کانیان ناروونه.

پێده‌چێت سه‌دان مندالی چه‌کدارانی داعش به‌هۆی ده‌ستدریژیکردنه‌ سه‌ر ژنانی به‌بارمه‌گیراو له‌ هه‌ریمی کوردستان، عیراق، سووریا، لوبنان، تورکیا، ئه‌لمانیا و ولاتانی دیکه‌ی جیهان هه‌بن.

له‌ هه‌ریمی کوردستان پزیشکه‌کان پێشبینیان کردووه‌ که‌ نزیکه‌ی ١٠٠ مندالی داعش هه‌بن، به‌لام به‌هۆی ئه‌و ژماره‌ زۆره‌ی له‌ کچ و ژنانی ئیزیدی که‌ به‌بارمه‌ گیراون، به‌دنیاییه‌وه‌ ژماره‌ی مندالانی بی‌باوک زۆر زیاترن.

ئیستا کۆمه‌لێک پرسپاری سه‌ره‌کی رووبه‌رووی داهاتووی ژنانی رزگاربوو له‌ده‌ست داعش و منداله‌کانیان ده‌بێته‌وه‌. کۆمه‌لگه‌ی کوردستان چۆن له‌گه‌ڵ ئه‌و منداله‌ نه‌خوازر اوانه‌ و دایکیان هه‌لسوکه‌وت ده‌کات؟ له‌ داهاتوودا بارودۆخی یاسایی و کۆمه‌لایه‌تی ئه‌و مندالانه‌ چۆن ده‌بێت؟

(۱۰)

سەلمە، چوار جار فرۆشراوەتەوه

84 |

چیرۆکی ژنێک دەگیرینهوه، بە سکیری دەکەوێتە دەستی داعش و پاش نازارو نەهامەتیهکی زۆر، بە پاره نازاد دەکریت. چیرۆکی ئەم ژنە کە دەیگیرینهوه، چیرۆکی زۆر تراژیدی و ناخ هەژینه، بەشێوهیکە کە بە بیستی سر دەبین، من بۆخۆم کە دیدارمەکم لەگەڵ ئەم ژندا ئەنجامداوه، هەموو جار بیرم دەکەوێتەوه و نازارم دەدات. بایکەوه گۆیبیستی چیرۆکی ئەم ژنە بین کە ناوی سەلمەیه. سەلمە باسی درندایەتی "داعش" مان بۆ دەکات.

سەلمە، تەمەنی "۲۲" ساڵەو خاوەنی ۴ منالە، یەکێک لە منالەکانی لەو کاتە لای داعش بوە لەدایکبووه. منالەکانی تەمەنیان لەنیوان (۷ بۆ ۳) ساڵیان و هەمویان ساوا بوون. لەکاتی دەستگیرکردنی دووگیان بوە "چل رۆژ"، لەماوەی رفاندن و دەسبەسەر بوونی لای داعش، چوار جار فرۆشراوه و کرین و فرۆشتنی پێوهکراوه و دواتر لەبەر امبەر (۶) هەزار دۆلار رزگارکراوه. پاش نازادکردنیشی، بۆ چارەسەر براوتە ئەلمانیا و نزیکەی ساڵ و نیوێکە لەو وڵاتەیه، ئیستا بۆ سەردانی هاوسەر مەکی هاتووەتەوه کوردستان.

وہک ناژہل بہربوونہ گیانی ئەو خەلکە

سەلمە، چیرۆکی ئەو رۆژە ی گێرایەوہ کەلە گوندەکە ی خۆیان کەناوی (کۆچۆ) یە لە لایەن داعشەوہ دەرفینرین، ئیتر لێرەوہ زنجیرە ی مەرگەساتەکانی دەستپێدەکات.

سەلمە وتی: "ئیمە لە گوندی (کۆچۆ) ناگاداری خەلکی مەدەنی بووین، ھەرئەوئەندەمان زانی داعش دایبەسەر گوندەکەمانداو دەستیانکردبە گرتنی خەلک و وەک ناژەل بەربوونە گیانی ئەو خەلکەو ھەموویان لە شوینیک کۆکردەوہ. سەلمە و مندالەکانی و خەسوی پیکەوہ گیران و ھاوسەرەکە ی لەگەڵ نەبو. لەوێوہ بردویانە بۆ گوندی "سۆلاخ". ھەرلەویدا ژن و پیاوہکانیان جیاکردەوہ، ژن و منال و کچەکانیان برد بۆتەلەعفر، ھەرلەویدا زۆریە ی پیاو و کورە ھەرزەکارو منالەکانیان کوشتن بەتایبەتی ئەوانە ی تەمەنیان گەورەبوو، ئەوانەشی مایەوہ نازانریت چیان پیکراوہ.

ھەر کەسێک نارەزایی بوا یە دەیانکوشت

دواتر برا ی بۆ بادوش، لەوێ خواردنیا تەنھا سەموون و پەنیر و ماست بوو، جار جارەش برنجیان دروست دەکرد. دەلێت: من بۆخۆم ھەرسێ منداڵە کەم ۲۴ کاتژمێرەکە ۳ سەموون و سێ پەنیرم وەر دەگرت، ئەگەریش برنج بکرایە

یەك قاپی بچوك كه منالێكى یەك سالیش بیخواردایه تیر نەدەبوو. وتیشی: خواردنیان نەدەدایه مندالەكان ئیتر گەورەكانیش بەشەكەمی خۆیان دەدایه مندالەكان. لەبەر پیسی سەرمان نەمان ئەتوانی سەر بەنەینەوه تالە كانی قژمان لە سیم رەق تریبون، رەشكو سپی دایبو لەسەرمان سپینكان یەك دانەیان بە قەد دەنكە برنجێك دەبوون.

ئەم ژن و منالە ئیزیدیانە، بەهەمو شێوەیەك سوکایەتیان پیکراوهو لەلایەن داعشەوه بەکارهێنراون. لەو شۆینەمی که ماونەتەوه، وهکو قەلغانی مروی لەلایەن داعشەوه بەکارهێنراون بۆ ئەوهی فرۆکه جەنگیەکانی هاویەیمانان بۆردومانێ ئەو ناوچانە نەکەن. ئەمە جگە لەوهی هەر کەسێک نارهزایی بوایه دەیانکوشت. بەبەرچاومانەوه منال و ژن و پیاوهکان دەکوژران ئەوانەمی که هەولێ رزگارکردنیان دەدا زۆر بە ئازارەوه دەیان کوشت ئەشکەنجەمی زۆریان دەدان، یەکنێک لە کچهکان رای کردبوو هینایانەوهو بەبەرچاوی ئیمەوه رووتیان کردەوه دواتر بریدیان بۆکوشتن.

ئەندامانی تری خیزانەکیان دەکوژن

سەلمە باس لەوه دەکات لە تەلەعفر داویان لیکراوه ببنە موسولمان، هەرکەسێک نەبوایتە موسولمان دەکوژرا، بۆیه بەناچاری و لە ترسدا بوون بە موسولمان، وایان زانیوه ئەگەر ببنە موسولمان ئەوان لەگەڵیان چاک دەبن و

داعشهکان خهمی ئهوهیانه خهلك ببيته موسولمان، كهچی دواى بوونیشیان به موسولمان، ههه بمردهوام بون له سوکایهتی و نازار دانیان. سهلمه لهبهشیکى تری قسهکانى دا، باسى لهوهکرد چون براون بو موسل و لهویشهوه براون بو رهقه، باس لهوهشدهکات یهکێك له فیلهکانى داعش ئهوهبوه كه وتویانه ههه كهسێك رابکات، ئهوا ئهندامانى تری خیزانهکهیان دهکوژن، ئهمهش ناچارى کردون كه بپیر له راکردن نهکهنهوه.

کچان له تهمهنى ٨سال و نيوهوه دهفرۆشان

سهههتای به کۆيلهکردنى ژن و کچهکان له رهقه، پایتهختهکهى داعشهوه دهستى پیکرد. سهلمه باس لهوهدهکات له رهقه سهههتا چهکارانى داعش له ناو خویاندا ژنان و کچهکانیان دابهش کرد وهك دهست کهوتى جهنگ، دواتر دهستیان به کرین و فرۆشتنى ژنان و کچانى ئیزیدی کرد. باس لهوهشدهکات كه کچان له تهمهنى ٨سال و نيوهوه دهفرۆشان، نرخهکانیشیان بهپى تهمهن بوو، ههتا مندال بوايه پارهى زور تری دهکرد، سهههتاكه داعشیهکان پارمیان زور بووه، کچی وایان دهکرى بهنزیکهه یهك دهفتهر دۆلار، بهلام دواى خراب بوونى بارى ئابورى داعش، کرین و فرۆشتن به پارمیهكى زور كهه دهکرا. دهسلێت: ئهو ژنانهه كه مندالیان ههبوو ئهوانهشى تهمهنیان له ٣٠ سال

بهسهر موه بوو کهمترین پارهیان دهکرد. سهلمه دهلئیت: بینیومه ژن فروشراوه به ۱۰۰ دۆلار، یان کچی واههبوو لهبهرئهموی تهمنی مندال بو، رۆژمه که چوار جار ده فروشرا، زۆر جاریش وهک دیاری دههراوه داعشهکان.

کچهکه خۆی گوشت

سهلمه بهمشئویه سههتای به کۆیلهکردن و فروشتنی خۆی دهگێرئهمو دهلئیت: سههتا دوو ژن و کچیک بووین، کهسێک ههرسیکمانی کړی که داعشێکی پیر بوو. باس لهوهدهکات ئهو کچهی له گهلمان بوو تهمنی ۱۰ سأل بوو، که پیاوهکه ویستی دهستدریژی بکاته سهه، کچهکه خۆی گوشت. دهسلئیت من و ژنیکی تر ماینهوه ههردووکمان مندالمان ههبوو، چهکداریکی داعش سههپهرشتی ئهکردین، دهستدریژی کردهسهرمان و فروشتینی به کهسێکی عێراقی ئهویش تهمنی زۆر گهوره نهبوو، چوار پینج شهو لهگهلمان بوو، خهریک بوو له برسا دهمردین ههچی بۆنه دههیناین، کاتیک ئهو له مأل دهردهچو پهنامان برد بۆکهسێک دراوسیی ئیمه بوو، خواردن و شیری بۆمندالهکان دههینا.

بهو نازارو خوینهوه ههه دهستدریژی کردهسههری

سهلمه دهلئیت: دواتر پیاویک کړینی که سوری بوو، من و هاوریکهمی کړی ههردووکمان همندال مان ههبوو، پیکهوه دهست دریژی دهکرده سهرمان.

دهشلیت: ئەو پیاوه ئیمه‌ی کړی پیاوی ئاینی (واتا مه‌لا) بوو ناوی “ئەبو سلیمان” بوو.

له‌باره‌ی نازاردانیانه‌وه، سه‌لمه ده‌لایت: کاتیک نازاری ده‌داین منداله‌کان زور پیی تیک ده‌چون. باس له روداویکی ناخوشیش ده‌کات و ده‌لایت:

مه‌لا ئەبوسلیمان، بردمانیه خانویه‌کی بچوک، له سه‌روهه دایناین، سه‌ره‌تا بانگی هاوریکه‌می کرد زور به زمانیکی ناشرین و به قه‌هره‌وه بوئوه‌وی ده‌ستدریژی بکاته‌سه‌ری، ئەویش نه‌چوو، هات زوری لیدا، دم و ددانی خویناویی کرد، که‌چی به‌و نازارو خوینه‌وه هه‌ر ده‌ستدریژی کرده‌سه‌ری.

© Getty Images

ئەو پیاوه فرۆشتینی به‌ کوریکی منال

سه‌لمه ده‌لای: “پاشان ئەو پیاوه فرۆشتینی به‌ کوریکی منال که ته‌مه‌نی ۱۴ سالان بوو، خه‌لکی سه‌ودیه بو، ناوی “مه‌یسەر” بوو، ده‌لایت: ئەوه‌نده منال بو ته‌نانت مووی دهر نه‌ کردبوو، ئەویش به‌ هه‌مان شیوه ده‌ست دریژی کرده سه‌رمان، نازاری زوری داین له ژووریک به‌ندی کردین، به‌ومان وت ئیمه‌ له‌ک دایکی توین وامان له‌ گه‌ل مه‌که، پئی وتین زوو جله‌کانتان داکه‌ن، دایکی چی پیکه‌وه ده‌ست دریژی کرده سه‌رمان، دواتر به‌ که‌سیکی سوری فرۆشر این

که داعش بوو، دواینجار فرۆشراین به کهسینکی خه‌لکی لادئ، ده‌لئیت: ئیتر ناگام له هاورئ کم نه‌ما تائه کاته‌ی رزگارم بوو. سه‌لمه له‌باره‌ی رزگار کردنیه‌وه، به‌مشئویه چیرۆکه‌که‌ی گیرایه‌وه و‌تی: ئیته له ره‌قه بووین بوردومانی چر هه‌بوو به‌رده‌وام له داعشه‌کان ده‌کوژران، ئه‌و پیاوه‌ی منی ک‌ری له گه‌لی قسه‌م کرد بۆ ئه‌وه‌ی خۆم و منداله‌کانم رزگار بکات، ئه‌ویش به برێک پاره رازی بوو، پئوه‌ندیم به مێرده‌که‌مه‌وه کردو پلانیگمان دانا بۆ ئازادکردنمان به‌مشئویه ئازادک‌رام له گه‌ل هه‌ر چوار منداله‌که‌م.

ئه‌و که‌سه‌ی که ک‌ری بووی به‌و حاله‌شه‌وه وازی لینه‌هینا

ئه‌و تالاو و ناخۆشیانه‌ی که سه‌لمه‌و هاورێکانی بینویانه، زۆر زه‌حمه‌ته زمانه‌تانیت بیگێریته‌وه. خۆی باس له‌وه‌ده‌کات قورستین شت ئه‌وه‌بوو که به‌زۆر ناچاری سێکسیان ده‌کردن و که‌چی پێشیان ده‌وتن ئیوه پێسن، هه‌ر بۆیه زۆر توندوتیژ ده‌بون و لێیان ده‌دان.

باس له‌وه‌شده‌کات هه‌ندیک له کچان بۆ ئه‌وه‌ی ده‌ستدریژیان نه‌ک‌ریته سه‌ر، خۆیان ده‌کوشت. یه‌کێک له کچه‌کان ناوی هه‌یفا بوو، بۆئه‌وه‌ی ده‌ست درێژی نه‌ک‌ریته سه‌ر له‌لایه‌ن ئه‌و پیاوه‌ی که ک‌ریبووی و ته‌مه‌نی زۆر گه‌وره‌ بوو، به

گوږزانی ریش تاشین له همامی ماله که ههولی خو کوشتنی دا، شهوهکهی نهیان برد بونهخوشخانه به لهفاف پېچایانهوه، به یانیهکهی بردیان بو نهخوشخانه، که هینرایهوه موخهزی بهدهستهوه بوو، بهلام نهوکهسهی که کری بووی بهو حالهشهوه وازی لینههینا و بهو ههموو هیلاکی و بیهیزیهوه دهست دریزی کرده سهری.

چوار جار فروشراوهو زیاتر له هفت کس دهستدریزی کردوته سهری سهلمه، بهردهوام دهبیت له گیرانهوهی مهرگهساتهکان، باس لهوهدهکات منالهکانیشیان بهدرنهبون له لیدان و نازاردان، نهوان له برسانا دهگریان، کهچی نهو پیاوانهی که نیمهیان کریبو لنیان دهدان.

چوار جار فروشراوهو زیاتر له ۷کس دهست دریزی کردوته سهری. سهلمه دهلایت: من بهنهوانم وت نابینن منالیک له سکمهو یهکیکیش شیر دهخوات چون نهبیت وام لهگهل بکن، باشه دین نالیت حرامه؟ کهچی نهوان نهیانوت نهخیر حرام نیه نهو کهسانه وایان وتوه درو دهکن.

بهو خوین و زهیسانیهوه دهستدریزی کردهسهرم

یهکیک لهو چیروکانهی که سهلمه همرگیز بیرى ناچیتهوه نهوه بوه که کاتیک لهلای داعش مندالی بووه، براوته نهخوشخانه. دهلایت: کس بهلامهوه نههات، ههرچهند هاوارم کرد زور ناخوش بوو، شهو و روژیک ژان گرتمی له

نهخوشخانه که منالهکم بوو ئینجا هاتنه سهرم. دهشلایت: من هیشتا (زهيسان)بووم یهکئیک له پیاوهکان کریمی بهو خوین و زهيسانیهوه دستدریزی کردهسهرم.

ئەوی مرۆفایهتی پێی ناخۆش بوو پیمان کرا

باس لهوهشدهکات دوی رزگار بوونم لهلای داعش به تهواوهتی باری دهروونیم خراپه ههرچهند له ژیر چارمهسری دهروونیم، بهلام هیشتا باری دهروونیم باش نهبووه مندا لهکانیشم هیشتا ناسایی نهبوونهتهوه.

سهلمه به خهمگینهکی قولهوه دهلایت: ئەوی مرۆفایهتی پێ ناخۆش بوو پیمان کرا، به تهواوهتی ههموو ژنان و مندا لان و پیاوانی ئیزیدی بریندارین باری دهروونیمان نارام نابیتهوه، ههتا بیت یادگاریه ناخۆشهکان بوئیمه تازه دهبنهوه. من ئامادهکاری ئهم چیرۆکه تهنها دهئیم، هیوادارین ئهم چیرۆکانه، نزیکي کردبیتنهوه له ئازاری ئهو مرۆفانه که قهدهر خستنیه ئیو تورئیک له بونهومری درنده که مهگهر له چاخهکانی ناوهراست دا وئینهیان ههجوییت.

هیوادارین ههمومان به بهرپرسیاریتیهوه، له ئاست ئازارو قوربانیدانی ئهو مرۆفانه مامهله بکهین.

(۱۱)

دهستریژی سنکسیان دهکرده سهر کچه مندالهکان و به تهمنهکانیشیان برسی دهکرد

94 |

لهناو کهمپی ناوارهکانی کوردی ئیزیدی سهدان کچی رزگاربووی ژیر دهستی داعش ههن که له ۳ی ئابی سالی ۲۰۱۴ له لایهن چهکدارانی داعشهوه رفیندرابوون بو ناوچهکانی ژیر دهسهلاتی خویان له عیراق و سووریا. تا ئیستا به ههزاران کچ و ژنی کوردی ئیزیدی رفینراو بهریگهی جیاحیا رزگار کراون، بهلام ژمارهیکی زیاتریش له ژیر شمشیره تیژ و ئالا رهشهکانی داعش ژیان بهسهر دهبهن.

عهنیهه سالح کچیکی تهمهن ۲۵ ساله و دانیشتووی شاروچکهی شنگاله و یهکیکه له رزگاربووانی ژیر دهستی داعش له کهمپیکی شیخان لهناو خیهوتیک لهگهل خانهوادهکهی دهژیت. ئهو کچه رزگاربووه ژیانی دووسالی ژیر دهستی داعش دهگیرتهوه و دهلئیت: "داعش که له مانگی ههشتی سالی ۲۰۱۴ دا گهیشهه شنگال چهکداره ریشپانهکانی بهناو کوچه و کولانی شاردا بلاو بوونهوه و ههلیانکوتایه سهر مال به مالی شاروچکهکه و به کوشتنی سهدان کهس له مال و کولانهکانی شنگال دانیشتووانی شاروچکهکهیان توفاند. لهو ساتهوه کابوسیکی ترسناک دایگرتین، گریان و هاواری کچ، ژن، پیاو، مندال

و په ککهورته پیکهوه بو ناسمان بهرز دهبوویهوه، تا چند دهنگی هاوارمکانمان زیاتر هلبیریبایه زهر و زهنگی داعش به هیزتر دهبو لهسهرمان. بو ترساندنمان هلسان به کوشتنی چند مندا و کچیک به بهرچاوی ههمووانهوه، داعش بهو کردهویهی توانی هاوار و دهنگی کوردی نیزیدی کپ بکاتهوه، بو ماوهی ۱۲ ساعات لهناو خوین و کوژراوان ژیاپین."

© Eric Lafforgue and Constantine Savvides

ئهو کچه رزگاربووهی ژیر دهستی داعش گوتی: "داوی مانهوهمان بو چند کاتر میړیک لهژیر بوردومان و تهق و توقیکی زوری هیزهکان له سنگال، داعش نیمهی له چند شوینیک کوکردهوه و قوناغی گواستهوهی کسه بهدیگیراوهکانی سنگالی دهستی پیکرد و زورینهی بهدیگیراوهکان کچ، ژن و مندا بوون. له کاتر میړ ههشتی نیواره تاریکیهکی سامناک ناوچهکهی داگرت، لهم تاریکیهدا دهیان ئوتومبیلی بارهه لگری تیروریستانی داعش له دورووبهرمان وهستان، به ههرهشهی لولهی تفهنگهکانیان نیمهیان په لکیشی ناو ئوتومبیلهکان کرد، بهرو تله عفر نیمهیان گواستهوه له قوتابخانهی هکی تله عفر نیمهیان کوکردهوه و ئهمیریکی شمشیر به دهستی ریشداری داعش که چند پاسهوانیک دوریاندنا بوو به بلندگو داوی لیکردین دهستبهرداری نایینی نیزیدی بین، دهنگی بهرز کردهوه به ههرهشوه گوتی 'ههر کهنیک ئهو

داواپهی (دهولتی ئیسلامی له عیراق و شام) رهتباتهوه به شمشیرهکهه سهری دهپهپهینم! بی دهنگیان باشتترین وهلام بوو لهو ساتهدا."

ئهو گوتهشی: "ههر له تهلهعفر داعش ههلستا بهلنکجیاکردنهوهی ئافرهتانی کوردی نیزی، کچانی گهنج و شوخ و شهنگیان ههلبژارد و گوتهیان ئهمانه خهلاتن بو ئهمیرهکانمان دهیان بهین، بو ئهوهی هاوسهرگیریان لهگهلهدا بکهن، دواتر کچانی ۷ سال تا ۱۴ سالیان گواستهوه بو قوتابخانهیهکی دیکه تهلهعفر. دهیان جار تیرۆریستانی داعش به بهرچاوی ئیمهوه دستدریزی سیکسیان کردوهتهوه سهر مندا له ههشت سالهکان تهناهت جاری وا ههبوو دستدریزی به کومهلیان لهگهله ئهو کچه ههشت سالانه ئهنجامداوه، کاتیک تهندروستی ئهو کچانه تیکچوووبایه پزیشکیان دههینا بو ئهوهی چارهسهری پزیشکی وهربگرن."

عهنیفه سالح ههروهها گوته: "قوتابخانهیهکی دیکه له تهلهعفر تاییهت بهو کچ و ژنانهی تهمنیان له ۱۶ سالی تا ۴۰ سالی بوو. لهو قوتابخانهیه ئهشکهنجدان و برسکردن پیهسهی ههمیشهی تیرۆریستانی داعش بوو. داعش ئافرهتانی ئهم قوتابخانهیهی بهسهر چهکداری خوئی له بنکه سهربازییهکانی هینلی شهر دابهشکردبوو بو ئهوهی ئارهزووی سیکسیان لهگهله بهتال بکهن،

جاری وا هه‌بوو له یه‌ك شه‌ودا یه‌ك ئافره‌تیاں بۆ حه‌وت بنكه ده‌گواسته‌وه و ده‌ستدریژی به‌ كومه‌لییان له‌گه‌ل ئه‌نجامده‌دا."

عه‌نیه‌ه سال‌ج باس له‌ برسیکردن و ئه‌شكه‌نجه‌دان ده‌كات و ده‌لێت: "جاریك ده‌نگی فرۆكه‌ی جه‌نگی له‌ ئاسمانی ته‌له‌عفه‌ر بیسترا و چووینه‌ سه‌ر بینای ئه‌و قوتابخانه‌یه‌ی كه‌ وه‌ك زیندانی لێكرا بوو و له‌سه‌ر بینای قوتابخانه‌ ده‌ستمان به‌رز كرد بۆ ئه‌وه‌ی بگاته‌ فریامان، له‌و كاته‌وه‌ چه‌كدارێك به‌ قونداغی كلاشینكۆف له‌ بربره‌ی پشتی دام و یه‌كسه‌ر په‌لكه‌وتم، به‌ چاوی خۆم بینیم ده‌یان چه‌كدار به‌ قونداغی كلاشینكۆف، چه‌قو، ئاسن و دار كه‌وتنه‌ گیانی ئافره‌ته‌كان به‌شێوه‌یه‌كی زۆر درندانه‌ ئه‌شكه‌نجه‌ دراین. دواتر داوایان لێ كردین له‌ گۆرپانی قوتابخانه‌كه‌ كۆبینه‌وه‌ و گوتیان هه‌ر كاتێك ده‌نگی فرۆكه‌ بێت ئه‌م حالته‌ی ئێستا دووبار بکه‌نه‌وه‌ سه‌رجه‌متان گولله‌باران ده‌كه‌ین، دوا‌ی ئه‌مه‌ قونداغی برسیکردن ده‌ستییکرد، خواردن و خواردنه‌وه‌ی پێویست بۆمان دا‌بین نه‌ده‌كرا ما‌وه‌ی سالێك و سه‌ی مانگ له‌ژێر ئه‌شكه‌نجه‌ی جیا‌جیای دا‌عش ژیا‌یین، جاری وا هه‌بوو له‌ شه‌و و روژێكدا ته‌نها په‌تاته‌یه‌كی كو‌لامان پێده‌را. له‌ برسیکردن ئافره‌ته‌ به‌ ته‌مه‌نه‌كان پشکی شیریان به‌رکه‌وتوو‌بوو."

ئهو كچه‌ ئێزیدیه‌ رزگار‌بووه‌ی ژێر ده‌ستی دا‌عش درێژه‌ به‌ گێرانه‌وه‌ی چێرۆكه‌كه‌ی ده‌دات و ده‌لێت: "به‌یانی زوو دوو ئۆتۆمبیلی باره‌ه‌لگر هاتن بۆناو قوتابخانه‌ی ته‌له‌عفه‌ر ژماره‌یه‌كی زۆر له‌ ئافره‌ته‌كانیان وه‌ك ئازهل لێ بار‌کرد كه‌ من یه‌كێك بووم له‌و ئافره‌تانه‌ و به‌رمو شارۆچكه‌ی بادۆشی نزیک شاری مووسل ئێمه‌یان گواسته‌وه‌ كه‌ گه‌یشتیان به‌و شوینه‌ بینیمان ژماره‌یه‌كی

زۆر له كچ و ژنی ئیزیدی لهو شارۆچكهیەن. هەندێكمان یەكترمان دەناسی و له بن گوێی یەكتر بە هیواشی باسی نەهامەتییهكانمان دەكرد، بۆیان گێرامهوه كه له چهند رۆژی رابردوودا وهك كاردانهوهیهك دژی كردهوه قیزهوه نهكانی داعش سێ كچ خۆیان كوشتووه، ئیمه بهترس و لهرزێکی زۆرمهوه لهو باسهدا بووین قیزه و گریانی كچێکی دیکه هۆل و ژوورهكانی بیناکی داگرت، دوو چهكدارێ داعش چوون بۆ گهرماوی بیناکی لاشه‌ی كچێکیان بهناوی (جیلان) دهرهینا، بینیمان ئه‌ویش له گهرماوی بیناکیدا له داخی داعش خۆی كوشتووه، كهوت مانگ له ژیر زوالم و ستهمی تیرووریستانی داعش ژیاپین له شارۆچكهی بادۆش."

عهنیفه سالح گوتیشی: "له ماوه‌ی ئه‌و كهوت مانگه‌ی ژیر دهستی داعش له بادۆش تراجیدیایه‌کی نه‌ببستراو و نه‌ببیراومان بینی، ئافره‌تان و مندالان قوربانی یه‌كهم بوون، هه‌ر له بادۆش تیرووریستانی داعش مندالانی كوردی ئیزدیان چه‌كدار ده‌كرد و راهینانی سه‌ربازیان پنده‌كردن. له‌گه‌ڵ مه‌شقییكردن بابته‌ی ئایینی و ئایدۆلوجییان فیر ده‌كردن. له‌كاتی راهینان و وانه‌گوتنه‌مه‌دا هه‌ر مندالێك هه‌له‌ی بكردایه‌ به‌ به‌رچاوی هه‌موو منداله‌كانی دیکه‌ په‌نجه‌یان ده‌ستێکیان ده‌بیری، ئه‌وه‌ش بۆ چاندنی ترس بوو له‌ناو دلی مندالانی دیکه‌

تاوهکو له رینماییهکانی داعش دهر نهچن و لهو ماوهیدا مندا لهکانیان کردن به چهکداری لیهاتوو و فیری سرود فهرموده و بابتهی نابینیش کران. " ناوبراو ههروهها گوتی: "داعش له گواستنوه و جینگۆرکیکردن به کچ و ژنای نیزییدی بهردهوام بوو، ئەمجاره بیست ئافرەتیان گواستەوه بۆ گوندی کەسەر ئەلمحراب لەو گوندە ژمارە ی چهکدارانی داعش بەشیوهی ناوچهکانی دیکه زۆر نهبوون ماوهی دوو مانگ لهو گونده ماینهوه ئەو تاوانانهی له شاروچهکانی تهلەعفر و بادۆش لهگهڵمان کرا بهههمان شیوه چهکدارانی داعش لهم گوندهش دووبارەیان کردوه، تاوانیک و بی رهوشتییهک نهما داعش بهرامبهرمان نهیکن."

"پیشمه‌رگه‌ زنگاری کردین"

ئهو کچه کورده نيزيديه زنگاربووهی ژیر دهستی داعش باسی له ساتهوهختی زنگارکردنی له‌لایهن پیشمه‌رگه‌ کرد و گوتی: "نه‌هامه‌تی و بی ئوقره‌بیمان له لووتکه‌دا بوو، هیچ ئومیدیکمان به ژیان نه‌ما‌بوو هه‌رچی بیروکه‌ی خراپه‌ بیرمان لێ ده‌کرده‌وه، له‌ناکاو دوو تیرووریستی داعش به‌ من و سێ کەسی دیکه‌یان گوت "ئێوه به‌م شه‌قامه‌دا برۆن" ئێمه‌ ریگه‌مان گرت‌ه‌بهر سات به‌ سات ترسی ئه‌وه‌مان هه‌بوو له‌ دواوه‌ ته‌قمان لێ بکریت و بکوژریین، چه‌ند کیلومه‌تریگمان به‌ پیاده‌ بری دواتر ئۆتۆمبیلێکی سه‌ربازی به‌ره‌و رومان هات، ترس دایگرتین که‌ گه‌یشتنه‌ لامان، گوتیان 'ئێمه‌ پیشمه‌رگه‌ین سه‌رکه‌هون

له ئۆتۆمبیلەكەمان ئیوهمان رزگار كردوه! دوی سهركهوتنمان لهناو ئۆتۆمبیلەكه فرمیسكى شادی به چاومان دههاته خوار". ئهو كچه رزگار بووهی ژیر دهستی داعش گوتیشی: "له ریگای گهرانهوهماندا بو ناوچهكانی ژیر دهسهلاتی پێشمهرگه، پێشمهرگهكان باسیان له چۆنیهتی رزگارکردنی ئیمه کرد كه بهدوو ههزار و پینج سهد دۆلار ئهو چوار كهسه رزگاركراون، پێشمهرگه نهبووايه خۆكوشتنمان چارهسهری كۆتاییمان بوو لهژیر دهستی داعش".

باس له باری دهروونی ئیستای (٢٠١٦/١٢/٢٩) دهكات و دهلایت: "له ئیستادا چی لهگهلمدا كراوه چ شتیكم بهچاوی خۆم بینویه دینهوه پێش چاوم، شهوانه لهكاتی خهوتن ههموو تاوانهكانی داعش دینهوه پێش چاوم و خهوم لی حهرام دهبیت، به حهب و دهرمان نهبیت خهوم نبیه. زۆر جار له شهوان كه خهوم لی دهكهویت له ناکاو رادهچلهكیم و تووشی خهوزران دهبم، ئهوهی داعش کردوویهتی بهرامبهر به كوردی ئیزیدی له میژووی هیچ نهتهویهك رووینهداوه." عهنیفه سألح داواکاری سهرهکی ئهوهیه ئهو كچ و ژنانهی له دهست داعش ماون رزگار بكرین ومك خۆی دهلایت: "ئهوهی ژبانی ژیر دهستی داعشی نهدی بیت لهو داوایهی من تیناگات، تكام له ههموو لایهنه

رینبوار رهمزان بارزانی

(۱۲)

ژنیکی نیزی دی بهسه رهایی خوی دهگیریتوه

| 103

نهرین شهرهف تهمنی ۲۱ ساله و یهکنیکه لهو ژنانهی لهکاتی داگیرکردنی سنگالدا کهوتووه تهدهست داعش و ماوهی نو مانگ له لای نهو گروپه ماوتهوه، وهک خوی دهلیت چهند جاریک کرین و فروشتنیان پیوه کراوه. نهو ژنه ههتا نیسناس ناسهواری ترس و کارهساتهکه له ناخ و روخساریدا ماوتهوه و ناماده نییه رووبهرووی کامیرا بومستیت و راستهوخو باس له چیرۆکی گرتن و نهو تراژیدیایه بکات که له لایهن داعشهوه بهسه ریااندا هینراوه.

نهرین دهلیت: "دوای ده مانگ له زهواجم، کارهساتی سنگال رووی دا و داعش هاتنه شارهکهمان و لهگهل ۲۱ ژن و کچی تری لای خوومان له نزدیک چیا ی سنگال کهوتینه دهست داعش."

نهو باس لهوش دهکات دواتر له نیو زینداندا ژنان و کچانیان له پیاهوکان جیاکردووه تهوه و پیاهوکانیان به دهستبهسراوی گواستووتهوه بهرمو ناوچهیهکی تر، نهوش ترس و نیگه رانییهکانی نهوانی زیاتر کردوه. چهندین جار کرین و فروشتنیان له نیو نهاندانی داعش پی کراوه، دواترینیان له لای پیایوکی بهرمگهز تونسی بووه.

همموانیان فرۆشت، شوڤیڤیری یهککک له والیهکان به ناوی “ئهبو سهعید ئهل جهزراوی” که سعودی بوو، پیاویکی کهلهگت و پرچ و ریشیکی دریزی ههبوو منی برد، ئهم والیه دوو کهسی لهگهل بوو له کاری شوڤیڤیری ئهوانیش “ئهبو عهبدل عهزیزو ئهبو عیماد” بوون. مالهکه که تیی چووین سی نهۆم بوو ئیمه له نهۆمی سنیهم له ژووریک بوون، من سکم پرپوو هاوکات له مانگی کوتایی منال بوون بووم، لای والیهکهیان سکاام لیکرد لهسهر مامهلهکردنی به خراب له گهلامو تهعداکردنی لیم و دابین نهکردنی خواردن و پیویستی بۆم. بهلام “ئهبو سهعید” سوکایهتی پیکردم و لئی دام لهسهر سکااکردن لئی لای والی و به والیهکهی وت: بۆتانی دهگهرینمهوه لهبهر ئهوهی ناتوانم پیداوایستهکانی دابین بکههم.

زانپاری پیویستی له راپورتیکدا بۆ والی لهسهرم نووسی و وهک دیاری رهوانهی لای ئهمیری مهنبج “ئهبو وهلید ئهل مهنبهجی- خالد مهحمهد” که تهمهنی چل سال بوو کردم. ئهوان دهیان وت منالهکان

مولکی خه لافه‌ی ئیسلامین، کاتیک گه‌وره ده‌بن، کچه‌کان ماره ده‌که‌ین و کورمه‌کان ده‌نیرین بۆ سه‌ربازگه. نزیکه‌ی دوومانگ له‌وی مامه‌وه. دووجار له‌گه‌ل مناله‌کانم هه‌له‌اتم، به‌لام نه‌متوانی ده‌ربازیم و ده‌ستگیریان ده‌کردمه‌وه، سه‌رباری ئه‌وه‌ی له‌ژێر ئۆتومبیل و خانووی کۆندا خۆم ده‌شارده‌وه.

له‌ رۆژی ۲۱-۳-۲۰۱۵ سیان له‌ مناله‌که‌نیان لی سهندم “مه‌نار ته‌مه‌نی ۵ ساڵ، قه‌یسەر ۲ ساڵ و نیو، ئه‌سیر ۳۶ شه‌ش رۆژ”، دوا‌ی یه‌ک کاتژمێر گه‌راندیانه‌وه، سه‌یرم کرد ده‌رشینه‌وه‌و به‌حالی هه‌ناسه‌ ده‌ده‌ن.

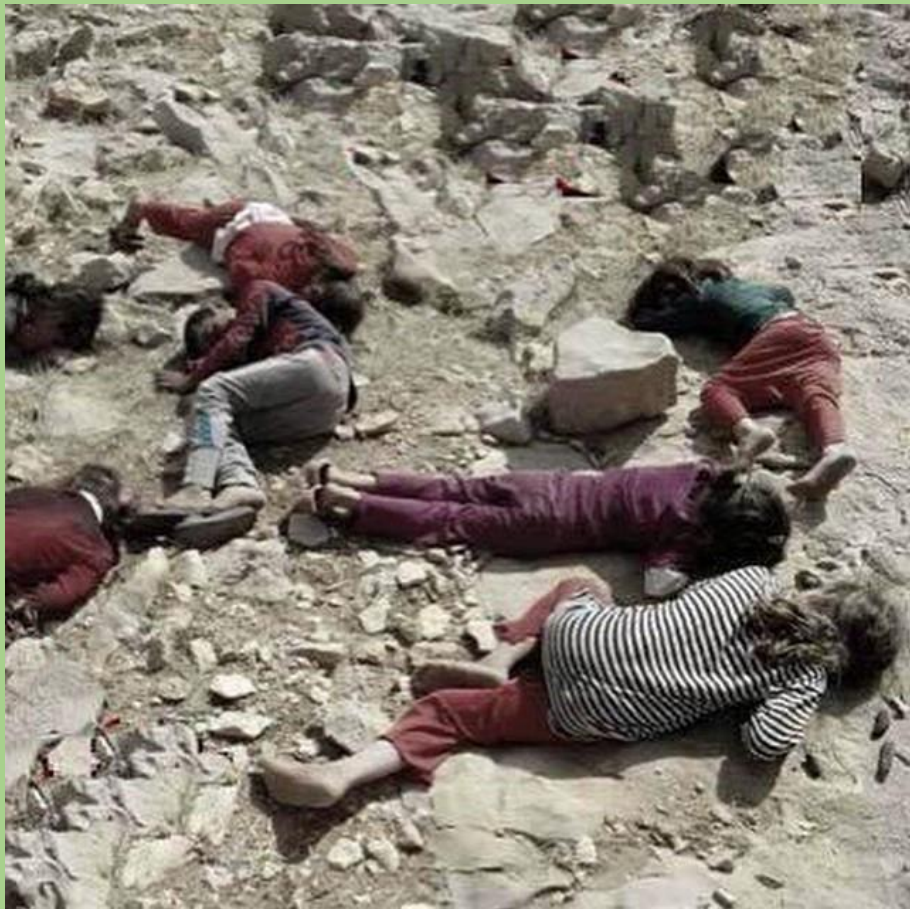
پێم وتن چیتان لێیان کردوه؟
وتیان هیچمان لێیان نه‌کردوه.

دواتر به پهله رهوانه‌ی نه‌خوشخانه‌یان کردین “نه‌خوشخانه‌ی عانیشه” پی‌شووتر ناوی ئەمهل بوو، دکتورەکان پێیان وتم که کەسێک خواردنی سەمکراوی پێداون و دۆخیان زۆر مەترسیداره. جەستەیان شین بووه له گەل رشانه‌وه‌ی بەرده‌وام، هه‌روه‌ها په‌له‌ی ره‌ش له‌سه‌ر جەستەیان دەرکەوت، یه‌ک کاتژمێری نەبرد “ئەسیر” ٣٦ شەش رۆژ تەمەنی بوو له‌ باوشما گیانی له‌ده‌ستدا، پێوه‌ی سەرقال بووم و دەست بەگریان کرد، دواتر کچه‌ گهوره‌که‌م “چنار” هات و وتی: مەناریش گیانی له‌ده‌ستدا، لاشه‌ی مناله‌ شیره‌ خۆره‌که‌م داناو به‌ره‌و نه‌ۆمی سییه‌می نه‌خوشخانه‌که‌ رام کرد، له‌سه‌ر لاشه‌ی مەنار زۆر گریام و هاوارم کرد، یه‌ک کاتژمێری تری پێنه‌چوو، بێنیم “چنار” هاوار ده‌کات و پرچی خۆی ده‌رنی، تیگه‌بێستم “قه‌یسه‌ر” یش گیانی له‌ده‌ستدا.

دوای ئەم جگەر سووتان و برینه‌ گهوره‌یه‌ بزانی ئەم ئافه‌رته‌ چی تری به‌سه‌ردی؟ ده‌لی: ئەبو وه‌لید بریاریدا له‌ نه‌خوشخانه‌ به‌ندم بکەن، هه‌ولمدا خۆم بکوژم به‌لام ریگریان لیکردم، داوام لیکردن لاشه‌ی مناله‌کانم بشۆم به‌لام وتیان ئافه‌رته‌کانی نه‌خوشخانه‌ خۆیان ده‌بیشۆن، دوای چەند کاتژمێریک لاشه‌ی مناله‌کانیان به‌ کفن کراوی

هینایه بهردهستم، زۆر ماچیانم کرد، زۆر گریام، زۆر هاوارم کرد، بهلکو ئاسمان گوئی لهدهنگم بێت و ولامی زولم لیکراوان بداتهوه. داوام له ئهجو وهلید کرد، هوکاری ئهجامدانی ئهم تاوانهم بۆ روون بکاتهوه؟ له ولامدا وتی: له روژی جهژنی نهوڕۆزدا ویستم پیرۆزباییان بهم دیارییه لیبکم، ئهویش کوشتی سی منالیان بۆ ئهوهی دهست بهرداری ئهم ئاههنگهبن، چونکه ئهمه له ئیسلامدا حهرامه، و نابیت هیچ جهژنیک ههبیت جگه له جهژنی “رهمهزان و قوربان”، ههروهها وتی: وینهی لاشهکانمان گرتوهو له ئهنترنیت بلاومان کردوتهوه.

ئایا دواى كوشتتى منالەكانم كورد دەستبەردارى جەژنى نەورۆز دەبیت؟

ئەمە ئاگادار كردنەوهو ناردنى پەيامە، بۆ ئەوهى دەسبەردارى ئاھەنگ بن لە دەرەوهى چوارچۆهەى ئىسلام، نامەى تریشیان بۆ دەنیرین.

پاشان دەلى: سكالام لەدژى لای قازى بەرز كردهوه، ولامى دامەوهو وتى: لە دەسلاتی ئیمەدا نیه، لئیرسینەوه لە گەل ئەمیریک بکەین، که دەجەنگی لەپیناوی بەهیزکردنی رووکنهکانی خەلافەتى ئىسلامى، لەبەر مردنى سى منالى کافر لەدۆخیکى تەم و مژاويدا. سكالام لای خوايه، روحي منالەكانم لەبیرنهکات و سزای جەلادو تاوانبارەکان بدات.

من و چنارى کچم، لە شوقەیهک نزیک نەخۆشخانە ماینهوه، کاتیک ئەبو وەلید دەرۆشته دەرەوه، دەرگاکی قفل دەکرد، که بە دەرگای ئاسنینى دادگاگەوه گریدرابوو.

دوای شەش مانگ، روژنیک چنار داوای لیکردم خواردنی نانی بو ئامادهبکەم، پیم وت: غازمان نیه، چونکه ئەبو وەلید عەسر لای ئیمه دەبوو، دواتر دەرۆشتەوه بو مالهکەهی خوی، چونکه ژنهکەهی تری نەیدەزانی ژنیکێ ئیزدی هاوردوه بو لای خوی، بۆیه قەت بە شەو لای ئیمه نەدەمایهوه.

داواکەهی چناری کچی دەبیتە خێرو دەلی: تەماشایهکی دەرگام کرد، بینیم دەرگاگە کراوهمیه، دیاره بیری چوووبوو دەرگای سەرەکی شوقهکە قفل بکات، بەچنارم وت با بەپهله دەر بچین، بۆیه دەرگای دارینی ژوورەکەم شکان، و دەرچوین هەرچوونیک بوو پهیوهندیمان بە کەس و کارمانهوه کرد له کوردستان، دوای ماندووبونیکێ زور گەشتینهوه کوردستان.

تیبینی: ههلهاتن و گهیشتی به سنورو پهڕینهوهی بو کوردستان، ماندووبوونی زۆری تیاومه چەندین کەس هاوکار بیان کردوه، ههروهها زۆر زانیاری تری لهسەر ئەبو وەلید لایه، به لام وهک داود موراد خەتاری دەلی: ئەمەیان بو دوای تیکشکانی تهواوتی داعش ههلهگرت.

(۱۴)

زهکیه به دووگیانی کهوته دهست تیرۆرستانی داعش

زهکیه، له‌دایکبووی ۱۹۷۹ بوو، دووسال و پینج مانگ دیلی داعش بووه، خه‌لکی گوندی کۆچۆ بوو، که دواندمان ته‌نیا بیست رۆژ بوو له‌دهست داعش رزگاری بووبوو.

زهکیه ده‌لێت: “له‌ریگه‌ی موختاری گوند که ناوی (ئه‌حمه‌د جاسۆ) بوو، له‌گه‌ڵ داعش له‌گفتوگۆدا بووین. هات پیاوه‌کانی کۆ کرده‌وه و قسه‌ی له‌گه‌ڵ کردن و گو‌تی، ئه‌گه‌ر چه‌ک و پاره و زیره‌کانیان راده‌ست بکه‌ین، به‌ئێنیان داوه هیچ به‌رامبه‌ر ئێمه نه‌که‌ن. بۆیه له‌ ۱۵-۸، داوایان له‌ پیاوه‌کان کرد هه‌موو به‌ ژن و منداله‌وه برۆنه قوتابخانه‌یه‌کی گوند، ئێمه هه‌ر که‌س به‌ ئۆتۆمبیلی خۆمان چووین.

کاتیک گه‌یشینه قوتابخانه‌که داوایان کرد، ریز بین، ئه‌وکاته گو‌تیان، هه‌مووتان زیر و پاره‌کانتان دانین، داعشیک هات لێ و هه‌رده‌گرتین. سێ رۆژ پێش ئه‌و کاته چه‌که‌کانیان لێ و هه‌رگرتین، گو‌تیان وه‌کوو نیازپاکی تا شه‌ر له‌نیوانمان روو نه‌دات.”

به‌پێی گێڕانه‌وه‌ی زه‌کیه، کاتی نیوه‌رۆ، چاویان ده‌به‌ستن و ژن و پیاوه‌کان جیا ده‌که‌نه‌وه، هه‌ر له‌وێ کچان له‌ ته‌مه‌نی ده‌ سالییه‌وه له‌ ئافه‌رتی شووکرده‌و و ژنی به‌ته‌مه‌ن جیا ده‌که‌نه‌وه.

زهکیه به رووخساریکی زهره و دهنگی که ههستت دهکرد زور له خوی دهکات تا قسه دهکات، گوتی: “فیلان له نیمه کرد. بهلننیا دابوو له بهرام بهر نهوهی زیر و پارهیان ددهینی هیچمان لی نهکن، بهلام درندانترین رفتاریان له گهل کردین. پیاوهکانمیان هر له گوند به سی و مجبه کومه لکوژ کرد، له هه موو کوچو به بریندار و راکردوهوه تهیا ۱۹ پیاو رزگاری بوو. لهکاتیکدا کوچو گوندیکی ۱۸۰۰ کهسی بوو.”

کاتیک نهو ژنه گهنجه دهبیته دیلی داعش، دایکی دوو کچ و کوریک بووه، کوره گهوره کهی و مامی له کومه لکوژ بیه که به برینداری رادهکن. تهمنی کچیکی ۷ سالان و یهکیکیان ۱۰ سال بووه، تهمنی کورپه کهی نواسکی سی مانگ بووه، لهناو داعش له دایک بووه. کوره بچو که کهی شیر دایکی دهخوارد، بهلام له کهسیکی تهمن گهوره دهچوو نهک مندال، شوینهوار به رووخساریهوه بوو، دایکی به دهست ناماژهی بو رووخساری کرد و گوتی: “نهوه به لیدانی یهک لهو پیاوانهی منی کری، وای لی هات.”

زهکیه دهگیریتهوه: “کاتیک زیر و پارمکانیان لی ستاندین، داعشهکان هاواریان دهکرد، نیسلام، نیسلام، پیاوهکانیان برد و دایک و مندالیان جیا دهکردهوه، بوو به هاتوهاوار و گریانیک له روژی حشر دهچوو. نهوکاته به نیاز خراپی نهوانمان ژانی.”

ئەو ژنە باس لەو دیمەنەکانە دەکات کە لە دیمەنەکانی تر ئازاروی ترن: “کاتیک یەکەم روژ ئیمەیان بە دیل گرت، بە بەرچاوی پیاوێکمانەوه دەستیان لێ دەداين و هەرەشەیی دەستدرێژیکردنە سەرمانیان دەکرد. زۆر بەئازار بوو، جارێکی تر یەکێک لەو پیاوانەیی منیان کەری، بەبێ هیچ هۆیکە لە کورە حەوت مانگییەکەمی دا، ئەوەندە لێی دا، دەموچاوی شکا و پەربوو لە خوین، منیش دەسەلاتی هیچم نەبوو، جگە لە هاوار و گریان. کاتیک کچە دە سالییەکەمیان برد، هەردوو کمان هاوارمان دەکرد و دەگریاین، من عەرەبیم دەزانی لێیان دەپارامەوه دەمگوت، منداڵە مەییەن، چی لە من دەکەن بیکەن، بەلام واز لەو بینن، سوودی نەبوو، داعشێک گوتی، کچەکەت بۆ والیی خۆمان دەبەین. جارێکی تر ئەو کاتە بوو کە لە مائی شێخێکیان بە نیو پرووتی عەرزیان دەکردین بۆ فرۆشتن.”

زەکیە و ئەو وەجیە ژنەیی لەگەڵیدا بوو، تا دوازدە روژ لە قوتابخانەیی تەلەعفەر هێشتووایانەوه، دواي ئەوه بە سێ پاسی کەوره دەیانبەنە گوندی زلقیە، گوندێکی شیعیە لەنزیک کسر میجرابە: “خواردنی روژانەمان تەنیا پەنیرێکی بچووکی و سەموونیکێ رەق بوو. شیریان بۆ منداڵە بچووکیەکان نەدەداینی. چلەیی هاوین بوو، گەرمايەکی زۆر، لەبرسان و تینوان شەکەت

سالییه که شمیان برد، زور هاوارم کرد و پیم گوتن منداله، کهس گوئی لی نهگرتم، بو ئهمیره که میان برد. کاتیک ژانی مندالبوونم گرت، ژنیکی گونده که مان له گهل هات بو خسته خانه، له برسان زیاتر بیهیز بوو بووم، نه خوشخانه که له سهرده میکی زور زوو دهچوو، ههستت دهکرد ئیمه له سهدهیهک پیش ئیستا دهژین، دکتور هکان جهسته و دهموچاویان داپوشرا بوو، پیاوهکان جلی نهفغانییان له بهر بوو و ریشیان بهردابووه، کاتیک دکتوره ژنهکان زانیان دیلین، بینیان له برسان توانای ئهوم نییه تین بدمه خوم بو مندالبوون، گوتیان ئه ژنه پیویستی به خواردن و ئیسراحهته، دواتر ژنیکی بهتتمهن هات گوئی، مهترسه تا منداله کهت دهبی لات دهیم، تو وهکو کچی منی، دیار بوو کارمندی نه خوشخانه که بوو، بهزور دهمامیان پی دهکرد. دکتور هکان توانییان چوار روژ لهوئ بمهیلنهوه. شیریی خوم دا به کورمه کهم، لهوئ هندی ژن بینییان شیر دهمد خوار دنهکانی خوشیان بو من دههینا.”

زهکیه باس لهوه دهکات که چۆن یهکسهر دواى مندالبوون، کریریان بو هیناوه: “دواى چوار روژ له نه خوشخانه هاتمهوه، یهکسهر کریریک هات خهلیکی لیبیا بوو. تهمنی بیست و پینج سال بوو. ناوی سهقره بوو. بردمی بوو (حقل عمر) شوقهیهکی دوو تابقیی لی بوو. ماملهه ئیجگار زور خراپ بوو. لیی نهدهدام به لام وهکو سزا روژانه چند جاریک دهستدریژی دهکرده سهرم،

هر جاره‌ی مردنیک بوو. چند جاریک لئی دپارامه‌وه و پیم دهگوت، هرچیت بوئ دهیکهم، به‌لام واز له دستدریژی بینه، دهیگوت خوت به لیدان مهده، نهی من توم بوچی کریوه. ماوه‌ی سالتیک لای خوی هینشتمیه‌وه و نهیفرۆشتم. روژانه بیرم له خووکوشتن دهکرده‌وه، به‌لام له‌بهر مندا‌له‌کانم دلم نه‌دهات، دهمزانی نه‌گهر من بمرم حالیان له نیستانش ناخۆشتر ده‌بی. له‌و ماوه‌ی‌دا جاریک کچه ده سالتیه‌که‌میان هینایه‌وه لام، گوتیان زور بو تو دهگری، هیشتیان پینج روژ لای من بیت. دوا‌یی بردیانه‌وه.”

دوا‌ی سالتیک سه‌قهر دهروات بو لیبیا، زه‌کیه ده‌داته هاورییه‌کی خوی به‌ناوی نه‌بو یوسف، ته‌مهنی بیست و دوو سال بووه. زه‌کیه‌ی بردووته شوقه‌که‌ی خوی. زه‌کیه ده‌لایت، خوژگهم به‌وکاته ده‌کرد که سه‌قهر منی کریبوو، چونکه نه‌ی‌ده‌فرۆشتم و له مندا‌له‌کانمی نه‌ده‌دا.

“نه‌و بردمیه شوقه‌ی خوی، مامه‌له‌ی زور خراپ بوو، به‌لام نزیکم نه‌بوو، چونکه گوتی تا مانگیک نه‌روات نابئ نه‌کو دووگیان بی. مانگیک و یه‌ک هه‌فته بوو لای نه‌و بووم که رویشت منی دابه پیلویکی تر هر خه‌لکی لیبیا بوو، ناوی سه‌یاف بوو. نه‌ویش دوو مانگ و نیو لای خوی هینشتمه‌وه، نیتر وای لئ هات هر مانگی لای که‌سیک بووم، زور گریام و هاوارم ده‌کرد،

تهحهمولم نهماوو، لهبهر مندالہکانیشم نه دهمتوانی خوّم بکوژم و نه دهمتوانی رابکهّم، دواى ماوهیهک سهقر، یهکهّم کهس که منی کړی جوابی نارډوو که من نهفرۆشن تا دهگهریتهوه. ههر پیاوړیک دهیکریم دهبوايه خزمهتی بکهّم، خواردنم بوّ دروست دهکرد و جلم بوّ دهمشوست، دواى ماوهیهک داعشیکى فهرهڼسى هات ناوى ئهبو دجانہ بوو. قژی زهرد و چاوى شین بوو. ویستی بمکړئ، بهلام پیی گوټ، تا سهقر نهیتهوه نایفرۆشم. ئهو پارهى زوری پی دهدات، لهبهرئوه داواى مهبلهغیکى زوری کرد، بوّ سبهى فهرهڼسیهکه ده ههزار دولارى هیئا و منی کړی و بردمیه (مهیادین)."

بهپیى قسهکانی زهکیه، مامهلهى داعشه فهرهڼسیهکه له هی ئهوان خراپتر بووه، له کاتى نهخوشیدا نهیبردوون بوّ لای دکتور، خواردنی کهم پی داوون: “لای ئهو فهرهڼسیه ههمیشه برسی بووین. ماوهى ههفتهیهک رویشته هیچ نهبوو بیخوین. مندالی شیرخوړم ههبوو. لئی دهپارامهوه خواردنم بداتئ تا بتوانم شیر بدهم به مندالہکهّم، ئهو به عهرهبییهکی خراپ قسهى دهکرد. دواى دوو مانگ و نیو، منی دا به ئهمیرهکهى خوئى. ئهمیرهکه جهزراوى بوو. ناوى ئهبو ئوسامه بوو. خوئى دوو ژنى ههبوو، دوو ژنى تری ئیزدیشی لابوو. مالى ئهمیر قاتى خواروهى مقهر بوو. ماوهى بیست روژ منی دا به پیاوړیکى

سووری، گوتی دواى بیست روژ نورهى دیت خوى دتهقینتیهوه و بو منت دینتیهوه.”

زهکیه باسی مامله‌ی ئهمیری داعش دهکات، که پیاویکی زور بی بهزه‌یی و دلر هق بووه. بهردهوام لهو ژنانه‌ی داوه که وهکو سه‌بایا بهکاری هیناوه. زهکیه له‌باره‌ی به مامله‌ی ئهمیر دهگیریتیهوه: “جاریک ئهمیر ده‌رویشت بو شاریکی تر، به ههموو ژنه‌کانی گوت، حازر بن بو ئهوه‌ی له‌گه‌ل خو‌ی بیانبات. منیش پیم گوت به ته‌نیا ناویرم لیره بم ده‌ترسیم، له‌سه‌ر ئه‌و قسه‌یه هه‌ستا به بوکس و شهق زوری لی دام، دواتر ده‌رگای له‌سه‌ر قوفل دام و رویشت. زیاتر له دوو مانگ لای ئه‌و بووم. زوو زوو شوینی خو‌ی ده‌گوری منی له‌گه‌ل خو‌ی ده‌برد. له شوینیک جیگیر نه‌بوو. به‌ردهوام به دار لئی ده‌داین. به‌لام خواردنمان باش بو، چونکه ئهمیر زور ده‌وله‌مه‌ند بوو.”

دواى ماوه‌یه‌ک ئه‌و ئهمیره زهکیه به دیاری ده‌دات به ئهمیریکی تر. ناوی سه‌دام بووه. ته‌مه‌نی سی سال بووه. وه‌کوو زهکیه باس ده‌کات، سه‌دام خوینده‌واریی هه‌بووه و به‌ردهوام مه‌شغول بووه. ده‌فتەر و قه‌له‌م و وه‌ره‌قه و کۆمپیوتەری به‌کار هیناوه. دواى دوو مانگ سه‌دامیش زهکیه ده‌دات به شیخیکی جه‌زراوی، ته‌مه‌نی چل سال بووه. ناوی ئه‌بو عبیدولا بووه. دواى دوو مانگ شیخ به هه‌مان شیوه‌ی داعشه‌کانی تر زهکیه ده‌داته که‌سیکی تر،

به لآم ئه مجاره دهست بازرگانئیکى مامله کردن به ژنان دهکھوئیت: “شئخه جهزراوبیه که منى دا به بازرگانئیک، لهوئى ژنئیکى خزمى خوم بینى. ئه بازرگانى کرین و فرۆشتنى ژنان بوو. ئه شئخه له مووسل گوتى دهبئى خوت ئارایشته بکهى، پئش ئه وهى بچینه مالى بازرگانه که، من گوتم نایکه م، کاتئیک بینیمى گوتى، نهمگوت مکياژ بکه، منیش گوتم، حال و دلم ئه وهنده خوشه تا مکياژ بکه م. وایهرئیکى ههلگرت گوتى یان ههر دووکتان مکياژ دهکهن یان لئتان ددهم. کاتئیک به قسه مان نه کرد، ئه وهنده لئى داین ههموو گیانمان شین بوو وه. ژنه ئیزدیبه کهى تر لاقى شکا.”

به پئى گیرانه وهى زمکيه، له بهر ئه وهى ئه شوئنه شوئنى کرین و فرۆشتنى ژنان بووه، ههر ژنئیک بردوو یانه ده بوايه خوى برازینئته وه: “کاتئیک بردیانینه مالى بازرگانه که، چهند ژنى تری ئیزدیی گوندی خومانمان بینى. تا ده فرۆشراين ده بوايه ههموو روژئى، جلى نیوه پرووت له بهر بکهین و ئارایشته بکهین. له هوئیک رایان دهگرتین و کریاریان دههینا و ئیمه یان پئشان دهدا.”

زهکیه کچه حصوت سالییهکهی لا بووه. باس لهوه دهکات، که بازرگانهکه چاوی بریومه ئهوش و بهنیاز بووه بیفرۆشیت، بهلام پیی گوتوووه ئهگهر کچهکهی لی بستینی خوی و مندالهکانیشی دهکوژیت. بویه نهویراوه کچهکهی ببات. دواتر پیاویکی سعودی دیت زهکیه دهکریت: “پیاوه سعودیهکهی منی کری، بیست و شهنس سال بوو. هیچی نهبوو. خواردن نهبوو بیخوین، نهی دهتوانی من و مندالهکانم بهخو بکات، بهلام زور درنده بوو، ههرهشهی لی دهکردم و دهیگوت، ئهگهر بی نهمیری من بکهی مندالهکانت لی جیا دهکهمهوه، بهوه دهستی بهستیووم. رهمزان بوو، دهبوایه بهروژوو بم، روزانه تنیا یهک لهفهی بو دههینام. نهمهزانی نه بیدهه به کچهکهه نه خۆم لهبهر شیردان به کورکههه، بیخۆم. دهرگایهکی ئاسنی و مکوو دهرگای سجنی بو دروست کردم تا رانهکهه. دواي ئهوه چووه شهر، منی برده مالی هاوریهکی خوی. لهوش حالمان زور خراب بوو. مندالهکانم ئاویشیان بخواردایهوه لیبیان دهمان.”

دواي پیاوه سعودیهکه زهکیه دهکهوئته دهست پیاویکی تر که ئهوش سعودی بووه. ناوی ئهبو هاجهر بووه. ئهو زور لئی ترساوه، چونکه قیافهی گهوره و زور قهلهو بووه: “که بینیم زور لئی ترسام، دهستم کرد به گریان، بهلام ئهو گوتی بگریه یان نا لای من و مکوو یهکه، من مامهلهه زور تونده. ئهو روزه

من و مندالەکانیشم له ترسان دهگریاین و نانمان نهخوارد. چوو جلی ده کەسی مقەری هینا. گوتی هەمووی بشۆ. من نەمدهویرا یەک وشەش بلێم چونکە هەرەشەیی کرد کە ئەگەر بە قسەیی نەکەم له خۆم و مندالەکانیشم دەدات.

زۆر جار لەبەرچاوی مندالەکانم له منی دەدا. مندالەکانم زۆر دەترسان و دهگریان. رۆژانه دەبیردم مقەر پاک بکەمەوه. زۆر جار له ترسی ئەوهی لێیان نەدات لەگەڵ خۆم دەمبەردن بۆ مقەر پاککردنەوه. " زەکیه بەردهوامه له گیرانەوه: "دوای بیست رۆژ گوتی، من ناوم گەراوتەوه بۆ خۆتەقاندنەوه، نابێ ئەمانەتی کەسێکت نەکەم، چونکە برا و ئاموزاکانم زۆر خراپن، من بمرم دەتەنە و لاتانی تر بەرەلات دەکەن، بۆیه دامی بە پیاویک ناوی ئەبو هودا بوو. ئەویش دڕندەیهک بوو بۆ خۆی. بازرگان بوو. جلی نیومرووتی لەبەر دەکردین و کڕیاری بۆ دەهیناین. هەندێ جار بە دوو پارچه جلی ژێرەوه پیشانی دەداین. هەر کەسێکیش نارەزایی دەربریبوایه، داریکی هەلەگرت تا دەشکا لێی دەدا. پیاو هەبوو دەیگوت دەبێ تەواو خۆیان رووت بکەنەوه تا سەیریان بکەم، ئەویش وای لێ دەکردین. داعشیکي ئەلمانی هات منی کڕی، بەرچەلەک تورک بوو. گوتی، هەشت ساڵ له ئەلمانیای ژیاوم. ئەبوو یەحیا بوو ٢٩ ساڵ بوو. سێ مندالی هەبوو، دوو هەفته بوو ژنەکی مردبوو. منی برده

رهققه، باری دهروونیی خراب بوو، سه‌ری عملیات کردبوو. بازرگانی چهک بوو. چووه مووسل منیشی له‌گه‌ل خوی برد، که گه‌راینه‌وه مانگ و نیویک لای خوی هیشتمیه‌وه. هه‌ر جاریک تووره ده‌بوو ده‌یتوانی که‌سیک بکوژئی، پیشتتر موخه‌ده‌راتی به‌کاره‌ینابوو، جاریک بی هیچ هۆیه‌ک، قاچی منداله بچوکه‌که‌می گرت و دای به زه‌ویدا. دواتر یه‌ک دوو مستی لی دا. کورکه‌م دم و لووتی پر بوو له خوین، ته‌مه‌نی سألنیک بوو. خوینی نه‌ده‌وه‌ستا و حالی خراب بوو. گوئی ده‌یه‌مه خه‌سته‌خانه، گوتم که تو له خوا نه‌ترسی له مندالیکی ناوا بده‌ی با بمریت توباله‌که‌ی به ملی تو. له داخا نه‌مه‌نیشت بیبات.

له‌تاو منداله‌کان ده‌ستم به گریان کرد، نه‌و پیاوه زوو زوو تووره ده‌بوو، که تووره ده‌بوو له ئیمه‌ی ده‌دا. زور درۆزن بوو. به‌رده‌وام درۆی له‌گه‌ل من و ده‌وروبه‌ری ده‌کرد. جاریک پیم گوتم، تو له رای خوا نه‌بووی به داعش، بو سه‌بایا و ژن کۆیله‌کردن هاتووی. له‌سه‌ر نه‌وه وایه‌ریکی هه‌لگرت زوری لی دام. تا خوین له لووتم نه‌هات وازی نه‌هینا. دای ماوه‌یه‌ک کچیکی دوازه سالی هینا. هه‌ر جارهی لی نزیک ده‌بوو، که‌ه‌که ده‌گریا و ده‌یگوت لیت ده‌ترسیم. بۆیه گوئی تاقتی نه‌و گریانم نییه. بردی فرۆشتی و کچیکی تری هینا ۱۵ سالی بوو. گوئی ده‌رومه شه‌ر هه‌ردووکتان ده‌بم، من گوتم نایم له‌به‌ر منداله‌کانم. قه‌ناعه‌تی کرد به‌لام که‌ه‌ بچوکه‌که‌ی برد. کاتیک ده‌رواته شه‌ر دیسان زه‌کیه ده‌باته‌وه ماله بازرگانه‌که، داعشیکێ عیراقی ده‌یکریت:

“گوتی من سبهی دهبتهمه عیراق، ئهوهنده گریام لهبهر گریان ئیستاش رووخساریم نهدی، تهنیا گویم لی بوو که قسهی دهکرد. ههر له خوا دهپارامهوه مندالهکانم لی جیا نهکهنهوه. شهویک منی برده لای دایک و باوکی، دایک و باوکهکه منیان بینی دهگریام. ههندی بهزهیبیان پێدا هاتمهوه، گوتیان بو دهگری؟ منیش گوتم ئاخر ئهوه ژیان نییه ههمانه، ههر رۆژهی له دهرگایهکین و دهمانفرۆشن. مردن لهوه خوشتره. بانگی کورمهکیان کرد گوتیان، دهبی ئاگات لهو ژنه بی ئهگهرنا نابی دهستی ئیمه ماچ بکهی، عیراقیهکه دواي ئهوه گوتی تو خهم مهخو من موبایلت دهدهمی قسه لهگهڵ مالی خوتان بکهی. بهئین بیت ناشفرۆشم. چوار رۆژ لای ئهوه بووم که قسم لهگهڵ خزمهکانم کرد پیم گوتن ئهوهی ئیستا منی لایه ترسیک له دلیان دایه دهمنفرۆشن. دواي موههرییکیان نارد منی کری و رزگارم بوو.”

چیرۆکی رزگار بوونی کچه نئیزیدییهک له دهستی داعش

نەدا ئەلیاس کچیکی تەمەن ۱۹ ساله، له شارۆچکهی بهحزانی سهربه قهزای شنگال له دایک بووه، له خیزانیکی ئاست بژیوی مامناوهند ژيانیکی سادهی ههبووه وهک ههر کچیکی ئاسایی تا کاتی هاتنی داعش، له گهڵ دهستبهسهر داگرنتی ناوچهکهیان له لایهن داعشهوه، مالباتهکهی ههولێ رزگار بوون دهنه به لām لهم ههولهيان سهرکهوتوو نابن و نەدا و دایکی دهکونه ژیر دهستی داعش و باوک و براکهم و مامیان بهجیدههیلن.

نەدا باسی نه ههمه تيبهکانی دهکات بهم شيوهيه هاته قسه: کاتیک زانیمان شارۆچکه کهمان کهوتووته دهستی چهکارانی داعش له گهڵ خیزانهکهم رامن کرد بهو نیازهی بگهینه دهۆک و دوور بین له مهترسییهکانی داعش، به لām له بهر له هۆشخوچونی باوکم و تیکچوونی باری تهنروستی پهبوکاین و نهمانتوانی هیچ بکهین، لهو ههلوسته کردنه دا بووین، چوار چهکارای داعش له ئوتۆمبیلکی جوړی ههمهروه چوار دهوریان گرتین و من و دایکمیان برد و باوکم و برا و مامیشیان بهجی هیشت.

وتیشی: زۆر پارینهوه که باوکم بهو حالهوه بهجی نههیلین، به لām گوئیان لی نهگرتین و بگره ئازاریشیان پئ گهیاندین، که دواتر ههر لهویدا باوکم گیانی له دهست دا بوو. نەدا بهدم گریان و ههنسکیکی زۆروه که وشهکانی پچر پچر کردبوو بهردهوام بوو: ئیمهیان برد و لههۆلنکی گهوره له گهڵ چهند کچ و

ژنیکی تریان داناین، له گه‌ل ئه‌وه‌ی هاوزمان و هاونه‌ته‌وه بووین، به‌لام هیچ یه‌ک له ئیمه بویری دواندنی ئه‌وی تری نه‌بوو.

ئهو كچه ئیزیدیه ئامازه به‌هوش ده‌دات: له سه‌ره‌تای فراندنی له دایکی جیای ده‌كه‌نه‌وه و هه‌ر له یه‌كه‌م رۆژوه چه‌كداریکی داعش ده‌ستدریژی ده‌كاتنه سه‌ری و چه‌ند رۆژیک دواتر له چه‌كداریکی تر ماره‌ی ده‌پرن. نه‌دا ئه‌لیاس له‌باره‌ی له‌ده‌ستدانی دایکی ده‌لێت: دایکم له‌ژێر ئه‌شكه‌نجه‌ی چه‌كداران‌ی داعش گیانی له‌ده‌ست دا، چونكه ره‌زا نه‌بوو به داواكاریه‌كانیان. گریان پرستی له‌و كچه ئیزیدیه بریوو و له‌ت به‌و حاله‌شه‌وه به‌رده‌وام بوو له باس‌کردنی كلۆئیه‌كانی: هه‌ر كاتیک داواكار یه‌كێك له چه‌كداره‌كانمان ره‌ت بكر دبايه‌وه، نه ئازاریان ده‌داین و نه زۆریان له‌ ده‌كردین ته‌نیا به هه‌لكردنی پانكه‌یه‌کی ده‌نگ تیژ و به‌هێز بو ماوه‌یه‌کی زۆر سزایان ده‌داین. ئهو كچه ئیزیدیه ده‌رباره‌ی ئهو سزا سه‌مه‌ره‌یه ده‌لێت: ماوه‌ی به‌رگری گوئیگرتنمان له‌و ده‌نگه زۆر سنوردار بوو، بۆیه هه‌ر زوو به‌ناچاری گویمان بو داواكاریه‌كانیان شل ده‌كرد.

شیاوی باسه نه‌دا چه‌ند جارێك هه‌ولێ خۆ كوشتنی داوه و جاریکیان له ریگی خواردنی ئهو ده‌نگه حسب زۆرانیه‌ی كه له ژوری ئهو چه‌كداره

دهیږزینډه که مارهی بریوو، جاریکی تریش له ری برینی دهماری مهچکه ههوللی داوه کوتایی به ژیانی خوی بینیت. له دوی نزیکهی سنی مانگ له فراندنی نهاد و چندين ههوللی شکست خواروو بو راکردن، شهویکی تاریک له ریگای شکاندنی پهجرهوه رادهکات تائو کاتهی دهگاته سهر شهقامیک کهخوی دهلئیت بیری نهماوه کوئ بووه، لهوی دوی مانهوهی نزیک سهعاتیک لهسهر شهقامهکه شوڤیری بارههگریک نهاد دهگهینته هیزهکانی پشمهرگه له چیاى باشیک.

ههروهها دوی رزگاربوونی و گهرانهوهی بو ناو خیزانهکهی نهاد باس لهوه دهکات که ههمیشه ههست به ترس و دلهراوکی دهکات و دهلئیت کهوا نهیتوانیوه له کابووسی مهرگی دایک و باوکی رزگاری ببی و ههمیشه به بازنهی خهپالیدا گوزهر دهکن.

(۱۶)

خانمیکى كوردى ئىزىدى له واشنگتن داواى كۆتايى پىن هينان به نازارى ئىزىدىيهكان دهكات

| 134

به گویرهى رېكخراوهكانى ئيونتهوهبى، لانى كهه ۹،۹۰۰ ئىزىدى له كوشتارىكى داعش له سالى ۲۰۱۴ دا گيانان له دهست دا. خانمىكى ئىزىدى كه بو ماوهى ۱۰ مانگان له ژير دهستى داعشدا وهك كويله نازارى چىشتوه هاتوته واشنگتن و داوا دهكات يارمهتى به ئىزدىكان بكن و سهدان كهسى ترش كه ههروا له ژيردهستى داعشان رزگاريان بكن.

شیرین جەردۆ

شیرین جەردۆ، تەمەن ۲۵ سالی، له گەل چەندین ئەندامى كۆنگرەسى ئەمەریكا و کاربەدەستانى فیدرال، گرووپهكانى يارمهتى دهري عیراق و دەزگالانى راگهیاندا چاوپێكهوتنى ئەنجامدان.

شیرین جەردۆ گوتى: "ئەمەن پیم گوتن خەلكى ئیمه و خاكى ئیمه له چنگ داعش رزگر بكن. داوام لیکردن 'هەتا كەى دەبیت چاوه‌ریی بین بو ئەوهی ههوالیک سەبارەت به خەلكى خۆمان بزانیین كه هیشتاش له چنگ داعشان؟"

کاتیک داعش له مانگی ئاگوستی ۲۰۱۴ هیرشی بو سهر شنگال برد، شیرین جهردو و ۴۶ کەس له بنه‌ماله‌ی له لایهن داعشه‌وه وهک دیل گیران. شیرین جهردو گوتی: "داعشه‌کان من و ۱۳ کچی گهنجی دیکه و دوو ژنی به تمه‌نیان له بنه‌ماله‌ی خۆم جیا کرده‌وه".

پاشان نهو له گهل سهدان ژن و کچی تر بو رهقه بردران شوینیک نهوانیان ده‌فرۆشتن.

شیرین جهردو باس ده‌کات که توانی به هاوکاری دانیشتوانی موسل به شیوه‌یه‌کی قاچاخ خوی له ده‌ست داعش رزگار بکات.

هه‌روه‌ها ده‌لێت: "کاتیک هیرش کرایه سهر موسل، هه‌موومان وامان بیره‌کرمه‌وه که سه‌ره‌نجام ده‌توانین سهر له نوێ له گهل بنه‌ماله‌کانمان یه‌ک بگرینه‌وه، به‌لام موسل نزیکه‌ی ئیستا نازاد بووه به‌لام ئیمه هیشتا چاوه‌ری نهوانین بگه‌رینه‌وه".

(۱۷)

نازاره‌کانی کچه ئیزیدیه‌ک له ژیر سایه‌ی داعش دا

| 137

کچه ئیزیدیه‌ک که له لایهن دهولته‌ی ئیسلامی (داعش) هوه دهستبه‌سه‌رکراوه، باس له چیرۆکی خۆی ده‌کات له ژیر دهسه‌لاتی دهولته‌ی ئیسلامی دا، که چون ومک کالییه‌ک مامه‌له‌ی له‌گه‌لدا ده‌کهن و به‌شپوهیه‌کی دوور له هه‌موو ئاداب و ره‌وشتیکی مرقایه‌تی ده‌ستدریژیان ده‌کرێته‌ سه‌ر. مایات ناوی خوازرای ئهو کچه ئیزدیه ۱۷ سالانه‌یه که له رۆژی ۳ ئابی ۲۰۱۴، له هێرشیکی چه‌کدارانی داعش بو ناوچه‌ی شنگال ده‌ستگیرکراوه و تانیستاش (۲۰۱۴ / ۹ / ۱۰) له‌لای ئهو چه‌کدارانه‌یه.

مایات که هندیك زمانی ئینگلیزی دهزانیت و به نیازی خویندن بووه له دهرهوهی ولات، له لایهن چهكدارانی داعشهوه ریگهی پیدراوه که پهیهوهندی لهگهل مالهوهیاندا بکات، بهلام ئهم پهیهوهندییه جیاوازه لهو پهیهوهندیانهی که هر کچیکی دووره ولات لهگهل مالهوهیاندا دهیکات، چونکه چهكدارانی داعش مایاتیان ناچار کردوه لهو پهیهوهندیانهدا، باس لهو دستدریژیانه بکات که له لایهن چهكدارانی داعشهوه دهکرینه سهری.

مایات دهلئیت: “بۆ ئهوهی زۆر زیاتر نازارمان بدن، ناچاریمان دهکردین که پهیهوهندی به خیزانهکانمانهوه بکهین و بهموردی باسی ئهو دستدریژیانه بکهین که چهكدارهکان دهیانکرده سهرمان.”

دایک و باوکی مایات که له ئیستا ئوارهن، ژمارهی تلهفونی کچهکهیان داوته روژنامهیهکی ئیتالی به ناوی. (Italian paper La Repubblica) لهو چاوپیکهوتنهی که روژنامه ئیتالییهکه لهگهل مایاتدا ئهنجامی داوه، کچه ئیزیدیهکه لئیان پاراوتهمه که ناوی راستهقینهی خوی بلاونهکهنهوه و پینیانی راگهیاندوهه که: “زۆر شهرم دهکهم لهوهی که بهسهرمیان هیناوه.”

میایا دهلئیت: “زۆر جار ههز دهکهم بمرم و لهژیر گلدا بمشارنهوه و بۆ ههتا ههتایه لهویدا بمیتمهوه، جاریواش ههیه که ئومیدی ئهوه دهکهم زگارم بیته و بۆ جاریکی دیکه باوهش به خیزانهکهمدا بکهمهوه.”

کاتیک رۆژنامه نووسه ئینالییهکه پرسیری لیدهکات که چهکارهکان چیان لئ دهکهن، مایات وهلامی دایهوه: “چیمان لئ دهکهن؟ زۆر شهرم دهکهم ئهوه باسبکهم، له راستیدا نازانم چۆن باس لهو ئهشکهنجه دانانهم بکهم.”

له چاوپیکهوتتهکهدا مایات باس لهوه دهکات که چهکارانی داعش له چهند خانویهکهدا دهستبهسریان کردوون و به ووردی چاودیریان دهکهن، کچه ئیزیدیهکه باسی لهوه کرد که: “سئ ژووری زۆر ترسناک ههن که دهستدریژی سیکسی تیدا ئهجام دهرییت، زۆرجار له رۆژیکدا چهند چهکاریک دهستدریژی سیکسی دهکهنه سهر یهک کچ.”

مایات باسی لهوه کرد: “گهر ههولئ بهرگریکردن بههین، ئهمانترسینن و نازارمان دهدهن، زۆر جار ئاوات دهخووزم هینده نازارم بدهن ههتا ئهوکاتهی گیان لهدهست دهدهم.”

باسی لهوهشکرد: “ههندیک لهو کچانه مانیان له قسهکردن گرتبوو و بهو هۆیهشوه دوورخراونهتوه و چاره نووسیان نادیاره، تانیستاش بهشیکي زۆر له کچه رفینراوهکان ههولئ خووشتنيان داوه.”

مایات دهلئیت: “زۆر جار وا ههست دهکهم که ههرگیز ئهمه کوتایی نایهت، گهر بیته کوتایشی بیت بو ههتا ههتایه ئهه نازارانه لهگهلمدا دهمیننهوه.”

مایات بهم وتانه کوتایی به چاوپیکهوتنهکه هینا “ئهوان کوتاییان به جهستم هیناوه و نیستاش خهریکن کوتایی به رۆحم دههینن.”

(۱۸)

چیرۆکی ئەو کچه نێزیدییهی لەداعش ههلهاتو بۆ "تۆله" گهراپهوه رهقعه

| 141

هیزا، نێستا(مانگی ۹ سالی ۲۰۱۷) بۆ "تۆلهکردنهوه" له داعش، چووتهوه رهقعه

هیزا، ناوی ئەو کچه شەنگال-یەیه که لەسالی ۲۰۱۴ کەوتە دەستی داعش و بڕایە رهقعه، دواي رزگاربوونی دەبیته شەرفان و نێستا لەناو یەکینەکانی ژنانی شەنگال-هه، چووته رهقعه بۆ شەری داعش.

هیزا، باسی چیرۆکی فراندنی خۆی دەکات لەلایەن داعش-هه لەمانگی ئابی ۲۰۱۴ "منیش یەکنیک لەو کچ و ژنانهی نێزیدیم که له شەنگال له لایەن داعش-هه فریندرام، نێمهیان برد بۆ تەله‌عفر و دواي سێ مانگ بڕدینیان بۆ رهقعه."

هیزا، لەگەڵ دایک و خوشک و ناموزا و مامۆزکی و ژماره‌یهک له ژن و کچانی دیکه‌ی نێزیدی ده‌برینه رهقعه.

به‌وته‌ی خۆی، داعش هه‌مو‌یانی له‌یه‌کتر جیاکردوه‌ته‌وه، له رهقعه "من و دوو کچی دیکه‌یان برد بۆ مالدیک و له‌وێ هه‌ولمدا خۆم بکوژم، حه‌بم خوارد، داعش-ه‌کان له من تو‌رهبوون به‌هۆی ئەوه‌ی نهمو‌یست ئایینی خۆم بگۆرم بۆیه رووبه‌رووی ئەشکه‌نجه بوومه‌وه."

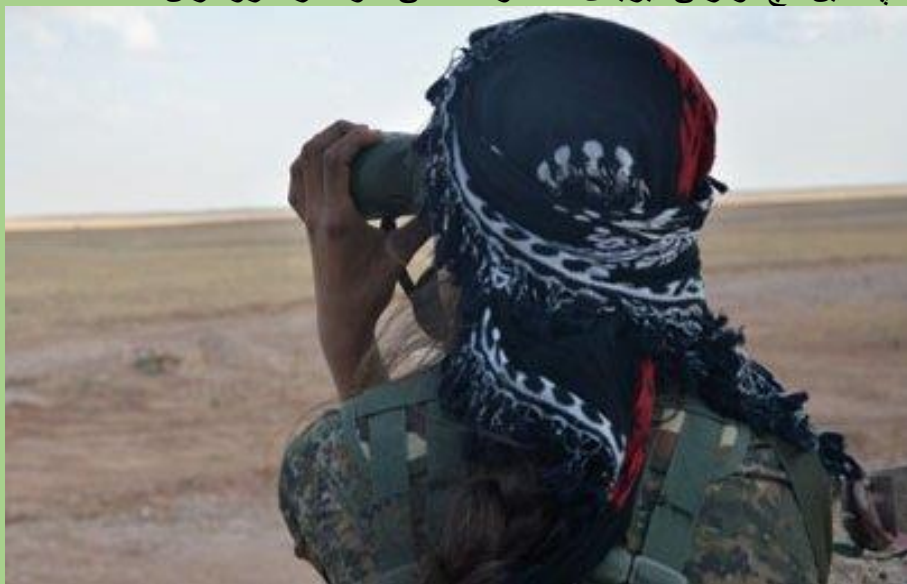
دوای نهخوشکھوتتی، هیزا دهبه نه لای خیزانیکي دیکه لهوئ چارسه ری بو کراره، نهو بریار ددهات له دهستی داعش ههلیت، بویه دوو ریگا لهبردهمی خوئی دادهنیت، مردن یان ههلهاتن.

هیزا، روژیک دهچیته ناو بازاری رهقه و لهوئ پیاویکی به تهمهن دهبنیت که به کوردی قسه دهکات، هیزا دهچیته لای نهو پیاوهو پیی دهلیت "من کچیکي نئزیدیم" نهو پیاوه به بیستتی نهو قسهیه دهست بهگریان دهکات، "وتی چون دهتوانم خزمهتی تو بکهم و داوام لیکرد له رهقه دهر مبهینیت."

نهو پیاوه کورده، که هیزا، لهبر سه لامهتی ناوی ناهینیت، لهمالهکهی خوئی دهیشاریتهوه، "کاتیک به هاوسهرهکهی وت که نئزیدیم نهویش گریا دواتر لهگهل خیزانهکهی منی به ئوتومبیل لهشاری رهقه دهرهینا و بردمیان بو مالیکی تر و لهویوه رادهستی شهرقانی یهپهگهیان کردم."

هیزا، ئیستا (مانگی ۹ سالی ۲۰۱۷) بو "تولهکردنهوه" له داعش، چووتهوه رهقه، وهک خوئی دهلیت، بو تولهی ههزاران کچ و ژن و منداله نئزیدیهکانی شهنگال چووته ناو ریزهکانی یهکینهکانی ژنالی شهنگال و ئیستا لهو شاره شهری داعش دهکات.

دوای چوونهوهی بو رهقه، هیزا سهردانی نهو شوین و مالانه دهکات که تییدا نهشکه نهجهدراوه له لایهن داعش-هکانهوهو تییدا فرۆشراوه که بهوتهی خوئی "چهندین کچ و ژنی نئزیدی" له کولانهکانی نهو شاره فرۆشراو.

(۱۹)

داعش داتایهکی تاییهتی بۆ ژانی دیلکراو دروستکردوو

| 144

ناژانسی ئهسۆشهیند پرئیس له لیکۆلینهوهیهکی روژنامه نووسیدا، پهرده لهسهر تاوانهکانی داعش سهبارمت به بازارگانیکردنی کۆپله له سهدهی بیست و یهکدا لاداوه.

باس له چۆنیهتی زیادبوونی ستهمکاری داعش بهرامبهر ژن و کچی بهدیگیراو له ناوچهکانی ژیر دهسهلاتی له عێراق و سوریا دهکات، که بۆ سیکس بهکار دههینرین.

چهکارانی داعش ژانی دیلگیراو وهک بهشیک له مولکیان دهفرۆشت و داتایهکی تاییهتی بۆ ئهم مهبهسته دروستکراوو که وینه و زانیارییهکانی بهدیگیراوان له خۆ گرتوو، بۆ ئهوهی که له خالهکانی پشکنینی داعش پێشی به راکردنیان بگریت.

داعش بۆ فرۆشتنی ژنان و کچان، کۆدیک بهکار دههینا که له ریکلامهکانی له تۆره کۆمه لایهتیهکانی وهک فهیسبۆک و تیلیگرام و واتس ئاب بهدر دهکوت. داعش له مانگی ئابی ۲۰۱۴، به ههزاران ژن و کچی ئیزیدی رفاندو بهدیل گرت، پاش ئهوهی که دهست بهسهر ناوچهکانیان گرت. ئامانجی داعش لهم کرداره لهناو بردنی یهکجاری ئیزیدییهکان بوو. ههندئ له ئیزیدییهکان

(۲۰)

سوعاد ۳۲ کەسی خانەوادەکەى رفینراون

| 147

سوعاد بەرەمکات (تەمەن ۱۵ ساڵ) لەگەڵ نەنکی دای شەمی

سوعاد بەرەمکات (۱۵) ساڵ، دواى چوار ساڵ لەژێر دەسەلاتى داعش رزگارکراو گەڕێنرایەوه هەریمی کوردستان، کە لەکاتیگدايه ۳۲ کەسى خانەوادەکەى رفینراون و بەشیکى کەمیان رزگارکراون.

سوعاد رۆژى ۳ى ئابى ۲۰۱۴، کاتیک داعش هێرشیکردە سەر قەزای شەنگال و دەوروبەرى، لەگەڵ ۳۲ کەسى خانەوادەکەى لەلایەن چەکدارانى ئەو ریکخراوموه رفینران، هەر ئەوکات باوک و چوار مامى لەسێدارەدران، ئەوش بەوتەى خدر دێرۆ خالى سوعاد.

خدر دێرۆ وتى "سوعاد بەرەمکات لەدايکبوى سالى ۲۰۰۳يه، ئەوکات ۱۱ ساڵ بوو رفینرا، بەلام لە پرۆسەیهکدا بەهەماهەنگى و هاوکارى نوسینگەى کارو کاروبارى رفینراوان سەر بە حکومەتى هەریمی کوردستان لە سوریا رزگارکرا."

سێشەممە ۱۹ى حوزەيران، سوعاد گەرایەوه باوشى نەنکی (دای شەمی) لە کەمپى چەم مشکۆ لە قەزای زاخۆ.

خدر دێرۆ هیچ ناماژەیهکى بە چۆنیەتى رزگارکردنى سوعاد نەکردوه.

له سالی ۲۰۱۴ ئاموزايهكي سوعا بهر هكات، له زينداني داعش له تهلعهفر خوي كوشتوه ئهوش ههر بهوتهي خدر دپرو.

خدر دپرو وتي “بهر هكات نايف باوكي سوعاد، له گهل چوار براو دوو برازي تری له لايهن داعشهوه كوژران، له كوي ئه ۳۲ كهسهي ئه خانوادهيهش به شيكيان شههيد بون، به شيكيان رزگاركران و به شيكي تريان تائيستا (ناوهراستي سالي ۲۰۱۸) چاره نوسيان نادياره.”

پيگهاتهي ئايني ئيزيدي، هاوشاني كريستيان، كاكهي و توركمانهكان زورترين پيشيلكاريان بهرام بهر كراوه له لايهن داعشهوه و روبهروي كوشتي به كومهل بونهوه، زياتر له ۴۰۰ هزاريان ناوهره بون دواي دهست به سهر داگرتي شهنگال له لايهن چهكداراني داعش له سالي ۲۰۱۴.

ئه ئيزيديانهي له لايهن داعشهوه له كاتي كهوتتي شهنگال رفيناون، شهس هزارو ۴۱۷ كهس بون له ژنو كچ، مندا و پياو، له ژمارهيه تائيستا (ناوهراستي سالي ۲۰۱۸) زياتر له سي هزاريان رزگاركران و زياتر له نيوهيان چاره نوسيان ديارنيه، ئهوش به پي ئاماري بهر يوه بهر ايهتي گشتي كاروباري ئيزيدي له وهزارهتي ئهوقافو كاروباري ئايني حكومهتي ههر يمي كوردستان. قهزاي شهنگال (بهووري ۱۲۰ له روژئاواي موسل)، له ۳ ئاي ۲۰۱۴ داعش دهست به سهر داگرتو له ۱۳ ي تشريني دووهي ۲۰۱۵ كو نتر و لكر ايهوه.

سوعاد بهر هكات (تەمەن ۱۵ ساڵ) له كاتي گهرا نهويهدا بو كه مپي ئاواره ئيزيديهكان له قهزاي زاخو

سوعاد بهر هکات و نهنگی دای شهمی

(۲۱)

کچنکی رزگار کراوی ئیزیدی: داعش به کئیل و جهلد لنینان دهدام

| 150

لهیلام موراد شهۆ

کچنکی کوردی ئیزیدی دواي رزگار بوونی له دهست تیرۆریستانی داعش، چیرۆکی سێ سال مانهوهی له ناوچهکانی ژێر دهستی داعش و له دهست چهکدارانی ریکخراوی تیرۆریستی داعش دهگیریتهوه و هیما بو ئهوه دهکات، که تیرۆریستان به کئیل و جهلد لنینان داوه.

ئەو كچە تەمەنى تەنیا ۱۲ ساله و ناوى "لهيلام موراد شەمۆ" يە و خەلكى گوندى دووگرىيى سەر بە شارۆكەى شنگالە، لە سىي ئاب/ئوگستى ۲۰۱۴ ناوچەكانيان كەوتە ژير دەستى داعش و تووشى كۆمەلكوژى و گەورەترين كارساتى مرۆيى سەدهى ۲۱ بوونەوه.

ئەو كاتەى كە تيرۆريستان گرتووينا تەمەنى تەنیا نو سال بووه، ئىستا(۲۰۱۷)، زمانى كوردى بىر چووتەوه و تەنیا زمانى عەرەبى دەزانى و بە عەرەبى گوئى: تيرۆريستانى داعش هەر جارێك سەرپيچى قسەكانيانت بگردايە، بە كئيل و جەلد لىيان دەداين و زور ئازار و مەينهتيمان بەدەست ئەو درندانەوه چەشت.

لهيلام موراد شەمۆ

لهيلام لەلايەن ئەو خوێنريژانەوه سى جار كرين و فروشتن بەموهه كراوه و هاوسەرگيرى لەگەلدا كراوه. ئەو دەلى، جارێك لە ناوچەكانى تەلەعفر و دواتر منيان برد بۆ گەيارە و پاشان هينايانمەوه بۆ مووسل. ئەو كچە لە دۆخىكى دەروونى زور خراپدا بوو و خوى خستبووه ناو ناوارەكانى تەلەعفر و لەويوه چووبوو بۆ مووسل، پاشان خيىرخوازيك

پاراستوویه‌تی و هاوکاری کردووه تا پپوهندی به کهسوکارییهوه کردووه و دۆزیویانه‌تهوه.

دوای دۆزینه‌وهی ئەمەرۆ (۵ ئەیلولی ۲۰۱۷) گه‌یه‌نرایه‌وه شارۆچکه‌ی شیخان و له‌لایهن میر عیسمه‌ت ته‌حسین به‌گ نوینه‌ری میری ئیزیدییان له‌ جیهان و عێراق پینشوازی لێ کرا و به‌ گهرمی له‌لایهن کهسوکاره‌که‌ی وهرگیرایه‌وه. ئەو هه‌رچه‌نده‌ خۆی له‌ ده‌ست تیرۆریستان ڕزگاری بوو، به‌لام تا ئیستا به‌شی زۆری ئەندامانی خانه‌واده‌که‌ی له‌ ده‌ست تیرۆریستانی داعش ماون و چاره‌نووسیان نادیاره‌.

دوای په‌لاماری تیرۆریستان بۆ ناوچه‌کانی کوردانی ئیزیدی به‌شپوهیه‌کی زۆر درندانه‌ کۆمه‌لکۆژی خه‌لکه‌که‌ی کرا و ژن و منداڵه‌کانیشیان به‌رمو تله‌عفر و مووسل بردران و له‌مۆ کرین و فرۆشتنیان پپوه‌کرا، به‌گۆیره‌ی ناماره‌ ناهه‌رمیه‌کان تا ئیستا (ئەیلولی ۲۰۱۷) له‌ کۆی زیاتر له‌ شه‌ش هه‌زار بپسه‌روشوینی ئیزیدی، نزیکه‌ی سێ هه‌زاریان له‌ ده‌ست تیرۆریستان ڕزگار کراونه‌ته‌وه و زیاتر له‌ سێ هه‌زاری تریشیان تا ئیستا بپسه‌روشوینن و چاره‌نووسیان دیار نییه‌.

(۲۲)

نارین: سهنا خوی بهدهستهوه نهدا و خوی گوشت، کهچی داعشهکان بهمردوویی دهستریژی سیکسییان کرده سهری

| 154

پیشتر به تلهفون پهیوهندییم پیوه کرد، داوام لی کرد گفتوگویهکی روژنامهوانیی لهکهل نهجام بدهم، گوتی: “بویه رازی دهیم تا تاوانهکانی داعش بۆ جیهان ئاشکرا بن، نهگمر نا توانای گیرانهوی نهو روژگاره تالانهو نهو ههموو دژواربیهم نییه.” مهرجیشی نهو بوو که من و نهو بۆ چاویپکهوتنهکه بهتئینیا بین.

نهو له کهمیپکی قهزای زاخو لهژیر خپوهندا دهژی. کچیکی رهشئالهی ههژدهسالانه، که سهیری دهکهی بهئاشکرا ئاسهوار و باری نهو ههموو خهههی روژانی دیلیی دهستی داعشی پیوه دیاره.

نارین (ناوهکهی خواستراوه) خهکی کۆچویه، نهو گونده داعش کۆمهلهکۆژیی تیدا نهجام دا. چیرۆکی ههموو کوردانی ئیزدی دژواره، بهلام گوندی کۆچۆ جیاوازتره، چونکه دواي پازده روژ له داگیرکردنی ناوچهکانی دهوروبهریان داعش گهمارۆیان دههات و دهست له گهنج و پیریان ناپارێزیت و ژنهکان به کهنیزه دهگریت و مامهلهیان پیوه دهکات.

کاتیک دەستی بە گیرانهوی چیرۆکی رۆژه سهختهکانی ژبانی کرد، گوئی: “ریکهوتی ۲۰۱۴-۸-۳ بوو، من لهگهڵ خیزانهکم (دایک و باوک و خوشکهکاتم) رمانکرد بۆ گوندی (قنئی)ی نزیک شهنگال، ئۆتۆمبیلکمان بینی هات ئالایهکی رهشی (لاله‌الله) پیوهبوو. زانیمان ئهوه ئۆتۆمبیلی داعشه. لیمان نزیک بوونهوه و به عهره‌بی پێیان گوئین، مهترسن ههچتان لێ ناکهین. ئیمهش باوه‌رمان پێ کردن، به‌لام نه‌یان‌ه‌ن‌ه‌شت برۆین، دیاربوو چاوه‌ری ئۆتۆمبیلی تریان ده‌کرد. دواى کهمیک ئۆتۆمبیلیکی تری داعش هات، دۆشکه‌ی له‌سه‌ر بوو. ئه‌مجاره به هه‌موویان چوارده‌وری ئیمه و ئه‌و خیزانانه‌یان گرت که له‌و ناوچه‌یه بووین. ژن و مندال و گه‌نج و پیریان جیاکرده‌وه.”

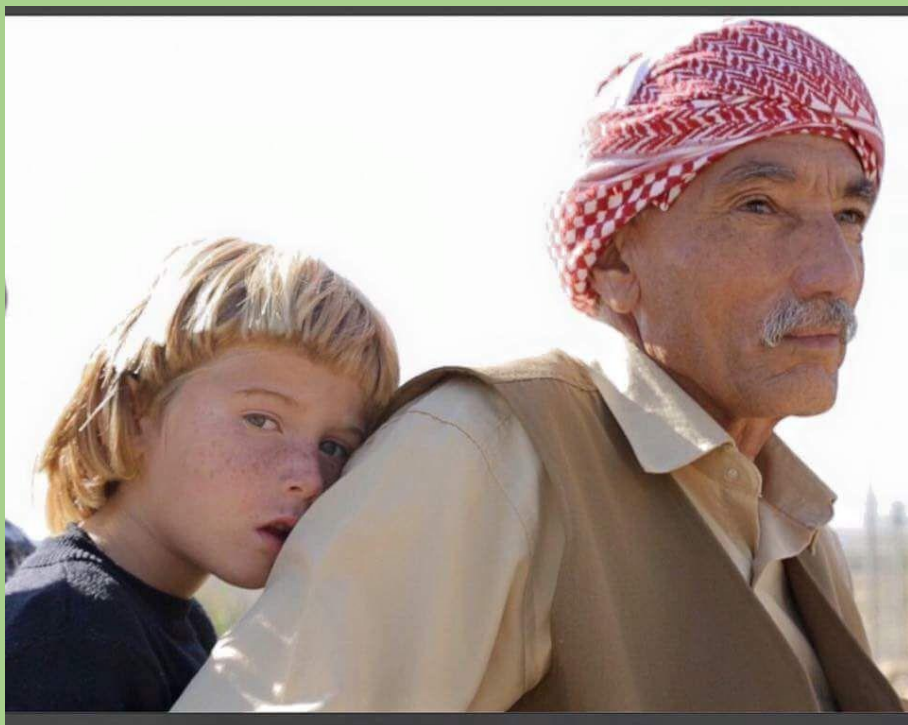
نارین ده‌لیت: “ئه‌و رۆژه تا ئیواره ژن و منداله‌کانیان بردین بۆ شنغال، ئیواره بردیانه‌یه قوتابخانه‌یه‌ک بۆ ته‌له‌عه‌فر، هاوکات بیرى کۆمه‌لکۆژی قنئی کهوته‌وه، کۆمه‌لکۆژی قنئی، به جاریک ۱۵۰ کەس بوون. ئه‌وانیش ویستبوویان له کۆچۆوه برۆنه چیاى شنغال، به‌لام له‌ترسا هه‌ل‌ه‌یان کردبوو. بۆیه هه‌موو پیاوه‌کانیان گرت و کۆمه‌لکۆزیان کردن، له‌و کۆمه‌لکۆزییه‌دا ته‌نیا دوو کەس رزگاریان بوو، یه‌کیان برایه‌کی من بوو. چه‌وت گۆله‌ی به‌رکه‌وتبوو، ئیستا بۆ چاره‌سه‌ر له ئه‌وروپا‌یه.”

نارین دهگیریتوه: "کاتیک پیاوہکانیان کوشت، نیمہ نزیکہی ہہشتا ژن دہبووین، بردیانین بۆ شنگال، بۆ شہو نیمہیان برده تہلہ عفر، لہ ریگا رووی رہشاشیان کردہ سہری کچی مامم و گوتیان، یان موسولمان دہین یان دستدریژی سیکیستان دہکینہ سہر. ہہموومان زور ترساین، دہمانویست ہہرچییان گوت بہ قسہیان بکہین. کہ گہیشٹین نیمہیان برده قوتابخانہی نۄزہر، کہ ناویان دہداینی بہہوی نۄہوی کلوری زور بوو، نۄہوی دہخواردوہ دہبوورایوہ، تینویتی و گہرماش تینی بۆ ہہمووان ہینابوو، ناچار خواردمانوہ."

نارین بہردہوامہ لہ گیرانہوہ: "دواتر نیمہیان برده زیندانی بادووش، ژنی تری ئیزی دی لئیوو، قاعیہکی زور گہورہی ہہبوو. ہہشت روژ لہوی ہیشتیانینہوہ و خواردنیان نەدہداینی. خواردنیان لہ روژیکدا تہنیا یہک خہیار یان یہک تہماتہ بوو. خہلکم دہبینی لہبرسا دہبوورایوہ. براکہم تہمہنی دہ سال بوو ہاتن لہ نیمہیان جیا کردوہ و بردیان بۆ سہریازگہی موسل، دوی نۄہوہ دایکیمیان جیا کردوہ و من و خوشکہکیمیان برده موسل، دوو روژ لہ مائیک ہیشتیانینہوہ. دواتر لہگہل کۆمہلک ژنی گہنج بردیانین بۆ بہعاج، کچی مامیکم و خوشکہکشم لہگہلمان بوون، دوی نۄہوہ خوشکہ گہورہکیمیان برده سووریا، نۄہو کچانہی ماینہوہ، شہست تا ہفتا کچ دہبووین. کردیانینہ مائیکی زور بچووکہوہ. لہوی بہ دار لئیان دہداین. سووکایہتی زوریان پی دہکردین."

نارین باس له خوکوشتنی کچیکی هاورپی دهکات: "دوو کچی هاورپم چوونه همام خویان بکوژن، یهکیان ناوی (سهنا) بوو (ناوکهکه خواستراوه). ئیستا لهناو ئیزیدییهکان زور بهناوبانگه. یهکهه کچی ئیزیدی بوو که وهک خو بهدهستهوهنهان دژی داعش، خوئی کوشت. تهمنی بیست سال بوو. چووه همام به مووس دهستی خوئی پری و خوئی کوشت، کاتیک داعشهکان زانیان چوون لاشهکیان هینایه دهرهوه و به پیکهینهوه گوتیان، بویه خوئی کوشت تا سیکیسی لهگهل نهکین، بهلام وا به مردوویی سیکیسی لهگهل دهکین و نهوه بوو کردیان."

له کاتی گیرانهوهی نهو روژانهی خوئی، پپی دهگوت (روژه رهشهکان) کهه پشوومان دهه، عارهقه به ناوچهوانیدا دههاته خوارهوه و دهستهکانی دهلهرزین. زور لهژیر کاریگهیری درندایهتی داعشدا بوو، بهلام کچیکی نازا بوو، نهو دهیگوت: "بهئینم داوه ههولی ئاساییبونهوهی ژیانم بدهم و پرومه بهر خویندن، تا ههم دژایهتی بیری داعش بکهه و پهیامی ئاشتی بلاو بکههوه."

دوای پشوویهکی کورت، باسی لهو روژانه کرد که ئهمجاره داعش کچی (جوان و ناشیرینیان) جیا دهکردهوه: "دواتر ئیمهیان برده قوتابخانهیهک له بهعاج، دوو ژوور پر له کچ بوو. داعشهکان هاتن یهکیان به پیکهینهوه گوتی (همموتان مهترستین، ناشیرینهکان نابهن) ئهوهی پینان گهنج و جوان بوو بردیان، ئیمه پازده کس مابووین بردیانه تهل عوزیر، تیروپشکیان لهسر کردین. من بهر کهسیکی سووری کهوتم ناوی فهیسهل بوو، به (ئهبو گازی) بانگیان دهکرد. تهمهنی بیست و پینج سال بوو. زور کهلهگت و قهلهو بوو. پییهکی پلاتین بوو، خوشکیکم بهر کهسیکی تر کهوت خهکی مووسل بوو. من و خوشکیکم لهگهل هاورنیهکمان، ههرسیکیان بردینه مائیک پیکهوه دستدریژی سیکیسیان کرده سهرمان، هاوکات له یهک ژوور. کاتیک جلیان لهبهر داکهندن گوتیان، ئیوه عهد و سهبايان، بویه ئازادن له جل لهبهرکردن. ههر جلیکتان لهبهری ئاساییه. دوایی بهزور بردیانه هممام!"

نارین دهلئیت: "لهو ماله ههمیشه لیان دهداین و له ههمان ژوور دستدریژی سیکیسیان دهکرده سهرمان. بویه هموممان پیکهوه بریاری خوگوشتمنان دا. پیکهوه ژههری مشکمان خوارد تا بمرین، بهلام زوو بردیانه خهستهخانه و نهیانهشت بمرین. دوای ئهوه هموو پخت و شتیکیان لی ستاندین که ئهگری ئهوه ههبوو خومانی پی بکوژین."

سال ده بوو. پازده روژ لای ئهو بووم. ئهیبویش له دهستدریژی سیکسی و ئهشکهنجهدانم بهردهوام بوو. ئهو کوردییشی دهزانی، چونکه پیشتر له تلهعفر له بیستانی ئیزدییان کاری کردوو.

دوای پازده روژ پیاوه پهجا سالهکه نارین دهباته مهحکمه می ئیسلامی و به قازی مهحکمهکه دهپروشینت. نارین باسی قازییهکه می دهکات و دهلیت: "قازییهکه ناوی سهلاحه دین وه هاب بوو. 60 سال دهبوو، منی بو کورهکه می کری و گوتی ببه به موسلمان له رای خوا نازادت دهکهم، چونکه تو ئیتر ژنی کوری منی، دوای ئهوه منی برده مووسل، یهکه می ئیش جلی رهش و خیماره می له بهر کردم. فیری نویژ و قورئان خویندنیان کردم. تهمنی کورهکه می حهقه ده سال بوو، داعش بوو. دهبوايه من بهردهوام نویژ بکه می و قورئان بخوینم و روژووش بگرم. له کاتیکه دا خوین ئه وهنده به ئیلتیزام نه بوون بو دینه که میان." نارین دهلیت: "مامه له می ژن و کچهکانی قازییش زور خراپ بوو له گهلم. بهردهوام سووکایه تییان پی ده کردم و دهیانگوت ئیزدی کفرن. جنیویان پی دهدام. دوو سال لهو ماله بووم، یهک روژ نه هاتمه دهره وه. خوار دنیان دهدامی، به لام یه کجار به گوئیانم نه کردبا لئیدانیک می زورم دهخوارد."

نارین باس له کوری قازی دهکات، که ئهیبویش له داعشهکانی تر باشتر نه بووه، له گهلم ئهوه می گوايه ئهو موسلمان بووه و بووه ته ژنی: "کورهکه ناوی عهبدو لا بوو، ئهیبویش هه می دهستدریژی سیکسی و هه می ئهشکهنجهدانم. ئهیبویش روژیک پیی گوتم که کردهیهکی خو کوژی ههیه و ناوی خوی نووسیوه، ئهوه بوو له مانگی 12 ی 2015، له رومادی خوی تهفاندوه."

بهقسهی مالی قازی ئەمجاره نارین بیوژن بووتهوه، بۆیه بریاریان داوه دوای ماوهی شهرعی دیاریکراو بیدنه برای عهبدولا: "گوتیان کاتی عهده لای ئیمه چوار مانگ و نیوه، دوای ئەوه دهنهینه برای ئەوه. منیان کرده ژووریک نهیانهشت تهیا روژیکیش بیمه دهرهوه. بۆیه روژیکیان دهرهفتهم قوستهوه و ههلاتم، نهمزانی ئەوه مالیه بۆ رزگاربوونیش رووم تی کرد له بهختی رهشم داعش دهرچوون. که زانیان ئیزیدیم و رامکردوه، زوریان لی دام و دهرگیان لهسهر داخستم، که دهرگیان کردهوه رامکرد، ژن و پیاوهکه دوام کهوتن نهیانتوانی بمگرن. دوای ئەوه چومه مالیکی تلهعفری، دیاره ئەوانیش داعش بوون. بردیانه مهحکهمهی ئیسلامی له مووسل، بردیانه زیندانییک زۆر گهوره بوو. ههموو دهرگا و پهنجهرهی ئاسنی مهحکهم بوو. نهدهکرا بیر له راکردن بکهمهوه. دوو روژ زیندانی کرام، ئەوه زیندانه ژنی تریشی لی بوو. ژنهکان عهرهب بوون، گوتیان تاوانی ئیمه زیناکردنه. دواتر منیان بردهوه مالی قازیهکه. نووسراویکیان دامی و گوتیان، ئەگهر یهکجاری تر رابکهی حوکهمهت کوشتنه."

نارین ئەمجاره فیلیکی تر دهکات: "کاتیکی مالی قازی منیان دۆزییهوه، ویستیان بدهنه کورمهکی تریان، منیش له ترسی دستدریژی سیکسی، به درۆ گۆتم تا جاریک ههموو قورئانهکه نهخوینم خۆم تهسلیمی ئەوه کوره ناکهم. به راستی تۆبهم کردوه. بۆیه رازی بوون و منیش دهستم کرد به قورئان خویندن. لهو ماوهیهی که دایانابوو من قورئانهکه بخوینم، بهردهوام جنتیویان پی ددهم، بهلام لئیان نهدهدام. لهو روژانهدا دهرهفتهیکم دۆزییهوه و دیسان

رامکرد. ئەوکاتە مانگی شەش بوو.. چوومە لای سکریتیری پزیشکێک،
داعش نەبوو. تەلەفۆنی دامی و چوار روژ لە مالی خۆی شاردمییەوه."
دوای ئەوه نارین بە یارمەتی ئەو کەسە، تەلەفۆن بوو مالی باوکی دەکات و لە
شوینی خۆی ئاگاداریان دەکاتەوه، ئەوانیش لەگەڵ موهریبیک مامەڵە دەکەن
کە سەد و هەشتا وەرەقە کچەکەیان بوو بەریتەوه: "دوای ئەوه بە یارمەتی ئەو
پیاوه، مەهریبیکە هات منی برد و لە بازگەکان شاردمییەوه، تا گەشتە کۆتا
خالی بازگهی داعش و لەوئێخزمەکانم چاوهریبیان دەکردم."

من ناوم ناوه (سانیه)، سانیه تهمهنی بیست ساله. یهکیک لهو سهدان ژنهیه که له کاتی داگیرکردنی شهنگال کهوتنه ژیردهستی داعش و وهکوو کهنیزه مامهلهیان لهگه‌لدا دهکرا.

سانیه، باسی ئهو ساته دژواره دهکات، که کهوتونهته دهست داعش و ده‌لایت: “کاتیک زانیمان داعش هاتووته ناو گوندهکه‌مان، ویستمان رابکه‌ین، ههرچه‌نده ئیمه پیمان وابوو ئهوان هیچ له ئیمه ناکهن، چونکه خه‌لکی مه‌دهنی بووین و پیشتیش به موختاری هه‌ندئ له گوندهکانیان گوتبوو، ئه‌گهر شه‌ر نه‌که‌ن ئه‌وا هیچیان لئ ناکهن، به‌لام درۆ بوو، ئیمه ویستمان رابکه‌ین و بچینه چیا، به‌لام مامم گوتی، با بچینه کۆری عه‌بدو، هه‌ندئ نان و شت بینین، من دلنیام هیچمان لئ ناکهن، کاتیک رویشتین ههر له ریگا داعش هاتن دهوریان گرتین و گوتیان دانیشن، ههر که‌سمان له جیی خوی دانیشتین و ژن و پیاویان جیا کرده‌وه.”

ئهو ژنه گه‌نجه ده‌گیریته‌وه: “پیاوه‌کانیان راگرت و گوتیان، دهی جنیو به ئایینی خوتان (ئیزی‌دی) بدن، ئه‌وهی جنیوی نه‌ده‌دا لیدانی ده‌خوارد، ئیمه هه‌موومان حه‌په‌سابووین، ئینجا هاتنه لای ئیمه و ههرچی موبایل و پاره و زیره لئیان سه‌ندین. بردیانین بو سببا شیخ خدر، له‌وئ تهرمی ژن و پیاو و مندال و گه‌نج کهوتبوون، ئیمه و پیاوه‌کانیان له‌نزیک یه‌کتر راگرت و گوتیان،

دوای ئه‌وهی سانیه له‌گه‌ل كچه‌كان ده‌بريټه تهل قه‌سه‌ب، ديسان داعشه‌كان كه كچان بۆ سيكس هه‌له‌ده‌بژيرن، باوه‌ر به‌و ناكهن كه ده‌لټ شووم كردوه: "داعشيكي تر هات مني برد، پيم گوت، دلنيا به من شووم كردوه، ده‌مويست باوه‌ري پي بينم، چونكه پيم وابوو ئه‌گه‌ر باوه‌ريان كرد ده‌ستدرټزي ناكهنه سه‌رم، له‌وكاته‌دا پياويكي ئيزيدي هات ناوي (ده‌خيل) بوو، يازده سال بوو به‌هوي كيشه‌يه‌كه‌وه بووبوو به‌ مووسلمان، به داعشه‌كاني گوت، من ئه‌و ژنه ده‌ناسم، راسته شووي كردوه، پياوه‌كه‌ي له (كسر ميجرا به). دوای ئه‌وه پييان گوتين، ئه‌و پياوانه‌ي مووسلمان بوون، ژنه‌كانيان ده‌به‌ينه لايان، بويه منيان برده لاي مي‌رده‌كه‌م. به‌ر له‌وه ديسان پشكينييان بۆ كردين، هه‌ر چي پيمان بوو و له پشكيني يه‌كه‌م نه‌ياندۆزيبه‌وه، له هه‌ي دووم دۆزيبانه‌وه. ماوه‌ي نو مانگ له مالنك له‌گه‌ل مي‌رده‌كه‌م ژيام."

سانيه له‌و ماوه‌يه‌دا له مي‌رده‌كه‌ي سكه‌ر ده‌بيت، كاتيک بۆ جاري دووم جيايان ده‌كه‌نه‌وه، ته‌مه‌ني كۆرپه‌كه‌ي ناوسكي چوار مانگ و نيوه: "سك بوو به چوار مانگ و نيو، ويرا ي ئه‌و ژيانه پر له ترسه‌ي ده‌ژيان، چونكه لاي مي‌رده‌كه‌م بووم، زۆر ئاسوده بووم، به‌لام جاريكي تر ئيمه‌يان برده مالنك، هه‌وشيك ي گه‌وره‌يان هه‌بوو. ژن و پياويان جيا كرده‌وه. بۆ جاري سييه‌م پشكينييان بۆ كردين. ديسان منيان برده‌وه نا كچان، كچه‌كانيان برده مالنك ژيرمه‌كه‌ي باره‌گا بوو. زۆر تكام كرد گوتم، شووم كردوه و دووگيانم، كه‌س باوه‌ري پي نه‌كردم."

سانيه ئه‌مجاره شوو كرده‌كه‌شي رزگاري ناكات، چونكه كه‌وتوه‌ته ده‌ست پياويك كه بۆي گرنگ نه‌بووه ئه‌و شووي كردوه يان نا، واته له‌و شه‌ر عه‌ش

لایداوه، که ئهوان پروپاگهندهی بۆ دهکهن. داعشێکی خهڵکی تهلهعفر هات، ناوی ئهبو سفیان بوو، تهمهنی ۲۲سال بوو. منی برد، بهلام گوتی لهبهر ژنهکهم ناوێرم بتهمه مالهوه، بردمیه مالی برادرێکی خوی داینام. باوهری پێ نهدهکرم که دهمگوت دووگیانم. بۆیه بردمی پشکنینی دووگیانیی بۆ کردم. که زانی راسته منی دایه پیاویکی تر خهڵکی مووسل بوو، ناوی ئهبو سلیمان بوو، له بابم گهورهتر بوو."

ئهمجاره داعشه بهتهمهنهکه، ههول دهدات سانیه مندالهکهی لهبار بچیت، بۆیه بهردهوام لێی دهدات: "ماوهی مانگێک لای ئهبو سلیمان بووم، سههرتا وام دهزانی ئهو دهستدریژی ناکاته سهرم، چونکه زۆر بهتهمهن بوو، بهلام ئهو دهستی کرد به لێدانم، به سۆنده و قایش لێی دهدام، دهیویست مندالهکهم لهبار بهریت. منیش بهردهوام لێی دهپارامهوه تا وا نهکات، تهنیا دلخۆشی و هیوام مندالهکهی ناو سکم بوو، چونکه ئهمجاره دواي جیاکردنهوه ههوالی مێردهکهم نهیبستهوه، بهلام ئهو هاواری دهکرد و دهگوت، من مهبهستم لهو لێدانه ئهوهیه مندالهکهت لهبار بچیت، ههمیشه دواي لێدان، دهستدریژی لهگهڵ

دهكرم، كاتيك پيم دهگوت، نهی لای ئیوه گونا نیهه سیكس لهگهل ژنی به میرد بكن، دهگوت، نا لای من گونا نیهه."

دوای ئهوه ئهبو سلیمان، سانیه دهدهاته داعشیکى تری بهتەمەن، بهناوی ئهبو سفیان، عەرب بوو، ئهوه له ئهبو سلیمانیش گهورهتر و درندهتر بووه: "منی دا به پیاویکی لهخوی بهتەمەنتر ناوی ئهبو سفیان بوو. ماوهی بیست روژ لای ئهوه بووم. بردمیه شوقهیهك. ئهویش دهیویست منداڵهكهم لهبار بچیت، بویه روژیک پیم گوت، من ئیتر تهحمولی تو ناکهم، ئهگەر به کهسیکی ترم نهفرۆشی لهو شوقهیه خۆم فری دهدهمه خوارهوه. بویه له ترسی ئهوهی خۆم نهکوژم، به پیاویکی تری فرۆستم ناوی ئهبو ئهحمەد راوی، بوو."

سانیه، روژ لهدوای روژ ژانی ناخۆشتر دهبیته، ئهوه پیاوانهی دهیکرن، زور درنده دهبن، سههرهراى دهستدریژی سیكسی، لیشی دهدهن تا منداڵهكهی لهبار بچیت و بتوانن باشتەر مامهلهی پیهه بكن. ههر پیاویك باسی دهکرد، دهگوت لهوهی پینش خوی خراپتر بوو: "ئهبو ئهحمەد خهلكی ئهنبار بوو. تههمەنی شهست سال دهبوو. به دهفتهریك و پینج و هههقه منی كری. ئهوه له ئهبو سفیان زور خراپتر بوو، تا ئیواران خوار دنیشی نهدهدام. روژی یهكهمی رهههزان بوو كه منی برد. ههشت سهعات به ریگاو بووین، تا گهیشتینه ئهنبار، نازاریکی یهكجار زورم ههههوه، بی پشودان دهرۆشیتین. ئههجاره به راستی

له لهدهستدانی مندالهکهم دهنترسام. ناچار بوو دوو دهرزیی ئارام کهرموهم لئ
بدات."

ئهو ژنانه جگه لهوهی داعشه پیاوهکان، جوهره‌های دهستدریژی جهستهیی و
دهروونی دهکهنه سهریان، ژنهکانیشان به جیا سزایان ددهن.
سانیه دهئیت: "سهرتا منی برده شوقهیهک و گوتی: خواردن بو خوت
دروست بکه، بهلام من هیچم بو نهدخورا. دواي بیست روژ بردمیه مالی
خوی، ژنهکه‌ی پنی گوتم، تو یهکهم ژنی ئیزیدی دئییه ئه‌نبار، ژنهکه‌ی یهکجار
خراپ بوو له‌گه‌لم، کاتیک دهمویست نان بخۆم ژنهکه‌ی به کورمه‌که‌ی دهگوت،
پرۆ لئی بستینه، منیش سکم گه‌وره بووبوو، برسیم ده‌بوو. بیست روژ
نهیه‌ئیت تیر له نان بخۆم، هه‌روه‌ها نهیه‌ئیت خۆم بشۆم، که می‌رده‌که‌ی
دههاتوه، دهیکرد به شهر و دهیگوتم یان ئهو ژنه لابه یان منیش ده‌روم."
سانیه به‌هۆی سکیرییه‌که‌ی حالی له ژنانی تر خراپتر ده‌بیت، بویه داوا له ئه‌بو
ئهمهد دهکات، که له مالی خوی لایبات: "دواچار ته‌حه‌مولم نه‌ما، پیم گوت،
حالم زور خراپه، لیره لامبه، دوايي منی برده مالیک، ژنیکی تری ئیزیدی بو
هینام، ژنهکه کچیکی له‌گه‌ل بوو، کهچی کچه‌که‌شی دایه پیاویکی تر. چوار
مانگ ئیمه لهو ماله بووین. هه‌ر سی ژن لهو ماله بووین من و ژنهکه بو
ئهمهد بووین، کچه‌که بو حارس بوو."

سه‌بارت به چوښتی به‌رکردنی ژیانی روژانه‌یان، سانیه‌گوتی: "جلوبه‌رگی خه‌لکی باره‌گا و حه‌ره‌سه‌کانیان به‌ئیمه‌ده‌شوست، هه‌روه‌ها له‌سه‌عات یازده تا دوو چیشتمان بو‌یان لئ دهنه، دواي ئه‌وه‌ده‌چوین باره‌گاکه‌مان پاک ده‌کرده‌وه. دواي ئه‌وه‌ده‌هاتن هه‌م لئیان ده‌داین و هه‌م ده‌ستدیرژی سی‌کسیان ده‌کرده‌سه‌رمان، که‌هاوارمان ده‌کرد، ده‌یانگوت، هاوار مه‌که‌ن چونکه‌نه‌که‌س گویی لئنه‌وه و نه‌که‌س به‌رگرتان لئ ده‌کات."

سانیه‌ده‌گیریته‌وه، که‌جاریک به‌هوی لئدانه‌وه‌تووشی خوینبه‌ربوون بو‌وه: "ئهبو ئه‌محمد دواي ئیسی روژانه‌له‌ماوه‌ی دوو سه‌عاتدا، به‌بی وه‌ستان لئی ده‌دام ده‌ستدیرژی سی‌کسی ده‌کرده‌سه‌رم، دواي خوی حه‌ره‌سه‌کانیسی دهنارد هه‌مان شتیان ده‌کرد، بو‌یه‌تووشی خوینبه‌ربوون بو‌وم. که‌ئهو هه‌موو خوینیه‌ی بیی ناچار بو‌و بمباته‌خسته‌خانه، ئه‌گه‌رنا پیشتروئینی‌کمان به‌لئدان له‌جی بچوویه‌یان بریندار بو‌ایه، قه‌ت نه‌یان ده‌بردینه‌لای دکتور. ئهو‌ماوه‌یه‌ش لای ئهبو ئه‌محمد بو‌وم دۆز‌مخیک بو‌و بو‌خوی."

سه‌بارت به‌چوښتی رزگاربوونیان، ئهو ژنه‌گه‌نجه‌به‌م جو‌ره‌باسی ده‌کات، پیشتروبه‌دزییه‌وه‌زور چاودیرییان ده‌کردین، ده‌رگیان به‌کراوه‌یی به‌جی ده‌هیشت بزائن ئیمه‌هه‌ولی راکردن ده‌دین، به‌لام ئیمه‌بو مه‌به‌ستی راکردن ده‌مانویست سه‌ره‌تا متمانیه‌ئه‌وان به‌ده‌ست بینین. بو‌یه‌ده‌چوین زبلمان ده‌برده‌به‌ر ده‌رگا و ده‌هاتینه‌وه‌ژووره‌وه، وامان پیشان ده‌دا که‌ناتوانین

رابکهین: "ئەبوو ئەحمەد نۆتەر لەوێ بۆ خەم بوو کە ئێمە هەوڵی راکردن بدهین، تەلەفۆنی بۆ هێنایم و گوتی، ئەگەر بێزار بووی تەلەفۆنم بۆ بکە، کە ئەو رویشت من یەکسەر تەلەفۆنم بۆ بابم کرد، بەلام پێم گوت کە نازانم لە کوێم، دوای من ژنە ئیزدییهکە تر گوتی، با من تەلەفۆن بکەم، ئەویش تەلەفۆنی بۆ خالی کرد، پێناسەمی شوینەکەمی بۆ کرد خالی زانی، گوتی من موهریب دەنێرم لەگەڵی رابکەن."

سانیه دەلێت: "لەدوای ئەو کاتەوێ من تەلەفۆنم لابیوو، بە قایبەر لەگەڵ مالی خۆمان قسەم دەکرد، کە ئەبوو ئەحمەد دەهاتەوێ ژمارەکانم دەسریهوه، بەلام خۆی پێی گوتم، تۆ تازە هەر لای من دەبی و ناتوانی بۆ هیچ کوێ برۆی، بۆیە ئەگەر حەزت کرد لەگەڵ خیزانەکانتان قسە بکەن. ئێمە چاوەڕێی دەرفەت بووین، بۆیە روژیک پێنج لە حەرسەکان چوونە شەر، تەنیا یەک دانەمی لێ ماوو، ئەویش لە ئێمە بۆ خەم بوو، چوو خەوت، چونکە کامیرای چاوەڕێشی لێ بوو. ژنەکەمی تر تەلەفۆنی بۆ موهریبەکە کرد و ناوێشی شوینەکەمی پێ گوت، ئەویش نۆتۆمیدیالکی هێنا و ئێمە لە مالهکە دەرچووین، ئەو چاوەڕوانی دەکردین. دواتر ئێمەمی برده مائیک و پێی گوتن ئەو ژنانه موسلمانێ سوننه می به‌غدان، لیره بۆ مائیک ده‌گه‌ڕێن. ئینجا ئێمەمی برده مائیک

تر، تا نهماندۆزنهوه، دواى چوار روژ گه لابهيهكيان هينا، ئيمهيان تيدا
شاردهوه."

دواى ئهوهى رادهكهن، يهكهم خال، دهگهنه لاي ههشدى شهعبى، ئهوانيش
دهيان پشكنن و مۆبايلهكانيان لى دستينن: "يهكهم خال كه له داعش رزگارمان
بوو، بازگههى ههشدى شهعبى بوو، ئهوانيش دايان بهزاندین و موهرهيهكه
پيى گوتن، كه لهدهست داعش ههلاتووین، بۆيه مۆبايلهكانيان لى ستاندين،
گوتيان چونكه لاي داعشهوه هاتون، هم وینهى داعشهكاني تيداوو كه بهو
مۆبايله گرتبوويان."

سانيه گوتى: "يهكهم كهسى ئيزدى كه ئيمه بينيمان، فيان دهخيل بوو، هات
ئيمهه لاهگهل خۆى برد و شهويك لاي مابينهوه و دواتر رهوانههى كردينهوه."
سانيه دواى شادبوونهوه به خيزانهكهه، به بيست روژ مندالى دهبيت، وهكوو
خۆى دهليت تهنيا يادگاريه كه له ميرهكهه بۆى بهجى ماوه، چونكه هيج
ههوالتي نازانيت و پيى وايه كه كوژراوه: "دواى ئهوهى مندالم بوو، باري
دهروونيم زور خراب بوو، ماوه مانگيك چوومه سلیماني، ريكخراويك
چارهسهري دهروونى منيان لهئهستو گرت، چونكه حالم يهكجار خراب بوو."

ئەو ئیستا (کۆتایی سالی ۲۰۱۷) دەیهوی ژانی ئاسایی دەست پێ بکاتەوه، بەلام وێرای ئەو نەهامەتییانە بەسەری هاتووه، هیشتا ناتوانی ئاسووده بێت، چونکه لەژێر خێوەندا دەژیت و توانای ماددی نەوتۆشی نییه بەردهوام چارهسەری پێ وەرگریت: "هەموو ئەو ئافەرتانە کە وەکۆو من بوونه دیلی درندهکانی داعش، پێویستییان بە چارهسەری دەروونی و جەستەییە، بەلام کەسمان ئەو توانایەمان نییه."

(۲۴)

ئەو پیاوھى ئىمەى كرىبووھوھ ژنەكەى خۆيشى لەگەل بوو

| 176

ژنىكى رزگار بووى ژىردەستى داعش، چىرۆكى پىتر لە سالىك مانەوھ لای تىرۆرستانى داعش دەگىرئەوھ و ئاشكرای دەكات: "چەكدارانى داعش دەیانگوت ئەگەر نەبن بە مسولمان كەس ناتانكرئەوھ، ئەگەر كرىارەكانىش لەبەر ئەو ھۆكارە نەیانكرىباين، ئەمىر و چەكدارانى داعش لە بەرامبەردا نازاریان دەداين."

ھەدیە قاسم شىخۆ، تەمەن ۳۰ سأل، لەكاتى داگىرکردنى شنگال خۆى و كەسوكارەكەى دەكەونە دەست چەكدارانى داعش، وەك خۆى ئاماژەى پى دەكات، لە نیوهرۆى سىنى ئابى سالى ۲۰۱۴ كاتىك ھەوالى گەيشتى چەكدارانى داعش بۆ سنوورى شنگالیان پى دەكات، لەگەل پىتر لە ۴۰ كەس لە مالىباتى خۆى و ھاوژىنەكەى و سەدان كەس لە دراوسى و دانىشتوانى شنگال، بەرەو چىاى شەنگال بەرئ دەكەون، بەلام دەمەوئىوارە رىگەیان پى دەگىرئ و ھەموویان لەلایەن داعشەوھ دەگىرئىن .

ھەدیە چىرۆكى جىابوونەوھى لە ھاوسەر و كەسوكارى بەو شىوھە دەگىرئەوھ: "ھەر لەسەر رىگە گشتىيەكەدا ژن و كچ و مندالەكانیان لە

بازرگانیکى لیبیایی خۆم و مندالەکانمی کرپیهوه

چیرۆکی ههدیه لهو کاتوه دهست پێ دهکات که له رهقهی پایتهختی داعش له لایهن بازرگانیکى ئهو گرووپهوه دهکردریت، ههدیه بهو شیوهیه چیرۆکهکه دهگیریتهوه: "رۆژیک پیاویکی لیبیایی که له رهقه کاری بازرگانی دهکرد، هاته شونینی مانهوهی ئیمه، منی لهگهڵ دوو ژنی تری ئیزیدی که حهوت مندالیشمان لا بوو کری، ئیمه نهمانهزانی به بری چهند و به چ شیوهیهکه ئیمه لهو بازرگانه کرپوهتهوه، تهنیا ئهوه نهبیت پنیان دهگوتین ئیمه فرۆشراوین بهو پیاوه، ماوهی چوار مانگ لای ئهو پیاوه لیبیایییه ماینهوه، مامهلهی لهگهڵ ئیمه زور خراپ بوو، به شیوهیهکه ههس کاتیک شتیکی به دل نهبووایه، له ئیمه و له مندالەکانمانی دهدا، ههس کاتیک ئارهزووی ههبووایه دهستدریژی دهکرده سهه ژنهکان، ئهو پیاوه ژنهکهی خۆیشی لهگهڵ بوو که ئهویش خهڵکی لیبیا بوو، ههندیک جار ژنهکهی جنیوی دهدا و قسهی ناشیرینی پێ دهگوتین، زیاتر دهیانگوت ئیوه کافرن.

به گوتهی ههدیه "ئهوان پنیان وابوو کرینی ئیمه جیبهجیکردنی ئهرکیکی ناینیه. ژنی پیاوهکه خۆی دهچووه بازار بۆ کرینی خوراک و شتومەک و بگره جلو بهرگیشان بۆ دهکرین، ئیمه بۆمان ههبوو تهنیا له مالهوه خزمهت بکهین."

"دوای ئهو ماوهیه، پیاوه لیبیهکه به بری پینج هزار دیناری عیراقی ئیمه‌ی فرۆشتهوه به پیاویکی سووری له شاری حه‌لب و یه‌کسه‌ر گواستراینه‌وه ئهو شونینه، مامه‌له‌کانی ئهو پیاوه به به‌راورد له‌گه‌ڵ پیاوه لیبیهکه، زۆر خراپتر بوو، ئهو پیاوه هه‌ر ئه‌وه‌نده خواردن و خواردنه‌وه‌ی پێ دهادین پێی بژین، ئهو خزمه‌تی خۆی و ژماره‌یه‌ک پیاوی تری پێ ده‌کردین، هه‌رکات که‌سێک ده‌هات بمانکریت و ئیمه‌ی به‌ دل نه‌بووایه، پیاوه حه‌له‌بیه‌که ده‌بیردینه ناوه‌ندی شار و له‌ شوپینیک که‌ جیگه‌ی سه‌ره‌کیی خستنه‌رووی ژن و کچانی ئیزیدی بوو، یه‌کێک له‌ ژنانه‌ی له‌گه‌ڵ ئیمه‌ بوو، خه‌لکی شاره‌دیی سنووی بوو، ئهو له‌وه‌ی فرۆشرايه‌وه و ئیسته‌هیش نازانین به‌ کێ فرۆشرا و چیه‌ به‌سه‌ر هات"، هه‌دییه قاسم وای گووت.

ده‌بوو به‌رۆژوو بین و نوێژیش بکه‌ین

هه‌دییه باس له‌وه ده‌کات که‌ داعش چۆن به‌ زۆر ئاینیان پێ گۆریون و روونی ده‌کاته‌وه: "ده‌بوو هه‌موومان نوێژ بکه‌ین و رۆژوو بگرین، پێشتریش مسو‌لمانبوونی خۆمان راگه‌یانده‌بوو، چونکه‌ ئه‌وانه‌ی نه‌ده‌بوون به‌ مسو‌لمان و نوێژیان نه‌ده‌کرد و رۆژوویان نه‌ده‌گرت، ده‌یانکوشتن، ئه‌وان ده‌یانگوت ئه‌گه‌ر نه‌بن به‌ مسو‌لمان، که‌س ناتانکریته‌وه، ئه‌گه‌ر کڕیاره‌کانیش له‌به‌ر ئهو هۆکاره

نهيانكړيبيابن، ئهمير و چهكدارانی داعش له بهرامبهردا نازاريان دهدين، بويه ناچار هر دهبوو ببينه مسولمان و نوټر بکين و روژوويش بگرين. ئهوشی خسته روو: "تا ئیسته له ناو خیزانهکهما پتر له ۲۰ کس له بندهستی داعشن و هیچ زانیارییهک لهبارهی چاره‌نووسیان نازانین، خویشم تا نهگه‌یشتمهوه کوردستان، نهمزانی کهسوکار کهم له ژياندا ماون یاخو نا."

به بیانوی بازارکردن ریگهی دهر بازبوونمان دۆزییهوه

لهبارهی چۆنیهتی دهر بازبوونیان لهژیر دهستی داعش، ههدیه دهلی: "ئهو پیاوهی خهلكی شاری ههلب بوو و ئیمه‌ی کړیبوووه، هیچ کهسیکی نه‌بوو روژانه شتومهك و کهلوپهل و خوراکي روژانه له بازار بکړیت، بویه خوم و ئهو ژنه‌ی لهگه‌لم مابوو، ده‌چووینه بازار، دوا‌ی نزیکه‌ی چوار مانگ شاره‌زای شاره‌که و ژيانی خه‌لکه‌که‌ی بووین، سوودمان له‌و عه‌با و په‌چه ره‌شه بینی که به‌کارمان ده‌هینا و کس نه‌یده‌زانی ئیمه ئیزیدین، هه‌رومک ژنیکی مسولمان و ژنی چه‌کدارانی داعش دهر ده‌که‌وتین."

روونی کردهوه "روژیک چووین بو نووسینگه‌یه‌کی پێوه‌ندیکردن و پێوه‌ندیان به کهسوکارمان کرد له هه‌ریمی کوردستان، زانیاری و شوینی نیسته‌جیبوونمان پێ دان، ئه‌وانیش له‌گه‌ل چه‌ند که‌سیک که کاری کړینه‌وه‌ی

ژنانی ژیر دهستی داعشیان دهکرد، قسهیان کردبوو، من و دوو مندالکهکم و ئهو ژنه‌ی له‌گه‌لم بوو به هه‌رسی مندالکه‌که‌یه‌وه، به بری ۲۲ هه‌زار دۆلارینه‌مه‌ریکی له‌و که‌سه‌ی لای بووین، کرپیه‌وه، دوا‌ی چوار روژ به ریگه‌وه‌بوون، ئیمه‌یان گه‌یانده‌وه نزیك شارۆکه‌ی شنغال، ریگه‌یه‌کیان پیشان داین و گو‌تیان له‌و ریگه‌وه‌ برۆن ده‌گه‌نه‌ لای هیزه‌کانی پیشمه‌رگه، دوا‌ی نزیکه‌ی نیو سه‌عات گه‌یشتی‌نه‌ لای پیشمه‌رگه، له‌و‌ی که‌سوکارمان هه‌موویان له‌ چاوهر وانیماندا بوون."

(۲۵)

کچه ئیزیدییهک: داعشهکان لهپیش فیلمی سینکسی لاقهیان کردم

| 184

کچیکي ئیزیدی رزگار بوی ژیر دهستی داعش له گرتیهکی قیدیویدا مامه لهی چهکاره کانی داعش له گهڻ ژنان و کچانی دیلکراوی ئیزیدی دهگیریتیهوه . له توری کومه لایهتی فهیسبووک گرتیهکی قیدیویی بلاو کرایهوه که تیایدا کچیکي ئیزیدی رزگار کراوی ژیر دهستی ریکخراوی داعش باس له مامه لهو لاقه کردنی دهکات له لایهن چهکاره کانی داعشهوه . کچه که له گرتیه قیدیویییه کهدا ئاماژه بهوه دهکات که “چهکاره کانی داعش بهر لهوهی لاقه ی بکهن فیلمی سینکسیان لنداوه.” ههروهه ده لایت یه کتیک له چهکاره مکان بهر لهوهی لاقه م بکات سزای داوه و چهند شونینکی جهستهی به جگهره سوتاندوه .

(۲۶)

داعش كچه مندالتيكى ئىزىدى به ۱۲ ھەزار دۆلار دەفروشتیت

| 186

رىكخراوى داعش ھاوكات لەگەڵ لەدەستدانى ناوچەيەكى زۆرى ژىر دەسەلاتى، گوشارەكانى بۆ سەر زىندانىيەكانى زياتر كردوو، بەتايبەتى بۆ سەر ژنان و بازرگانى بە ژنانى كەنيزەكراو.

ئامانجى داعش لەم كارە، قەرمبووكردنەوى زيانى مادىيە كە بەھوى ھىرشەكان و لەدەستدانى زۆرىك لە سەرچاوە دارايىيەكانى، بەدەست نەبوونى سەرچاوەى دارايى دەنالىنەت.

ئازانسى ئەسۆشەيتد پرىس بە پشت بەستن بە رىكلامەكانى داعش كە بە مۆبايل لە نيوان ئەندامەكانى دەگوازيتمەو، ئاشكرائى كردوو قەوارە و جۆرى بازرگانى ئىستاي داعش ئەوى پيشان دەدات كە پاش زيانەكانى ئەم دوايىيە، بۆ داينكردنى پارە پەناى بۆ ئەم بازرگانىيە بردوو.

لە يەكئى لە رىكلامەكانى داعش كە لە تىلنگرام بلاو كرايەو، كچىكى ۱۲ سالى ئىزىدى بۆ فروش دانراو و نووسىويەتى "جوان و پاكە" و نرخەكەشى ۱۲ ھەزار و پىنجسەد دۆلارە.

مالپهری ئه لعه ره بیه، که ریکلامه کهی بینویه، رایگه یاند داعش مندالیکه ئیزیدی پاک (باکره) بو فروش موزایده کردوه که تهمنی ۱۲ ساله و نرخه کهشی دهگاته ۱۲,۵ هزار دۆلار و بهم زووانه دهفرۆشریت.

کچیکه تهمنی ۱۸ سالی بهناوی لامیا بهشار چوار جار ههولیدا لهدهستی داعش را بکات، له مانگی ئاداری رابوو لهکاتی راکردن، مینیک پیوه دهتهقیتهوه، که چاوهکانی لهدهست هدات و دهموچاوی دهموتیت و دوو له هاوریکانیشی له تهمنی ههشت سالی و ۲۰ سالی گیانیان لهدهستدا. بهلام لهگهل ئهوهشدا خوشحاله که له دهستیان رزگار بووه.

داعش دهست بهسهر زیاتر له پینج هزار کچ و ژنانی ئیزیدی گرتووه، که پاش کهمبوونهوهی سهرچاوه داراییهکانی، گوشارهکانی لهسهریان زیاتر کردوووه بو قهره بوو کردنهوهی زیانهکانی.

ریکخراوی داعش بو ئهم مهبهسته کۆمهڵنیک کهنال و ئهپلیکهیشن لهسهر مۆبابل بهکار دینیت بو بازرگانیکردن به ژنان و چهک و ههندی له بوارهکانی شهر.

© AFP/Getty Images

© AFP/Getty Images

(۲۷)

ژنه کوردیکی نئزدی رزگار کرا: خانهوادهکهی بهگریانهوه پیشوازییان لیکرد

| 189

بههار و هاوژین و کورهکهی
هاوژینی بههار: لهی روژهوهی رفیندراوه، چاوهروانی گهرانهوهی بووم

بههار

به‌هار، ژنیکې کوردی نئزیدییه، دواى چوار سأل له رفاندنی له‌لایهن چه‌دارانى داعش، له‌ریکه‌وتی (۲۰۱۸/۶/۷) سووریاهه گهرنیرایه‌وه ههریمی کوردستان، به ئەندامانی خانوادەکه‌ی شادبووه‌وه و ههموویان به فرمیسکی خووشی، پیشوازییان لئی کرد.

باوکی به‌هار

خالی‌د عه‌لی، باوکی به‌هار ده‌لی "کچه‌که‌ی منیان له تلبه‌ناته‌وه رفاندبوو، دوو کچی دیکه‌شمیان له گوندی کوچو گرتبوون. ئی‌مه سوپاسی ئه‌بو عه‌لی و مالی بارزانی ده‌که‌ین، به‌لام حکومه‌تی ناوه‌ندی هیچی بو ئی‌مه نه‌کرد."

به‌هار له‌خووشی شادبوونه‌وه به‌که‌سوکاری و رزگاربوون له‌ده‌ستی داعش، ناتوانی‌ت فرمیسکه‌کانی کۆنترۆل بکات و باوه‌ش له ههموو ئەندامانی خێزانه‌که‌ی ده‌دات، به‌لام هه‌یشتا ئازاره‌کانی به‌رده‌وامن، به‌هۆی ئه‌وه‌ی کچه‌ ته‌مه‌ن هه‌وت سالییه‌که‌ی و چوار خووشکی هه‌یشتا له‌ده‌ستی داعشدا ماون.

هاوژینه‌که‌ی به‌هار ده‌لئ "له‌و رۆژه‌وه‌ی به‌هار که‌وته ده‌ستی داعش،
چاوه‌ری‌ی گه‌رانه‌وه‌ی بووم و سوپاس بۆ خوا که گه‌رايمه‌ه."

به‌هار رزگار بووی ژماره سێ هه‌زار و سێ سه‌دوو دووه له‌لای نووسینگه‌ی
رزگار کردنی کوردانی ئێزیدی، ئه‌و ده‌لئ "منیان برده ره‌فقه، برمه، سووسئ
و شه‌عتا و چه‌ند شوینیکی دیکه. به‌لئ داعش له گوندی سووسئ زۆر شوینی
دیکه‌ش (له سووریا) ماون."

حکومەتی هەریمی کوردستان لەسەر ئاستیکی بەرز لە هەوڵی بەردەوامدایە یۆ بە جینۆساید ناساندنی کەیسێ کوردانی ئێزدی بەشێوەیەکی یاسایی و لە دوای رفاذنی ئافەرت و کچانی ئێزدی لە لایەن داعشەو، نوسینگەیی نیچیرقان بارزانی، سەرۆکی حکومەتی هەریمی کوردستان بە هەموو توانایەکییەو هەوڵی رزگارکردنی ئەو هاوولاتییه کورده ئێزیدییه رفیندراروانه دەدات و لیژنەیهکی تاییهتی داناوه و بودجهی تهواویشی بۆ ئەم مەبەسته تەرخانکردوو و بەپێی ئەم پرۆسەیه که تاوهکو ئیستاش بەردەوامه به ههزارانیان ئازادکراون .

بەهار

(۲۸)

له‌حهوت خوشکی کهنیزه‌کی دهستی داعش، چوار یان رزگاریان بوو

| 194

دونیا ۱۶ ساله، غالیا هه‌جیش ۱۸ ساله، هه‌ردووکیان خوشکن و خه‌لکی خانه‌سوون، لهم چهند روژه‌ی دواییدا له دهستی داعش رزگارکران(مانگی ۱۱ ی سالی ۲۰۱۷). ئه‌وان به‌ته‌نیا نه‌که‌وتبوونه دهستی داعش، به‌لکو حه‌وت خوشکبوون و تاوه‌کو ئیستا چوار یان رزگارکران.

دونیا

دوڼیا حهوت جار له‌نیو داعشدا فرۆشراوه، ده‌لئ دوا‌یینجار به داعشیکې پاکستانی فرۆشراوه و زورترین سووکایه‌تی و نه‌شکه‌نجه‌ی له ده‌ستی بېنیوه، پاشان به داعشیکې میسری فرۆش‌تووه.

دوڼیا له شاری دیره‌زور له سووریا رزگارکراوه و خوی زور به کسه‌یکې بئ بهخت وه‌سف ده‌کات و، ده‌لئ “من، ناچارکرام له‌گه‌ل چه‌کداریکې داعشی پاکستانی بم، زور تووندوتیژی به‌رام‌بهرم نه‌جام‌ده‌دا، قژم دریز بوو و ده‌یسوتاند و ده‌یویست به پت بم‌خنکینیت، نه‌خوشی ده‌روونیم بو پهدابوو، چونکه ه‌ردوو روژ جاریک، یه‌کیکیان ده‌گری و یه‌کیکیان ده‌فروشت.”

غالیه

غالیاه‌می، خوشکی دوڼیا‌یه، نه‌ویش له دیره‌زور رزگارکراوه، ه‌همان ده‌ردی خوشکه‌که‌ی بېنیوه، ده‌لئ “ده‌مانه‌ویت حه‌قی خومان له داعش بسه‌نینه‌وه، نه‌وان له‌وی ه‌موو شتیکیان به‌سه‌رمان هی‌نا، نیمه‌یان کرده خزمه‌تکار و کاریان پیده‌کردین.”

حهجی همئی باوکی ئهو دوو خوشکویه و بهوانهوه كهوت كچی ههبوو، چواریان لهدهستی داعش رزگارکراون، بهکیکیان چوههته ئهلمانیا و دووانی دیکهشیان هیشتا بیسهروشوینن.

لهو مآلباتهدا تهنیا ئهههده كهسه نین، بهلكو ۷۷ كهسیان كهوتونهته دهستی داعش و هیشتا چارهنوسی ۴۶ كهسیان نادیاره، ههجی همئی ناو و وینهی ههموویانی و مكو بهلگهنامه لهلای خوی پاراستوه.

چوار خوشکی رزگارکراو

(۲۹)

کچه کوردیکی ئیزیدی دواي رزگار بوونی خوی له دهستی داعش ناههنگ

| 199

حه لا سفیل کچه رزگار بووی دۆزهخی داعش

کچه کوردی ئیزیدی رزگار بووی دهستی ریکخراوی تیروۆستی داعش، که له تهمهنی ۱۸ سالییدا و له کارهساتی شنگال کهوته دهستی چهکدارانی داعش، تا ئیستا چه نیدن ئەندامی خیزانی بنه ماله که ی بیسه روشوینن.

حه لا سفیل، کچه کوردی ئیزیدی رزگار بووی دهستی داعشه، وتی: "راسته هیشتا دایک و باوکم و سێ برام تا ئیستا چارهنوسیان دیار نییه، به لام رزگار بوونی من له دهستی داعش، خوشترین رۆژ بوو له ژیانم"، دهسلایت: "من ئیستا له گهڵ خوشکیکم له کهمپی (بیرسقی) دهژین، داوا له ههموو جیهانیش دهکهین، که کار بکهن بۆ رزگار کردنی ئهو کورده ئیزیدیانهی کهوتونهته دهستی داعش، چونکه ژیانیمان له نیو تیروۆستانی داعش، زۆر سهخت و دژواره."

حەلا سفیل

حەلا سفیل

ئەو كچه باسی لەمۆش كرد: "سالێك پێش ئیستا، لە دەستی تیرۆرستانی داعش رزگار كرام، من سێ ساڵ لەنیو دەستی چەكدارانی داعش ماومەتەوه، ژيانیکی پر ئیش و ئازارم بەرئ کردووه، ئیستاش ئاهەنگی تێپەربوونی سالێکی رزگار بوونم دەگێرم، هیواداریشم رۆژیک دابیت هەموو ئەو كەسانەهی بە دەستی داعش رفیندراون، رزگار بکړین و بەیەكەوه ئاهەنگ ساز بکەین".

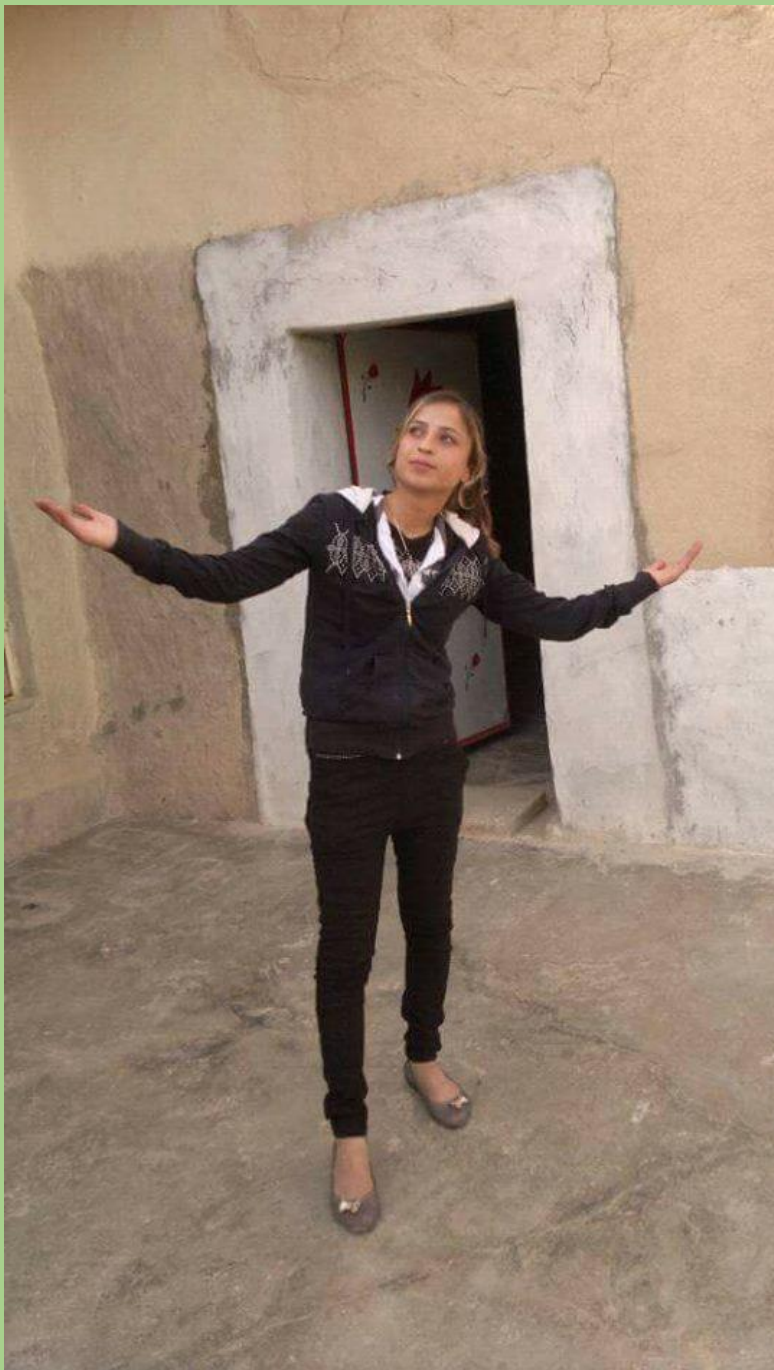

کاتی رزگار بونی (حهلا سفیل)

رینبوار رهمزان بارزانی

حەلا سفیل

حەلا سفیل

(۳۰)

شاهد خدر میرزا، کچه رزگار بووی دۆزه‌خی داعش
به هۆی نه‌شکه‌نجه‌دانی زۆره‌وه گیانی له‌ده‌ستدا

| 207

له شاری دهۆك، كچه كوردیكى ئیزیدی رزگار بووی دهستی تیرۆریستانی داعش، بههۆی ئازار و ئەشكهنجەى داعشهوه گيانى لهدەست دا. رۆژى سێشەممە رێكهوتى ۲۰۱۸/۲/۶ كچىكى ئیزیدی رزگار بووی دهستی داعش بهناوى (شههه خدر میرزا) تههمن ۱۶ سأل بههۆی ئازار و ئەشكهنجەى زۆرى تیرۆریستانی داعش كه بهسەریان هینابوو، گيانى لهدەستدا. تهرمى ئەو كچه بۆ شاری شنگال گوزار اوتهوه و لهوئى نێژراوه. ئەو كچه له مانگی ئابى سالى ۲۰۱۴ له لایهن تیرۆریستانی داعشهوه رقینرابوو و پاشان ئەشكهنجەیهكى زۆریان دابوو و دواچاریش توانرا رزگار بكریتهوه.

شههه خدر میرزا

شه‌هد خدر میرزا

سهرچاوه‌کان

- (۱) توری میدیایی رووداو، له‌لایهن نه‌وزاد مهموود، که‌نیزه‌که‌کانی خه‌لافه‌ت، زنجیره ستورییه‌که له‌باره‌ی ئهو نافرته ئیزیدیانه‌ی که داعش له ئابی ۲۰۱۴ رفاندوونی و دواتر وه‌کو "که‌نیزه‌ک" مامه‌له‌ی له‌گه‌ل کردن، له ههر زنجیره‌یه‌که‌دا یه‌کێک له رفینراوان به‌سهره‌اتی خوی بو (رووداو) ده‌گێریته‌وه.
- (۲) هاو‌لاتی، سهرچاوه: رۆژنامه‌ی ناشنال سه‌ن تایمز
- (۳) سایتی باسنیوز، ریساله شارکانی
- (۴) هاو‌لاتی، ژیار محهمه‌د
- (۵) سایتی باسنیوز، ریساله شارکانی
- (۶) سایتی باسنیوز، ریساله شارکانی
- (۷) توری میدیایی رووداو، سهر باز سیامه‌ند
- (۸) سایتی باسنیوز، له‌زگین
- (۹) مآلپه‌ری خه‌ندان - ئه‌حمه‌د یوسف
- (۱۰) مآلپه‌ری جینۆساید کورد، ئا: گو‌لباخ هه‌سه‌ن
- (۱۱) ئازانسی ئانادۆلو - مآلپه‌ری رادیوی نه‌وا
- (۱۲) مآلپه‌ری ئازانسی ئانادۆلو
- (۱۳) سهرچاوه: داود موراد خه‌تاری ئا: ته‌ها سلیمان
- (۱۴) سایتی باسنیوز
- (۱۵) توری میدیایی رووداو - ناسر عه‌لی
- (۱۶) سایتی ده‌نگی ئه‌مریکا
- (۱۷) مآلپه‌ری خه‌ندان - هاو‌راز ئه‌حمه‌د، سهرچاوه‌ The Independent
- (۱۸) مآلپه‌ری خه‌ندان- خو‌شناو حسین
- (۱۹) مآلپه‌ری کوردستان ۲۴
- (۲۰) موهه‌نه‌د سنجاری - که‌رکوک ناو
- (۲۱) سایتی وشه، کاروان باعه‌دری
- (۲۲) سایتی باسنیوز، به‌هره هه‌مه‌ره‌ش
- (۲۳) سایتی باسنیوز، به‌هره هه‌مه‌ره‌ش
- (۲۴) سایتی وشه - فریاد محهمه‌د
- (۲۵) مآلپه‌ری باخچه
- (۲۶) توری میدیایی رووداو
- (۲۷) توری میدیایی رووداو، کاروان عه‌لی، دارشته‌وه: هه‌لات ری‌بووار
- (۲۸) توری میدیایی رووداو
- (۲۹) سایتی باسنیوز، له‌زگین
- (۳۰) سایتی باسنیوز